

Voorbij de Drie Poorten

Een oud verhaal onder nieuwe sterren

JOHAN LEONARD

Voorwoord.....	3
Het Onzichtbare Strijdveld.....	6
De Last van Helder Zien	16
De Oude Man aan de Gracht.....	30
Jij Bent Niet Wat Je Doet	48
Het Net van de Wereld	62
De Stem in het Hart	78
De Eerste Poort: Begeerte.....	95
De Tweede Poort: Woede	105
De Derde Poort: Hebzucht.....	120
Het Innerlijke Evenwicht.....	138
Het Kosmische Visioen	147
De Weg van Toewijding	159
Lichaam en Bewoner.....	171
De Aard van de Mens.....	183
De omgekeerde boom.....	196
Leven zonder Angst.....	205
De Keuze om te Dienen	216
Voorbij de Drie Poorten.....	227
Nawoord.....	238
Woordenlijst.....	240

Voorwoord

Er zijn tijden waarin de wereld zo luid wordt, dat stilte ineens revolutionair aanvoelt.

We leven in een tijdperk waarin informatie sneller reist dan wijsheid. Waar beelden overtuigender lijken dan feiten. Waar meningen worden verpakt als waarheden, en waar verontwaardiging een verdienmodel is geworden. Leugen, twist en bedrog zijn niet langer uitzonderingen aan de rand van het maatschappelijk leven, ze zijn soms het decor, de soundtrack en zelfs de brandstof van het dagelijks bestaan.

En toch is er iets hoopgevends aan dit alles.

Want juist wanneer de mist dichter wordt, groeit de behoefte aan een innerlijk kompas.

Dit boek is geschreven vanuit die behoefte.

De Bhagavad Gītā is eeuwenoud, maar haar boodschap is geen museumstuk. Ze is een levend gesprek, een dialoog midden op het strijdveld. Niet alleen het strijdveld van zwaarden en legers, maar het strijdveld van ons eigen bewustzijn: waar verlangens trekken, angsten fluisteren, trots zich vermomt als gelijk, en waar hebzucht zich soms voordoet als “veiligheid” of “succes”.

Wat de Gītā zo actueel maakt, is niet dat ze antwoorden geeft op alle vragen, maar dat ze de juiste vraag telkens opnieuw stelt:

Wie ben jij, onder alles wat je denkt te zijn?

In deze tijd van complete digitalisering, waarin algoritmes onze aandacht sturen en systemen onze verlangens ontwerpen,

is het gemakkelijker dan ooit om jezelf kwijt te raken. Niet omdat je zwak bent, maar omdat de materiële wereld steeds slimmer is geworden in het aanbieden van vervanging: vervanging voor liefde, vervanging voor verbondenheid, vervanging voor betekenis.

En als je niet weet wat je bent, wie je bent en wat je werkelijk zoekt, dan wordt het leven één lange reactie op prikkels.

Daarom is bewustwording geen luxe meer. Het is noodzaak.

Dit verhaal is een moderne bewerking, geen letterlijke navertelling. Het strijdveld is Amsterdam, een stad van water en spiegels, van schoonheid en haast, van oude stenen en nieuwe netwerken. Arjuna is hier een jonge autodidact die de digitale wereld door en door kent. Hij is niet naïef: hij ziet helder hoe het goddelijke en het demonische in mensen door elkaar heen bewegen. Hij is wars van hebzucht, maar niet blind voor verantwoordelijkheid.

Hij weet dat hij iets te doen heeft, niet om te winnen, niet om te ontsnappen, maar om trouw te blijven aan iets hogers, terwijl hij zijn medemens tot steun is.

De Krishna uit de Gītā verschijnt hier als een oude wijze man, een onverwachte metgezel, een klankbord, een spiegel. Soms zacht, soms scherp, maar altijd met dezelfde bedoeling: Arjuna terugbrengen naar zijn kern. Niet door hem de wereld uit te trekken, maar door hem in de wereld wakker te maken.

Want dat is misschien wel de meest broodnodige les van onze tijd:

Je hoeft de materie niet te haten om spiritueel te zijn.
Je hoeft het leven niet te verlaten om vrij te worden.
Je hoeft alleen te leren zien, helder, eerlijk en zonder bedwelming.

Dit boek wil je niet overtuigen. Het wil je herinneren.

Aan de stilte achter de ruis.
Aan de waarheid achter de verhalen.
Aan de vrijheid achter de keuzes.

En misschien, als je het toelaat, aan de meester die niet buiten je woont, maar dichtbij: in het midden van je borst, waar het geweten fluistert, waar liefde wakker blijft, en waar je altijd opnieuw kunt beginnen.

Welkom op het strijdveld.

Welkom in Amsterdam.

Welkom voorbij de drie poorten.

Het Onzichtbare Strijdveld

Waar elke mens vecht zonder het te weten

Het regende niet echt, dacht Arjuna, het *ademde* alleen maar water. Amsterdam deed dat vaak: een dunne sluier over de stad leggen, alsof ze iets wilde verbergen wat te helder werd als de zon alles zonder schaamte belichtte.

Hij liep vanaf Centraal, langs de stroom mensen die uit treinen vielen als letters uit een geopend boek. Een vrouw stapte met haar koffertje in een plas, keek niet omlaag, keek niet naar de lucht. Haar ogen waren al bezet. Een man met oordopjes bewoog mee op een ritme dat niemand anders hoorde. Twee studenten lachten naar elkaar, maar hun duimen lachten harder, tik-tik, tik-tik, alsof ze een geheim gesprek voerden met iets dat achter hun schermen woonde.

Arjuna voelde het altijd meteen: de stad was niet alleen straten en grachten. Ze was ook een netwerk. Een web van zichtbare en onzichtbare draden.

Hij had zichzelf alles geleerd. Niet omdat hij zo graag wilde bewijzen dat hij het kon, maar omdat niemand hem had laten zien hoe. In zijn slaapkamer, jaren geleden, had hij de wereld opengeklast met een laptop op schoot en een hoofd vol vragen. Code was voor hem geen techniek, maar een taal om patronen te horen in chaos. En zoals iemand die eenmaal muziek heeft leren lezen de melodie achter het rumoer herkent, zo hoorde Arjuna nu de stad zingen, en soms gillen.

Hij keek omhoog naar de glazen gevels. In de reflectie van ramen zag hij zichzelf even dubbel: een jongen met een capuchon, nat haar, wakker gezicht. En achter hem: reclamepanelen die te soepel wisselden, alsof ze zijn gedachten alvast wisten voordat hij ze dacht.

Toen trilde zijn telefoon.

Niet eens een bericht, slechts een melding, een onschuldig symbooltje dat hem riep met de beleefdheid van een deurbel. Arjuna keek niet. Hij voelde alleen de reflex in zijn hand, de automatische honger naar informatie. Hij herkende die honger meteen. Niet als iets van hem, maar als iets dat op hem gejaagd had, jaren geleden al, en sindsdien telkens terugkwam met een nieuw maskertje.

Hij stak de Prins Hendrikkade over, en bij elke stap werd het geluid van de stad dikker. Fietsbellen, sirenes, het zachte geruis van banden op nat asfalt. En daar doorheen, nauwelijks hoorbaar, maar aanwezig als een hartslag, het onophoudelijke zoemen van data: berichten die door lucht gingen, beelden die werden verstuurd, meningen die botsten, cijfers die in stilte werden verhandeld.

Hij vroeg zich af hoeveel oorlogen er tegelijk gaande waren.

Niet de oorlog van tanks en rook, maar de oorlog van blikken, van aandacht, van verlangen. De oorlog die je niet ziet omdat hij in je hoofd gebeurt, en omdat iedereen geleerd heeft vriendelijk te kijken terwijl ze binnenin vechten.

Op de Dam, waar toeristen zich verzamelden rondom duiven en geschiedenis, zag Arjuna een jongen van zijn leeftijd een video opnemen. De jongen sprak opgewekt tegen de camera, alsof de hele wereld zijn beste vriend was. Maar zijn ogen gleden onrustig telkens naar het schermpje, controle, controle, of hij wel genoeg was. Of de wereld hem wel terugkeek.

“Meer energie!” riep een stem buiten beeld.

De jongen lachte groter.

Arjuna voelde een steek, alsof hij in één seconde de kosten van die lach kon uitrekenen.

Hij zag het vaker. Mensen die niet meer leefden in hun eigen lichaam, maar in het beeld dat van hen bestond. Mensen die hun bestaan uitleenden aan platforms, en het dan terughuurden in de vorm van likes en reacties. Het leek op vrijheid, maar het rook naar kettingen.

Hij liep verder, langs de paleizen van geld. De banken stonden er als kathedralen zonder god, met marmeren vloeren en glazen deuren die automatisch opengingen. Binnen liepen mensen met strakgesneden jassen, alsof stof hen waardiger maakte. Hun gezichten stonden geconcentreerd en leeg tegelijk.

Arjuna vroeg zich af: *wat verdedigen jullie?*

En meteen wist hij het antwoord: *zekerheid*.

Zekerheid was het nieuwe geloof. Zekerheid dat je bestaansrecht had. Zekerheid dat je niet zou vallen.

Maar zekerheid was ook de taal van angst. En angst, dat wist Arjuna, was een uitstekende bestuurder. Angst kon een mens laten glimlachen terwijl hij zijn buurman met zachte woorden aan de rand duwde.

Hij merkte dat hij sneller ging lopen.

Het voelde alsof de stad iets van hem wilde. Niet zijn geld, dat had hij nauwelijks, maar zijn aandacht. Zijn creativiteit. Zijn talent. Als hij even zijn waakzaamheid liet vallen, zou hij zomaar kunnen eindigen als iedereen: drijvend op de stroom, roepend dat hij zelf koos, terwijl het water hem allang gekozen had.

Toch hield hij van de stad.

Hij hield van de kromme huizen die, ondanks alle modernisering, nog steeds leken te fluisteren: *wij stonden hier al toen je grootouders nog niet bestonden*. Hij hield van de grachten die de lucht spiegelden en dan weer rimpelden, alsof zelfs reflectie niet stabiel mocht zijn. Hij hield van de geur van koffie uit kleine cafés, van het schorre gelach van fietsers in de regen, van de manier waarop Amsterdam tegelijk brutaal en teder kon zijn.

Maar vandaag voelde het anders.

Vandaag voelde het alsof hij tussen twee werelden liep: de oude stad van stenen en water, en de nieuwe stad van algoritmes en prikkels. En die twee werelden waren in oorlog, niet met elkaar, maar *in* elkaar.

Arjuna bleef staan op een brug, keek naar het water onder hem.

Een rondvaartboot gleed voorbij, gevuld met mensen die achter ramen zaten alsof ze naar een documentaire keken over het leven. De stem van een gids kwam gedempt door: “Aan uw linkerhand ziet u...”

Aan uw linkerhand ziet u het verleden.

Aan uw rechterhand ziet u de toekomst.

En ergens daartussen staat u, met een telefoon in uw jaszak en een ziel die soms te groot voelt voor uw borstkas.

Hij leunde over de reling. In het water lagen golfjes als kleine regels tekst. Hij stelde zich voor dat de gracht een databank was, alles onthield. Hoeveel gelach was hier ooit gevallen? Hoeveel tranen? Hoeveel beloften? Hoeveel leugens die als muntjes in de diepte verdwenen?

En ineens, alsof iemand een gordijn openschoof, zag hij het strijdveld.

Niet met zijn ogen, maar met iets in hem dat niet kon liegen.

Hij zag hoe meningen zich als speerpunten door de lucht boorden. Hoe woorden die ooit bedoeld waren om te verbinden nu werden gebruikt als messen. Hoe iedere groep zijn eigen waarheid koesterde als een vlag, en hoe het verbranden van andermans vlag een vorm van vermaak was geworden.

Hij zag hoe algoritmes, die hij zelf zo goed begreep, mensen niet alleen toonden wat ze wilden zien, maar ze ook *maakten* tot wat ze bleven willen zien. Hoe het systeem de zwakke plekken van het hart kende en er zacht op drukte, steeds opnieuw, totdat verlangen verslavend werd.

Hij zag hoe verlangens rond mensen hingen als onzichtbare dieren: honger naar erkenning, honger naar luxe, honger naar controle.

En hij zag ook de andere krachten: vermoeidheid die alles grijs maakte, cynisme dat als roest aan de randen van de geest zat.

Sommigen hadden een helder licht, een eenvoudige goedheid die niet om applaus vroeg. Die mensen waren zeldzaam, en Arjuna voelde zich er altijd door aangetrokken, alsof zijn eigen hart daar even rust vond.

Maar bij anderen zag hij iets scherpers, iets hards. Niet “slecht” in een sprookjesachtige zin, maar verdicht. Een soort innerlijk contract dat zei: *ik eerst, jij later, als er iets overblijft*.

Hij trok zijn schouders op, alsof hij zich kon beschermen tegen wat hij zag.

En hij dacht aan zichzelf.

Want hoe vaak had hij niet dezelfde draden gevoeld? De drang om te winnen. De stiekeme trots wanneer hij slimmer was dan een ander. De verleiding om zijn talent te verkopen aan de hoogste bidder, “omdat dat nu eenmaal zo werkt.”

Hij wist hoe makkelijk het was om het demonische te herkennen in de ander en het goddelijke alleen in jezelf te zoeken. Maar hij had geleerd, door pijn, door vallen, door eenzaam wakker liggen, dat beide in iedereen leefden.

Ook in hem.

Hij sloot zijn ogen en ademde diep in. Regen rook naar metaal en bladeren. Iets in hem wilde weg. Weg uit de stad. Weg van de schermen. Weg van mensen die zichzelf kwijt waren aan een feed. Weg van het gevoel dat hij verantwoordelijk was voor een wereld die hij niet gebouwd had.

Maar een andere stem, geen hoorbare stem, eerder een stille waarheid, zei: *Als jij wegloopt, wie blijft er dan met open ogen?*

Arjuna opende zijn ogen weer. Op de brug fietste een vrouw langs met een kind achterop. Het kind wees naar een boot en riep iets enthousiast. De vrouw lachte, echt, zonder camera. Een man met een natte hond maakte een grap tegen een voorbijganger, en de voorbijganger lachte mee. Een dakloze zat onder een luifel en hield zijn hand op; een zakenman liep voorbij zonder te kijken; een toerist aarzelde en gaf een broodje. Kleine scènes, nauwelijks groot genoeg om nieuws te worden. Maar in die kleine scènes zat de echte stad.

Arjuna voelde zijn hart zachter worden.

Toen trilde zijn telefoon opnieuw.

Hij wist welke wereld daar riep. Een wereld die hem altijd kon vinden, altijd kon prikkelen. Een wereld die nooit stil was en die stilte verdacht maakte. Een wereld die geen grachten had, alleen stromen.

Hij nam zijn telefoon uit zijn zak en keek naar het scherm. Een melding: een vacature-aanbieding, perfect passend bij zijn skills. De tekst klonk vriendelijk, zelfs verheugd: *“Kom ons team versterken. Impact maken. Groei. Uitdaging.”*

Hij lachte kort.

Impact maken. Groei. Uitdaging.

Woorden die konden betekenen: *helpen*.

Of: *meedoen aan de machine*.

Hij wist het verschil, maar hij wist ook hoe dun de grens was.

Hoe makkelijk je kon beginnen met idealen en eindigen met excuses.

Hij stopte de telefoon terug zonder te reageren.

En toen gebeurde er iets kleins.

Het was geen visioen. Geen donder. Geen wonder. Alleen een moment waarin de stad even stiller leek, alsof ze luisterde.

Arjuna keek naar zijn handen. Hij dacht aan alle dingen die hij kon. Hij kon bouwen. Verbinden. Beschermen. Ontmaskeren. Hij kon een systeem begrijpen zoals een monnik een gebed begrijpt: niet alleen de woorden, maar de bedoeling erachter.

Maar wat moest hij ermee doen?

Hij voelde zich plots als iemand die op een schaakbord staat, terwijl hij zelf ook een pion is. Overal om hem heen schoven krachten: geld, aandacht, macht, angst, verlangen. En in het midden daarvan stond hij, een jongen uit Amsterdam met een hoofd vol kennis en een hart dat weigerde hard te worden.

Hij keek naar de overkant van de gracht. In een raam brandde warm licht. Achter het glas zat iemand aan tafel, buigend over

een boek. Het was een beeld dat hem trof, alsof het uit een andere tijd kwam. Een eiland van stilte, midden in de stroom.

Arjuna voelde een heimwee dat hij niet kon verklaren.

Niet naar een plek, maar naar een toestand. Naar eenvoud.
Naar een leven dat niet voortdurend om keuzes schreeuwde.
Naar een waarheid die niet in reacties werd uitgemeten.

Hij dacht: *Misschien hoor ik hier niet thuis.*

En meteen kwam de tweede gedachte: *Maar als ik nergens thuis hoor, ben ik dan niet juist geroepen om te dienen?*

Het woord “dienen” voelde vreemd in zijn mond. Het klonk ouder dan hij was. Alsof het uit een vergeten boek kwam dat zijn ziel ooit had gelezen.

Hij keek weer naar het water. De regen maakte cirkels. Elke cirkel was een begin en een einde tegelijk.

Toen, heel even, zag hij in de weerspiegeling iets wat er niet hoorde. Niet een gezicht, niet een geestverschijning, eerder een aanwezigheid, alsof iemand achter hem stond zonder geluid te maken.

Arjuna draaide zich om.

Er was niemand direct achter hem. Alleen mensen, fietsen, paraplu's, de gewone drukte.

Toch voelde hij zich niet alleen.

Hij wist niet waarom, maar er kwam een zin in hem op, zacht als een adem:

Je hoeft de stad niet te verlaten om vrij te zijn.

Arjuna slikte.

Hij had geen idee waar die gedachte vandaan kwam. Misschien was het zijn eigen verlangen dat zichzelf moed inspreekte. Misschien was het iets diepers dat eindelijk een spleet had gevonden in zijn voortdurende denken.

Hij keek naar de straat, naar de mensen die liepen alsof ze geen tijd hadden, alsof stilstand gevaarlijk was. Hij zag opnieuw het onzichtbare strijdveld, maar nu zonder afkeer. Meer als een dokter die de ziekte ziet en daardoor niet haat, maar begrijpt.

En hij stelde zichzelf de vraag die in hem brandde, eenvoudiger dan alle ingewikkelde analyses die hij ooit had gemaakt:

Waar hoor ik thuis in deze wereld?

De regen antwoordde niet. De stad antwoordde niet.

Maar in zijn borst, achter alle ruis, bleef die stille aanwezigheid.

Alsof iemand, ergens, op een plek die geen plek was, al lang op hem wachtte.

De Last van Helder Zien

Wanneer bewustzijn geen zegen lijkt

Amsterdam had die ochtend de kleur van natte steen. De lucht hing laag boven de grachten, alsof de stad even vergat dat ze ooit licht kon dragen. Arjuna liep zonder haast, maar zijn ogen deden haast genoeg voor twee mensen: ze zagen alles.

Niet de gevels, niet de fietsen, niet de toeristen die hun eigen verbaasde gezichten filmde alsof het bewijs nodig was dat ze bestonden. Arjuna zag iets anders. Iets dat je niet kon aanwijzen zonder dat het meteen verdween.

Hij zag de draden.

Onzichtbare draden die van mens naar mens liepen, van scherm naar hand, van hand naar hart. Draden van aandacht, van begeerte, van angst. Draden die in de lucht leken te trillen als spinrag in tegenlicht, alleen was er geen zon om ze mooi te maken.

Bij de tramhalte stond een jongen in een te grote jas. Zijn vingers gleden over zijn telefoon alsof hij een gebed bad, maar het was geen gebed. Het was een honger die geen naam had. Arjuna keek hem aan en voelde in één adem twee bewegingen: een zachte glans in het midden van de borst,

alsof de jongen ooit eerlijk had kunnen lachen... en daar overheen een donkere sluier, dik en ongeduldig, die steeds opnieuw fluisterde: *meer, meer, meer*.

Arjuna knipperde. Hij kon het niet uitzetten. Het was alsof zijn blik achter de huid keek, achter de woorden, achter het toneel.

Twee vrouwen liepen voorbij. De één lachte luid, het soort lach dat ruimte opeist. De ander lachte mee, maar haar ogen deden niet mee. Arjuna zag hoe de eerste vrouw in haar lach een mes verstopte, niet om te steken, maar om te winnen. De tweede droeg het mes al in haar rug, zonder bloed, zonder wond, alleen dat doffe, dagelijkse verlies dat mensen “relatie” noemen.

Hij wilde wegstijgen. Maar wegstijgen hielp niet. Het beeld bleef aan zijn binnenkant hangen, als een reclame die je niet hebt gekozen.

In een koffietent zat een man achter een laptop. Op het scherm dansten grafieken, cijfers, kleine groene pijltjes omhoog. De man glimlachte niet; hij kneep zijn mond samen alsof hij een dier temde. Arjuna zag een vlam in hem, rajas, onrust, vuur, die hem voortstuwde alsof stilstand hetzelfde was als doodgaan. Maar hij zag ook iets anders: een kleine, stille angst onder dat vuur, als een kind dat bang is om vergeten te worden.

En toen voelde Arjuna het weer: die vermoeidheid die niet in de benen zat, maar in de ziel.

Hij liep door, richting de gracht, waar water tenminste eerlijk was: het spiegelde wat er was, zonder te doen alsof. Maar zelfs het water leek vandaag iets te verbergen. De weerspiegelingen waren gebroken door rimpels, alsof de stad niet meer wilde herkennen wat ze geworden was.

Arjuna had dit sinds hij klein was. Toen noemde hij het “te goed kunnen voelen”. Zijn moeder zei: “Je bent gevoelig.” Zijn

leraren zeiden: “Je bent afgeleid.” Zijn vrienden zeiden: “Je denkt te veel.”

Niemand zei: *Je ziet*.

In zijn jeugd had hij geleerd te overleven door zijn aandacht te verplaatsen naar de wereld die hem niet overspoelde: de digitale wereld. Daar kon hij kiezen. Daar kon hij filters instellen. Daar kon hij vensters sluiten.

Maar nu was het anders.

Nu leek het internet niet langer een toevluchtsoord, maar een versterker. Alsof alles wat mensen in zichzelf verborgen hielden, daar in het open groeide. Alsof het demonische in de mens, hebzucht, woede, ijdelheid, manipulatie, eindelijk een podium had gekregen dat nooit dichtging.

Arjuna zag het in de ogen van mensen die zichzelf aanprezen als merken. Hij zag het in de haastige vingers die eindeloos scrolde, op zoek naar iets dat hun eigen hart niet kon geven. Hij zag het in de woede die uit het niets opflakkerde in commentaren, als vuur dat brandstof vond in vreemden.

En soms, en dat was het ergste, zag hij het in zichzelf, als een schaduw die meereisde.

Hij liep langs een groepje studenten dat luid praatte over “kansen”, “netwerken”, “exposure”. Arjuna hoorde de woorden en zag erachter een honger die ze “ambitie” noemden. Het klonk modern. Het klonk netjes. Maar het rook oud, als een oud verhaal dat zichzelf telkens opnieuw verkleetde.

Even verderop zat een man op een bankje, een broodje half opgegeten, zijn blik in het niets. De man had niets glanzends om zich heen. Geen status, geen schreeuw. Alleen vermoeidheid. En toch zag Arjuna bij hem iets wat hij zelden zag: een stille helderheid. Niet groot, niet luid. Alleen... echt.

Het goddelijke, dacht Arjuna, is vaak klein.

Hij voelde een steek in zijn borst, een verdriet dat niet alleen van hem was. Hij voelde hoe gemakkelijk het zou zijn om zichzelf te verharderen, om te zeggen: "Niet mijn probleem." Maar die woorden wilden niet in hem wonen. Ze pasten niet.

Arjuna wist dat hij gekomen was om iets te doen. Hij wist het al lang, zonder bewijs. Het was een innerlijk weten, alsof er in hem een klok tikte die alleen hij hoorde. Maar vandaag voelde die taak als een steen in zijn handen: te zwaar, te onhandelbaar.

Hij dacht aan weggaan.

Niet weg uit Amsterdam, weg uit mensen.

Hij stelde zich voor dat hij ergens hoog zat, achter glas, met een scherm dat hij zelf kon dimmen. Een plek waar hij alleen hoefde te kijken naar code, naar systemen, naar logica. Waar emoties niet aan hem trokken als natte kleren. Waar geen mens hem vroeg om iets te dragen dat niet van hem was.

Bij de Magere Brug bleef hij staan. Fietzers zoefden langs hem, bellen tikten in de lucht. Hij leunde op de reling en keek naar het water. Zijn eigen gezicht keek terug, maar vreemd genoeg zag hij in zijn eigen ogen geen rust.

Hij zag ook daar die tweedeling.

Een zachte kern, trouw, helder. En daar omheen een waas van uitputting. Alsof zijn bewustzijn zo wijd was geworden dat het zichzelf vergat te beschermen.

“Waarom kan ik dit niet gewoon níét zien?” fluisterde hij, zonder te weten tegen wie.

Het water antwoordde niet. Het deed wat water altijd doet: het droeg alles, zonder oordeel. Maar Arjuna voelde dat hij niet gemaakt was om alles te dragen.

Hij liep verder, de stad in, alsof hij hoopte dat beweging het zou oplossen.

Bij een stoplicht zag hij een vrouw die haar kind aansnauwde. Het kind hield een handschoen vast, het soort klein ding dat je alleen kwijt raakt als je nog niet geleerd hebt dat alles geld kost. De vrouw greep het kind bij de arm. Arjuna zag in haar een bliksem van stress: rekeningen, werk, tijd. Maar hij zag ook iets anders: een oude bitterheid die zich aan haar rug had vastgezogen, alsof ze ooit had besloten dat zachtheid gevaarlijk was.

Het kind keek op, en daar was het: een moment van puurheid, nog onbeschadigd. Het goddelijke in een blik, klein als een ademtocht.

Arjuna voelde het in zijn keel branden. Hij wilde iets zeggen. Iets doen. Maar hij deed niets. Niet uit onverschilligheid, maar uit een soort verlamming: als hij overal zou ingrijpen, zou hij nergens overblijven.

En toen kwam de gedachte, helder en koud:

Misschien is het niet mijn taak om hier te zijn.

Die gedachte kwam niet als drama. Hij kwam als opluchting.

Arjuna zag zichzelf verdwijnen uit dit strijdveld, zoals je een tabblad sluit. Geen geluid. Geen sporen. Gewoon weg.

Hij voelde hoe verleidelijk het was.

Zijn telefoon trilde in zijn zak. Een melding. Iemand die iets wilde. Iemand die hem nodig had. Iemand die zijn aandacht vroeg.

Hij haalde het apparaat tevoorschijn en keek naar het scherm. Een klein rood stipje. Een nieuwe boodschap. Een miniatuurversie van de wereld die altijd aan je trekt.

Hij staarde ernaar en voelde iets opkomen wat hij niet graag voelde: irritatie. Niet naar die persoon, maar naar het feit dat hij überhaupt bereikbaar was.

Hij drukte zijn telefoon uit.

Het voelde als een daad van verzet. Maar ook als een daad van vlucht.

Arjuna liep door zonder bestemming. Zijn voeten wisten de weg beter dan zijn hoofd: langs de gracht, door smalle straten waar de stad stiller leek, alsof hier minder algoritmes liepen.

Het werd schemerig. De lantaarns gingen aan. In de ramen zag hij huiskamers, mensen in hun eigen kleine werelden: eten op tafel, tv aan, blikken die nergens meer echt heen gingen.

Hij dacht: *Zij zien dit niet. Ze voelen het niet. Misschien is dat genade.*

En onmiddellijk daarop: *Of slaap.*

De last van helder zien is dat je je soms eenzaam voelt in je wakker zijn. Alsof je een kamer binnenloopt waar iedereen danst, maar jij hoort de muziek niet, jij hoort de machine die hem afspeelt.

Aan de rand van een gracht bleef hij staan. Er was een bankje, leeg. Hij ging zitten.

De kou kroop in zijn jas. Zijn adem werd zichtbaar. De stad ademde door, alsof ze niets merkte van zijn strijd.

Arjuna liet zijn hoofd zakken in zijn handen.

“Ik wil niet hard worden,” zei hij zacht. “Maar ik wil ook niet kapot gaan.”

Er was niemand die antwoordde. Alleen het zachte geluid van water tegen steen.

En toch, in die stilte, merkte hij iets dat hij eerder had gemist: niet een stem, nog niet... maar een aanwezigheid.

Alsof de nacht zelf luisterde. Alsof er in het donker een plek was die hem kende, zonder woorden.

Hij keek op, de gracht af.

In de verte liep iemand langzaam over de kade. Een gestalte, niet haastig, niet zoekend. Gewoon aanwezig, alsof de tijd hem niet duwde.

Arjuna's hart sloeg één keer anders.

Hij wist niet waarom. Hij wist alleen dat zijn verlangen om te verdwijnen even werd onderbroken. Niet omdat de wereld ineens lichter was, maar omdat hij ergens, diep vanbinnen, voelde dat hij niet alleen hoefde te dragen.

De gestalte kwam dichterbij, maar nog was het te ver om een gezicht te zien.

Arjuna bleef zitten.

Voor het eerst die dag deed hij niets anders dan ademen.

En in die adem, heel even, voelde hij het: bewustzijn is geen zegen en geen vloek. Het is een vuur. Het verwarmt, maar het brandt ook. En wie leert het te dragen, leert licht te worden zonder te verdwijnen.

Amsterdam droeg die avond een glanzende huid van regen. De stoepstenen waren donker als inkt en toch weerkaatsten ze elk lichtje alsof de stad overal ogen had. Arjuna liep langzaam, alsof hij met zijn pas de snelheid van de wereld probeerde terug te draaien.

Het begon bij iets kleins: een jongen bij de tramhalte, oortjes in, blik naar beneden. Zijn duim scrolde, scrolde, scrolde. Arjuna zag het niet alleen, hij voelde het. Niet de video's, niet de memes, niet de grapjes. Hij zag de trek. Een onzichtbare hand

die aan de jongen hing en hem zachtjes naar beneden trok, steeds een fractie dieper. En daaronder, bijna als een vergeten lampje in een kelder: een kern van eenvoud. Iets dat ooit had willen spelen, iets dat ooit zonder reden had gelachen.

Arjuna moest slikken. Het was alsof hij door twee lagen tegelijk keek: het goddelijke in iemand, dat stille, eerlijke licht, en het demonische dat eromheen kroop, verkleed als “gewoon druk” of “even ontspanning” of “ik check alleen iets”.

Een paar meter verder stapte een vrouw uit een taxi. Ze praatte luid in haar telefoon, woorden als messen, netjes geslepen. “Nee, dat is niet mijn probleem.” “Ik heb dit al drie keer gezegd.” “Als jij het niet snapt, dan regel ik iemand anders.” Haar hakken tikten op de stoep als een klok die dreigde. Arjuna zag in haar borst een hardheid die ooit bescherming was geweest.

Hij zag de oorzaak niet, maar hij zag het gevolg: het demonische in haar was geen monster met horens, maar een pantser dat zichzelf was gaan aanbidden.

En toch, heel even, toen ze haar jas dichttrok tegen de wind, zag hij een trilling van twijfel. Alsof onder dat pantser een meisje schulde dat niet wist hoe ze zacht moest zijn zonder te breken.

Het goddelijke is vaak kwetsbaar, dacht Arjuna. Het demonische is vaak efficiënt.

Bij een koffiebar stond een man in een net pak te wachten op zijn bestelling. Hij keek niet op, hij keek door mensen heen. Zijn ogen waren vol berekening, alsof elke seconde geld was.

Arjuna zag de honger als een vuur: rajas, het jagen, het winnen. Het vuur was zo sterk dat het bijna mooi werd, zoals vuur in een haard mooi kan zijn, tot je je hand erin steekt. Onder dat vuur zat iets kouds: angst om onbeduidend te zijn. Angst om niet gezien te worden. Angst om niet te bestaan als er geen cijfers zijn die het bevestigen.

Arjuna voelde hoe zijn schouders zwaarder werden. Niet door één mens, maar door het patroon. De stad was een spiegelzaal van verlangens. Iedereen liep met een onzichtbare emmer, en de meeste emmers hadden gaten.

Hij wilde roepen: Stop. Niet als beschuldiging, maar als bevrijding. Maar hij wist: wie roept, wekt weerstand. En wie weerstand wekt, krijgt de storm terug.

Hij liep verder langs de gracht. In het water lagen de lichten als losse muntjes. Aan de overkant stond een jongen met een fiets aan de hand en een meisje naast hem. Ze praatten zacht. Arjuna hoorde de woorden niet, maar hij zag wat erachter zat: een oprechte poging om eerlijk te zijn. De jongen keek onzeker, het meisje knikte langzaam, alsof ze samen een deur open probeerden te duwen die al lang klem zat.

In Arjuna's borst werd iets warm. Heel klein, maar echt. Dáár was het. Het goddelijke dat niet schreeuwt. Niet wint. Niet verkoopt. Alleen aanwezig is.

En precies daarom deed het pijn.

Want bij ieder sprankje licht dat hij zag, zag hij ook hoe snel het kon doven. Eén opmerking, één afwijzing, één verkeerde nacht,

één algoritme dat iemand precies op het juiste moment de verkeerde verleiding toonde.

Arjuna bleef staan. Zijn adem sloeg wit uit in de lucht. Het was alsof hij niet alleen lucht uitademde, maar ook gewicht.

Hij voelde zijn ogen branden, niet van verdriet alleen, maar van overbelasting, alsof zijn bewustzijn te ver open stond, als een raam dat nooit dicht mag.

Waarom zie ik dit? dacht hij. *En waarom moet ik het zien?*

Hij dacht aan vroeger, aan de digitale wereld die hem altijd had gerustgesteld: code, systemen, regels. In code was er logica. In code kon je fouten vinden, patches schrijven, de boel opnieuw bouwen. Maar mensen... mensen waren geen bugs. Mensen waren verhalen die zichzelf herhaalden.

Zijn telefoon trilde in zijn zak. Een melding. Dan nog één. Dan nog één. Een rijtje kleine eisen, elk met een rood stipje dat fluisterde: kijk naar mij. reageer. help. bevestig.

Het voelde niet meer als communicatie. Het voelde als een net.

Arjuna haalde het apparaat eruit en keek naar het scherm. Namen, groepsapps, verzoeken, deadlines, een filmpje dat hij “moest” zien, een bericht dat “echt belangrijk” was. Hij zag niet alleen de tekst. Hij zag de onderstroom: de wereld die in stukjes aan hem trok.

En toen kwam het verlangen. Niet groot, niet dramatisch, maar helder als een mes:

Ik wil verdwijnen.

Niet sterven. Niet dramatisch verdwijnen. Gewoon... oplossen uit al dat trekken en duwen. Een plek waar niemand iets van hem verwachtte. Een kamer met een deur die op slot kon. Een scherm dat hij zelf mocht uitzetten. Geen gezichten waar hij doorheen keek, geen draden die hij moest ontwarren.

Hij drukte zijn telefoon uit.

Het klikje was klein, maar het klonk in hem als een deur die dichtviel.

Hij liep naar een bankje en ging zitten. De kou kroop door zijn jas alsof de nacht wilde controleren of hij echt was. Hij liet zijn handen in zijn schoot vallen, alsof hij eindelijk toestemming gaf aan zijn lichaam om moe te zijn.

“Ik wil niet hard worden,” fluisterde hij. “Maar ik kan dit niet blijven dragen.”

Hij staarde naar het water. In de rimpels zag hij de stad bewegen zonder hem. En opeens voelde hij hoe aantrekkelijk het was: de wereld laten doorgaan, en zelf eruit stappen. Niet uit haat. Uit uitputting.

Als ik me terugtrek, dacht hij, kan ik het licht beschermen dat ik nog heb.

Maar meteen daarna kwam een andere gedachte, stiller, bijna niet van hem:

Licht dat alleen beschermd wordt, dooft.

Arjuna sloot zijn ogen. Hij voelde de strijd in zichzelf: de roep om dienstbaarheid en de roep om rust. De ene stem zei: blijf, help, draag. De andere zei: red jezelf.

Hij ademde in. Langzaam. Alsof hij probeerde te vinden waar hij eindigde en de wereld begon.

En toen, in dat tussenmoment, niet meer lopen, nog niet slapen, merkte hij iets op. Geen geluid. Geen woord. Een aanwezigheid, als een schaduw die niet bedreigt, maar begeleidt. Alsof iemand, ergens in de buurt, precies wist hoe zwaar helder zien kon zijn.

Arjuna opende zijn ogen.

Aan de rand van de kade, verderop, liep een oude man. Niet gehaast. Niet zoekend. Zijn stappen waren rustig, alsof de tijd hem niet duwde maar droeg. Hij keek niet op zijn telefoon. Hij keek naar niets bijzonders, en toch leek het alsof hij alles zag, zonder eraan te lijden.

Arjuna voelde een onverwachte rilling, niet van kou, maar van herkenning. Alsof zijn hart iets in die gestalte herkende dat zijn verstand nog niet kon benoemen.

De oude man kwam dichterbij.

Arjuna bleef zitten. Voor het eerst die dag vluchtte hij niet. Hij ademde alleen.

En diep in hem, onder de vermoeidheid, bleef een klein puntje licht branden, niet als antwoord, maar als begin.

De Oude Man aan de Gracht

De meester verschijnt wanneer het hart stil wordt

Arjuna bleef op het bankje zitten alsof hij zichzelf had vastgezet met onzichtbare touwen. Niet omdat hij wilde blijven, maar omdat hij nergens meer heen kon zonder zichzelf mee te nemen.

De gracht ademde traag. Regen tikte nog na op de kade, alsof de hemel met zachte vingers iets bleef aanwijzen dat Arjuna niet wilde zien. In de verte schoof een tram als een gele, slaperige slang door de straat. De stad was niet stil, maar in Arjuna's borst was het iets stiller geworden, en dat was nieuw.

Toen hoorde hij voetstappen.

Niet de haastige hakken van mensen die hun dag achterna liepen. Niet het nerveuze ritme van iemand die te laat is. Deze stappen waren gelijkmatig, alsof de aarde zelf het tempo bepaalde.

De oude man kwam dichterbij en bleef even staan, alsof hij twijfelde of hij wel in dit verhaal hoorde. Hij droeg een jas die ooit netjes was geweest, maar nu vooral dienst deed als bescherming tegen weer en wereld. In zijn handen hield hij een papieren koffiebeker, leeg, alsof hij hem al lang niet meer gebruikte voor koffie maar als excuus om iets vast te houden.

Hij keek niet meteen naar Arjuna. Hij keek naar het water.

“Het water doet geen moeite,” zei hij zacht. “Toch draagt het alles.”

Arjuna keek op. Zijn eerste impuls was wantrouwen, zoals je wantrouwt wanneer een vreemde ineens precies de woorden zegt die in jouw hoofd rondzingen. De tweede impuls was iets anders: herkenning, alsof een vergeten deel van hem een stap naar voren zette.

“Bent u... tegen me aan het praten?” vroeg Arjuna.

De oude man glimlachte, niet breed, maar met een hoekje van de mond dat leek te zeggen: *wat denk jij zelf?*

“Ik praat tegen het water,” antwoordde hij. “Maar het water praat niet terug. Mensen doen dat soms wel.”

Arjuna wilde lachen, maar het bleef steken. Hij merkte hoe moe hij was. Zelfs humor kostte energie.

De oude man draaide zich nu pas naar hem toe. Zijn ogen waren licht, helder, alsof hij veel had gezien en weinig had vastgehouden. Niet de blik van iemand die alles weet, maar de blik van iemand die niet meer hoeft te doen alsof hij iets moet weten.

“Je draagt de stad in je hoofd,” zei hij. “En de mensen erbij.”

Arjuna voelde hoe zijn nekspieren aanspannen. “Kent u mij?”

“Niet zoals je Facebookprofiel je kent,” zei de man. “Niet zoals een database je kent.”

Arjuna hapte even naar woorden. Zijn reflex was om het gesprek dicht te klappen, zoals je een scherm sluit dat te persoonlijk wordt.

“U bent een zwerver?” hoorde hij zichzelf vragen, alsof hij daarmee de oude man in een hokje kon zetten.

De man keek naar zijn eigen handen, de koffiebeker, de rafels aan zijn mouw, en knikte langzaam. “Volgens sommigen wel. Volgens anderen ben ik gewoon iemand die niet meer meedoet.”

Hij ging naast Arjuna zitten, met een soort vanzelfsprekendheid die je alleen hebt als je niet bang bent om weggestuurd te worden. Tussen hen in bleef net genoeg ruimte voor een grens, maar niet genoeg voor afstand.

Arjuna rook een vage geur van regen, wol en iets kruidigs , alsof de man ooit in een keuken had gestaan waar men tijd had voor thee.

“Waarom bent u hier?” vroeg Arjuna, scherp genoeg om zichzelf te beschermen.

De man keek hem aan. “Waarom ben jij hier?”

Arjuna zuchtte. “Ik... ik weet het niet meer.”

“Dat is een eerlijk begin,” zei de oude man. “De meeste mensen doen alsof ze het wel weten.”

Er viel een stilte. De stad maakte geluid voor hen: fietsbel, stemmen, een scooter. Maar rond het bankje leek de tijd zachter

te lopen. Arjuna merkte dat hij niet meer naar zijn telefoon greep. Alsof zijn hand eindelijk begreep dat er hier niets te scannen viel.

“Je ziet te veel,” zei de man.

Arjuna’s adem stokte. “Ik heb dat niet gevraagd. Het gebeurt gewoon.”

“Zoals regen gebeurt,” zei de man. “Niet omdat jij het bestelt.”

Arjuna keek naar de gracht. De lichten in het water trilden en braken. “Ik zie... wat mensen drijft. Wat ze verbergt. En het maakt me moe. Alsof ik in iedereen tegelijk woon.”

De oude man knikte, alsof hij dit al kende. “Je hebt de deur opengezet en je bent vergeten dat je hem ook weer dicht mag doen.”

“Maar als ik hem dichtdoe,” zei Arjuna, “voelt het alsof ik lieg. Alsof ik doe alsof ik niet weet wat ik weet.”

“Waarheid zonder wijsheid is een last,” antwoordde de man. “En wijsheid zonder liefde wordt hard.”

Arjuna hoorde die zin als een steen in een rivier: hij bleef liggen, hij veranderde de stroom.

“Wie bent u?” vroeg hij opnieuw, zachter nu.

De man leunde achterover en keek naar de lucht, naar het donker tussen de wolken. “Soms ben ik gewoon een oude man

aan de gracht. Soms ben ik een herinnering die je nodig hebt.
Soms ben ik een vraag.”

Arjuna’s mond werd droog. “Dat klinkt... vaag.”

“De dingen die je hart redden zijn zelden exact,” zei de man.
“Exactheid is voor machines.”

Arjuna wilde protesteren , hij hield van exactheid. Code was exact. Systemen waren exact. Maar hij wist ook dat zijn moeheid niet door een bugfix verdween.

“Wat wil u van mij?” vroeg hij.

De oude man glimlachte weer, datzelfde kleine glimlachje. “Ik wil niets. Dat is het voordeel van oud zijn.”

Arjuna schoot toch in de verdediging. “Ik heb geen tijd voor spelletjes.”

“Niemand heeft tijd,” zei de man. “Maar jij hebt wel bewustzijn. En dat is kostbaarder.”

Die woorden raakten Arjuna ergens achter zijn ribben.
Bewustzijn als iets kostbaars , niet als straf.

“U begrijpt het niet,” zei Arjuna, en zijn stem trilde even. “Ik zie het demonische in mensen. Het zit in hun honger, hun drift, hun manipulatie. En ik zie ook het goddelijke, klein en kwetsbaar. En ik kan het niet... ik kan niet...”

Hij zocht naar het juiste woord, maar het juiste woord bestond niet.

“...niet dragen,” maakte hij het af.

De oude man knikte langzaam. “Wie heeft je verteld dat jij het moet dragen?”

Arjuna keek hem aan, geïrriteerd. “Wie dan? Als ik het zie, ”

“Als jij het ziet,” onderbrak de man zacht, “dan is het al zichtbaar. De vraag is niet of je het kunt dragen. De vraag is: kun jij kijken zonder te grijpen?”

Arjuna voelde weerstand. “Als ik niet ingrijp, ben ik dan niet laf?”

De oude man pakte een klein steentje van de grond en hield het boven het water. “Als ik dit steentje vasthoud,” zei hij, “ben ik actief. Als ik het loslaat, ben ik ook actief. Maar het steentje bepaalt niet mijn vrede. Begrijp je?”

Arjuna keek naar het steentje. Het leek belachelijk, bijna kinderlijk. En toch begreep hij iets: hij was niet moe van het zien. Hij was moe van het *vasthouden*.

De man liet het steentje vallen. Het maakte een klein plopje. Kringen gingen uit elkaar, groter en groter, tot ze verdwenen.

“De wereld is vol kringen,” zei de oude man. “Je hoeft niet in elke kring te springen.”

Arjuna’s adem werd wat rustiger, alsof zijn lichaam de waarheid eerder begreep dan zijn hoofd.

“Maar waarom ik?” vroeg Arjuna. “Waarom kan ik dit zien?”

De oude man keek hem nu lang aan, alsof hij een deur zocht die alleen met de juiste stilte openging. “Omdat je niet gekomen bent om te slapen,” zei hij uiteindelijk. “En omdat je hart nog niet verkocht is.”

Arjuna voelde zijn keel dichtknijpen. “Ik wil soms wél slapen.”

“Dat snap ik,” zei de man. “Maar slaap is geen rust als je erna wakker wordt in dezelfde verwarring.”

Arjuna wreef over zijn gezicht. “Ik dacht vandaag... ik dacht: ik trek me terug. Ik verdwijn. Niemand kan me dan nog iets vragen. Geen meldingen. Geen gedoe. Geen... mensen.”

De oude man knikte alsof hij dat plan respecteerde. “Terugtrekking is soms wijs. Maar niet als het uit bitterheid komt.”

“Het komt uit uitputting,” zei Arjuna.

“Uitputting is eerlijk,” antwoordde de man. “Maar uitputting wil ook graag een verhaal bouwen waarin jij slachtoffer bent en de wereld vijand. Dan kun je tenminste iemand aanwijzen.”

Arjuna voelde zich betrappt. Niet beschuldigd, maar doorzien.

De oude man keek weer naar het water. “Je denkt dat je óf open moet staan en kapot gaat,” zei hij, “óf dicht moet en hard wordt. Maar er is een derde manier.”

Arjuna keek op. “Welke?”

De man legde zijn hand heel even op zijn eigen borst, daar waar het hart zat. “Daar,” zei hij. “Niet boven je. Niet buiten je. Daar.”

Arjuna wilde vragen: *Bedoelt u dat ik...?* maar hij wist niet eens wat hij vroeg.

De oude man vervolgde: “Je hebt geleerd om met je ogen te kijken. Je hebt geleerd om met je hoofd te begrijpen. Nu moet je leren om met je hart te *wonen*.”

Arjuna’s lippen trilden in een halve lach. “Dat klinkt als een quote op Instagram.”

“Ja,” zei de man droog. “En toch is het waar. Het probleem is niet de zin. Het probleem is dat mensen hem posten zonder hem te leven.”

Er viel opnieuw een stilte. Arjuna merkte dat hij de aanwezigheid van de oude man niet meer als bedreiging voelde. Eerder als een hand die een kom onder een kraan zet: eindelijk hoefde het water niet overal heen.

“Hoe heet u?” vroeg Arjuna, bijna fluisterend.

De man keek hem aan, en in zijn ogen lag iets wat op glimlach leek, maar dieper. “Noem me maar wat je nodig hebt,” zei hij. “Een oude man. Een vriend. Een spiegel.”

Arjuna slikte. “En u... u lijkt alsof u mij al lang volgt.”

“Misschien loop jij al lang voor mij uit,” zei de man.

Arjuna wilde nog iets zeggen, maar hij vond geen woorden die niet te groot of te klein waren. Dus zweeg hij. En in die zwijgzaamheid voelde hij voor het eerst die dag iets wat leek op rust, niet omdat de wereld opgelost was, maar omdat hij niet meer alleen stond in zijn zien.

De oude man stond op. Zijn gewrichten kraakten zacht, als hout in een oud huis. Hij keek naar Arjuna alsof hij iets wilde meegeven zonder het te zeggen.

“Kom,” zei hij uiteindelijk. “Loop een stukje.”

Arjuna aarzelde. In zijn hoofd kwamen duizend redenen om niet mee te gaan. Maar in zijn borst was iets dat al opstond voordat zijn benen het doorhadden.

Hij liep naast de oude man langs de gracht. Twee schaduwen in een natte stad.

En Arjuna voelde, zonder bewijs, zonder garantie, dat hij zojuist de eerste echte ontmoeting had gehad met iets wat hem niet wilde gebruiken.

De gracht was een lange, donkere adem tussen twee rijen huizen. Regen hing nog in de lucht, niet meer vallend, maar zwevend, als een gedachte die niet wil verdwijnen. Arjuna zat op een bankje met zijn handen los in zijn schoot, alsof hij zichzelf had verboden nog iets vast te grijpen. Zijn telefoon was uit. De stilte die daardoor ontstond was geen stilte van buiten, maar van binnen: een rare, kwetsbare ruimte waarin hij zichzelf hoorde.

Toen kwamen de voetstappen.

Niet scherp, niet haastig. Geen tikken van hakken, geen drift van een deadline. Deze stappen waren rond, rustig, alsof iemand de stad niet hoefde te verslaan maar alleen hoefde te bewonen.

Arjuna keek niet meteen op. Hij voelde eerst de aanwezigheid, zoals je een lamp voelt vóór je het licht ziet. Iets in hem spande aan, een oude reflex: *pas op*. Maar er was geen dreiging in de lucht. Alleen... aandacht.

“Je hebt de telefoon uitgedaan,” zei een stem, zacht alsof ze niemand wilde storen. “Dat is zeldzaam.”

Arjuna hief zijn hoofd.

Een oude man stond bij de reling. Zijn jas was te groot, de stof dof van regen en tijd. De mouwen waren rafelig, zijn schoenen versleten. In zijn handen hield hij een lege papieren beker, alsof hij hem al lang niet meer gebruikte om te drinken maar om een reden te hebben iets vast te houden. Zijn haar was grijs en dun, zijn gezicht gegroefd zoals de stad zelf, niet lelijk, niet mooi, maar doorleefd.

Hij keek naar het water, niet naar Arjuna. Alsof hij eerst toestemming vroeg aan de gracht.

Arjuna's eerste gedachte was: *zwerver*. Zijn tweede gedachte was: *maar waarom voelt hij niet als een zwerver?*

“Is dat een probleem?” vroeg Arjuna.

“Een probleem?” De man glimlachte kort. “Nee. Eerder een bevrijding. Je geeft jezelf even terug aan jezelf.”

Arjuna voelde een lichte irritatie opkomen. Alsof de man zijn binnenkant zomaar had opengemaakt zonder te kloppen.

“U kent mij niet,” zei Arjuna.

“Dat weet ik,” antwoordde de man. “Maar ik zie dat je moe bent.”

Die zin landde zwaar. Niet omdat hij nieuw was, maar omdat hij waar was en uitgesproken werd. Arjuna keek weg, naar het water dat in rimpels alles brak wat het spiegelde.

“Ik wil gewoon... rust,” mompelde Arjuna.

“Rust is goed,” zei de man. “Maar sommige mensen verwarren rust met verdwijnen.”

Arjuna draaide zich naar hem toe. “Wat bedoelt u daarmee?”

De man ging zitten, langzaam, alsof hij zijn botten kende en er rekening mee hield. Hij liet een kleine ruimte tussen hen, precies genoeg om Arjuna adem te geven.

“Verdwijnen is de droom van wie te veel voelt,” zei hij. “Niet omdat je zwak bent, maar omdat je open staat.”

Arjuna beet op de binnenkant van zijn wang. “Ik sta niet ‘open’. Ik zie gewoon dingen. Teveel.”

“Zien is open,” zei de man eenvoudig.

Arjuna wilde protesteren, maar hij merkte dat het protest nergens heen kon. Het was alsof de man niet in discussie ging.

Hij legde geen woorden op tafel als wapens. Hij legde ze neer als brood.

“Wat ziet u dan?” vroeg Arjuna, half spottend, half testend.

De oude man keek naar de overkant, waar een stel onder een afdak stond. Eén van hen scrolde op een telefoon; de ander keek in het donker alsof hij daar iets hoopte te vinden.

“Ik zie een stad die altijd honger heeft,” zei de man. “En mensen die denken dat ze die honger moeten vullen met snelheid.”

Arjuna voelde een rilling. Hij had niemand verteld wat hij zag. Toch klonk dit alsof iemand een zin voorlas uit zijn eigen hoofd.

“En u? U heeft geen honger?” vroeg Arjuna.

De man keek nu wél naar hem. Zijn ogen waren licht, helder. Niet dromerig, eerder wakker op een rustige manier.

“Ik heb honger gehad,” zei hij. “Tot ik begreep dat honger niet het centrum hoeft te zijn.”

Arjuna's stem werd scherper. “Makkelijk praten. U zit hier. U hoeft geen rekening te betalen, geen verwachtingen te dragen, geen... constante prikkels.”

De man knikte alsof hij dat verwijt al kende. “Je denkt dat mijn vrijheid komt doordat ik niets heb. Maar misschien komt ze doordat ik niets meer *vasthoud*.”

Arjuna zuchtte. Het klonk weer als een zin die mensen op tegeltjes zetten en vervolgens vergeten.

“U bent zeker zo iemand die zegt dat ik gewoon moet ‘loslaten’,” zei Arjuna.

“Alleen als je ook begrijpt wat loslaten níét is,” antwoordde de man.

Arjuna keek hem wantrouwend aan.

“Loslaten is niet weggijken,” vervolgde de man. “Loslaten is kijken zónder dat je iets in je vuist knijpt. Niet je ogen sluiten. Je hand openen.”

Arjuna voelde iets in zijn borst protesteren. “Maar als ik kijk en ik doe niets... ben ik dan niet medeplichtig?”

De man pakte met twee vingers een klein steentje van de grond, hield het even omhoog alsof het een voorbeeld was uit een lesboek, en liet het vervolgens in zijn hand rusten.

“Stel,” zei hij, “dat jij elke druppel regen persoonlijk moet opvangen. Zou je dan ooit droog zijn?”

Arjuna keek naar het steentje. Het was absurd. Toch begreep hij wat de man deed: hij haalde het grote terug naar iets kleins dat niet kon liegen.

“Nee,” zei Arjuna.

“En toch probeer je dat,” zei de man. “Je probeert een stad te dragen die zichzelf niet eens wil dragen.”

Arjuna voelde hoe moeheid in hem naar woorden zocht. “Ik zie het demonische in mensen,” zei hij eindelijk. “Niet als sprookje. Echt. Ik zie hoe ze elkaar gebruiken, hoe ze liegen, hoe ze zichzelf verkopen. En ik zie ook... het andere. Kleine stukjes zachtheid, eerlijkheid. Alsof er iets puurs onder zit. Maar dat puurs is zo kwetsbaar. Het maakt me kwaad. En verdrietig. En dan wil ik weg.”

De man luisterde zonder te knikken, zonder de drang om meteen te verklaren. Hij zat stil, alsof hij Arjuna's woorden ruimte gaf om zichzelf af te maken.

Toen zei hij: “Je ziet strijd.”

Arjuna trok zijn wenkbrauwen op. “Wat bedoelt u?”

“Niet jouw strijd alleen,” zei de man. “De strijd in ieder mens. Tussen wat omhoog wil en wat omlaag trekt. Tussen het deel dat wil dienen en het deel dat wil nemen.”

Arjuna slikte. Het was precies wat hij zag, alleen had hij er nooit zulke eenvoudige woorden voor gevonden.

“En u weet dat gewoon?” vroeg Arjuna.

“Iedereen voelt het,” zei de man. “Maar de meeste mensen noemen het iets anders zodat ze er niet naar hoeven te kijken.”

Arjuna keek naar de gracht. Een fietsbel klonk ergens, ver weg. Een scooter gromde door een straat. De stad ging door alsof ze nooit zou stoppen.

“Wat moet ik dan?” vroeg Arjuna, zachter nu. “Als ik niet moet verdwijnen, en ik kan niet alles dragen... wat dan wel?”

De man hield het steentje weer op. “Kijk,” zei hij. “Als ik dit vasthoud, heb ik controle. Als ik het loslaat, heeft het water het. In beide gevallen is er beweging. Maar mijn vrede hangt niet aan het steentje.”

Hij liet het vallen. Het maakte een klein plopje, en de kringen die ontstonden liepen uit elkaar als gedachten die eindelijk niet meer in cirkels hoeven.

“Je denkt dat je óf moet ingrijpen óf weg moet,” zei de man. “Maar er is ook handelen zonder jezelf te verliezen.”

Arjuna draaide zich naar hem toe. “Hoe?”

De oude man tikte zacht op zijn borst, niet dramatisch, eerder terloops, alsof hij een plek aanwees op een kaart.

“Hier,” zei hij. “Als je daar woont, kijk je anders. Dan help je waar je kunt, zonder dat je in elk gezicht verdwijnt.”

Arjuna wilde lachen, maar het werd een zucht. “Dat klinkt niet praktisch.”

“Je bent opgegroeid met systemen,” zei de man, en nu klonk zijn stem bijna vriendelijk spottend. “Je denkt dat alles wat echt is, ook meetbaar moet zijn.”

Arjuna keek hem scherp aan. “Hoe weet u dat?”

De man haalde zijn schouders op. “Je handen verraden je. Ze bewegen alsof ze toetsen kennen. Je ogen zoeken patronen alsof ze code lezen.”

Arjuna voelde zich gezien op een manier die niet onveilig was, maar bloot.

“Als u zoveel ziet,” zei Arjuna, “waarom doet u dan niets? Waarom zit u hier op een bankje?”

De man keek naar de gracht alsof hij glimlachte naar iets onzichtbaars. “Ik doe iets,” zei hij. “Ik ben hier. En soms is hier zijn al het begin van doen.”

Arjuna’s keel trok samen. Hij dacht aan alle keren dat hij “aanwezig” was geweest met zijn lichaam, maar weg met zijn hoofd.

“Maar mensen lijden,” zei Arjuna. “En ze doen elkaar pijn. Online, offline. Het stopt nooit.”

“Het stopt nooit,” beaamde de man. “En daarom moet je leren waar jij ophoudt en de wereld begint. Anders wordt jouw liefde een ketting en jouw wijsheid een wond.”

Arjuna keek naar zijn eigen handen. Ze waren leeg. En toch voelde hij zich alsof hij iets zwaars vasthield.

“Wat als ik faal?” vroeg hij plots. Het kwam eruit voordat hij het kon tegenhouden. “Wat als ik niet sterk genoeg ben? Wat als ik uiteindelijk toch hard word?”

De man keek hem lang aan. In die blik zat geen oordeel, alleen een soort rustige zekerheid.

“Hardheid komt niet door veel zien,” zei hij. “Hardheid komt door veel zien en geloven dat je alleen bent.”

Arjuna ademde in, langzaam. Dat raakte. Omdat het klopte.

“Wie bent u?” vroeg hij opnieuw, nu zonder verzet. “Waarom praat u met me?”

De man keek even naar zijn lege beker en draaide hem tussen zijn vingers. “Vandaag,” zei hij, “ben ik gewoon een oude man die langsloopt. En jij bent een jongen die op een bankje zit.”

Arjuna wilde iets zeggen, maar de man ging door:

“Maar soms,” zei hij zacht, “komt iemand op je pad niet om je te overtuigen, maar om je te herinneren.”

“Te herinneren aan wat?” vroeg Arjuna.

De man wees niet naar de hemel, niet naar een abstracte wereld. Hij wees weer naar Arjuna’s borst.

“Aan dat je niet gekomen bent om te verdwijnen,” zei hij. “Je bent gekomen om wakker te zijn, en om wakker te blijven zonder bitter te worden.”

Er viel een stilte waarin Arjuna het water hoorde, het verkeer, zijn eigen adem. De woorden van de oude man klonken niet als een opdracht, maar als iets dat in hem al lang waar was.

Arjuna voelde een trilling in zijn borst, niet van emotie alleen, maar van herkenning. Alsof er ergens in hem een meester zat die hij vergeten was, niet buiten hem, maar diep in hem.

“En als ik niet weet hoe?” vroeg hij.

De oude man stond langzaam op. Hij strekte zijn rug, keek even naar de rij lichten langs de kade en zei: “Dan lopen we een stukje. Niet om antwoorden te vinden. Om te leren luisteren.”

Arjuna keek naar de stad. Naar de ramen. Naar de mensen achter glas. Naar de schaduwen die langs de gracht bewogen. Alles in hem wilde nog steeds weg, maar iets in hem wilde ook blijven. Niet uit plicht, maar uit een stille nieuwsgierigheid: *wat als er inderdaad een derde manier is?*

Hij stond op.

De oude man knikte één keer, alsof hij geen overwinning vierde maar een deur zag opengaan.

En samen liepen ze langs het water, twee figuren in de regenlucht. De stad bleef dezelfde stad. Maar Arjuna voelde, voor het eerst die dag, dat hij haar misschien niet behoefde te dragen om haar toch te dienen.

Jij Bent Niet Wat Je Doet

Over handelen zonder gebechtheid

De lucht boven de gracht had de kleur van een scherm dat net is uitgezet: donker, maar nog niet leeg.

Amsterdam bewoog zoals het altijd bewoog, trams die zongen, fietsen die fluisterden, mensen die haastig leken zonder te weten waarheen. En onder dat alles, onder het zichtbare verkeer, stroomde een tweede rivier: de rivier van cijfers.

Volgers. Bereik. Conversie. Groei. Impact.

Arjuna liep langs de Prinsengracht en hoorde die rivier in zijn hoofd als het zachte gezoem van een serverruimte. Hij had zijn telefoon in zijn zak, maar het voelde alsof hij hem in zijn hand hield. Een onzichtbare draad trok aan zijn aandacht.

Hij bleef staan bij een brug, keek naar het water en zag zijn eigen spiegeling in stukken breken door de wind. Even dacht hij: *Dit ben ik. Een verzameling bewegingen. Nooit helemaal vast.*

Toen kwam het bekende gevoel op: de drang om het vast te zetten. Een foto. Een post. Een bewijs.

Een stap achter hem kraakte grind.

“Je loopt alsof je iets probeert in te halen,” zei de oude man.

Arjuna hoefde zich niet eens om te draaien om te weten wie het was. Het was alsof die stem niet van buiten kwam, maar uit een kamer die al lang in hem bestond.

Hij draaide zich toch om.

De oude man zat op de leuning alsof hij daar hoorde. Zijn jas was eenvoudig, zijn gezicht scherp en zacht tegelijk. In zijn ogen lag geen oordeel, alleen een soort wakkerte die de wereld niet kleiner maakte maar groter.

“Ik haal niets in,” zei Arjuna.

“Dat is precies wat iemand zegt die achter zichzelf aanrent,” antwoordde de man.

Arjuna wilde lachen, maar het bleef steken. Hij keek weer naar het water. “Ik ben moe,” zei hij, zonder te weten waarom hij het zei.

“Waarvan?”

Arjuna zocht naar een goed antwoord. Van werk. Van druk. Van mensen. Van de stad. Maar de waarheid was ingewikkelder.

“Van... betekenis moeten hebben,” zei hij uiteindelijk. “Alsof ik alleen besta als ik iets neerzet dat anderen kunnen zien.”

De oude man knikte alsof hij een deur hoorde klikken. “En als niemand het ziet?”

Arjuna voelde zijn borst samentrekken. “Dan was het voor niets.”

De oude man keek hem aan. “Voor niets... of voor niemand?”

Arjuna zweeg.

De oude man legde zijn hand op de leuning, vlak naast Arjuna's vingers. "Je leeft in een tijd waarin mensen zichzelf verwarren met hun resultaten," zei hij. "En als de resultaten wegvallen, denken ze dat zij ook wegvallen."

Arjuna dacht aan dashboards, grafieken, lijsten met doelen. Aan vrienden die spraken over 'optimaliseren' alsof ze zichzelf bedoelden. Aan zijn eigen nachten waarin hij code schreef met een intensiteit die bijna gebed was, totdat hij de volgende ochtend de cijfers zag en zich leeg voelde.

"Maar ik *moet* toch iets doen?" zei hij. "Ik kan niet alleen maar... stil zijn."

"Je verwacht twee dingen," zei de oude man. "Stil zijn is niet hetzelfde als niet handelen. En handelen is niet hetzelfde als jezelf bewijzen."

Arjuna kneepte zijn ogen samen. "Wat is het verschil?"

De oude man wees naar het water. Er dreef een blad, meegesleurd door een trage stroming. "Zie je dat blad? Het verzet zich niet tegen de stroom. Toch beweegt het. Het doet wat het moet doen: gaan waar het water gaat."

"Dat is passief," zei Arjuna.

"Het lijkt passief," antwoordde de man, "omdat jij kracht alleen herkent als iets dat duwt. Maar er is ook kracht die draagt."

Arjuna voelde irritatie opkomen, die oude, bekende irritatie wanneer iemand hem uitnodigde om anders te kijken. "Dus ik moet me maar laten meenemen?"

De oude man glimlachte flauwtjes. “Nee. Jij bent geen blad. Jij kunt kiezen. Daarom lijdt je.”

Arjuna wilde reageren, maar de oude man ging verder, en zijn stem werd zachter, alsof hij een geheim vertelde dat niet hardop gezegd mocht worden.

“Er is een manier van handelen die bevrijdt,” zei hij. “En er is een manier van handelen die bindt.”

Arjuna keek op. “Hoe weet ik welke welke is?”

“Vraag jezelf niet: *Wat levert het op?*” zei de oude man. “Vraag jezelf: *Vanuit wie doe ik dit?*”

Arjuna voelde een rilling. Het was alsof iemand met één zin een lamp aandeed in een kamer die hij jarenlang had vermeden.

“Vanuit wie...?” herhaalde hij.

“Als je handelt om je ego te voeden,” zei de oude man, “wordt elke uitkomst een ketting. Dan word je afhankelijk van applaus, of bang voor kritiek, of leeg van stilte. Maar als je handelt omdat het handelen juist is, als je het aanbiedt, zoals je een kaars aansteekt voor iets hogers, dan wordt je actie een pad.”

Arjuna keek naar de lichten in het water. Ze wiegden, maar bleven licht.

“Een kaars,” zei hij. “Ik ben een tech-jongen, geen monnik.”

De oude man lachte kort. “Juist daarom. Jullie generatie heeft nieuwe altaren gebouwd. En jullie buigen ervoor zonder knielen.”

Arjuna dacht aan de manier waarop hij ’s ochtends zijn telefoon pakte als eerste ritueel. Aan de stille schrik wanneer het scherm leeg bleef van meldingen. Aan de opgeluchte warmte als er wél iets was: iemand die hem zag.

“Wat wil je dat ik doe?” vroeg Arjuna, en in die vraag zat meer eerlijkheid dan hij gewend was.

De oude man keek hem lang aan. “Ik wil dat je ziet wat je al doet,” zei hij. “En dat je het zuivert.”

“Zuiveren?”

“Je bent vaardig,” zei de oude man. “Je kunt systemen lezen. Je kunt dingen bouwen. Je kunt mensen beschermen tegen misleiding, als je wilt. Maar elke vaardigheid heeft een keuze: gebruik je haar voor dienst, of voor bezit?”

Arjuna voelde iets in hem protesteren. “Ik ben niet hebzuchtig.”

“Hebzucht,” zei de oude man, “is niet alleen geld. Het is ook het grijpen naar identiteit. De honger om iemand te *zijn* in de ogen van de wereld.”

Arjuna wilde ontkennen, maar het klonk hol. Hij hoorde zichzelf denken: *Als ik stop met presteren, wie ben ik dan?*

Alsof de oude man zijn gedachte had gehoord, zei hij: “Wie ben je als je niets bereikt vandaag?”

Arjuna voelde zijn keel dichtknijpen. “Dan ben ik... niemand.”

De oude man schudde langzaam zijn hoofd. “Dat is de grootste leugen van deze tijd.”

Arjuna keek hem aan. “Wat is dan de waarheid?”

De oude man tikte zacht met zijn vinger tegen Arjuna’s borst, precies boven het hart, niet hard, niet dramatisch, meer als het aanwijzen van een plek op een kaart.

“Daar woont iemand die niet groeit en niet krimpt,” zei hij.
“Iemand die niet afhankelijk is van succes. Iemand die kijkt.”

Arjuna stond stil. Hij kende dat ‘iemand’ vaag: de getuige in hem die soms oplichtte als hij ’s nachts uit het raam staarde en alles plots stil werd. Maar hij was gewend die aanwezigheid te overschreeuwen met plannen.

“En die iemand,” zei de oude man, “is niet jouw prestatie. Het is jouw wezen.”

Arjuna ademde uit, traag. “Maar de wereld... verwacht iets.”

“De wereld verwacht altijd,” zei de oude man. “En daarom is het geen goede meester.”

Hij liet een stilte vallen, lang genoeg om de stad weer hoorbaar te maken: een fietsbel, een lach, het geruis van banden over natte stenen.

Toen zei hij: “Handel. Maar handel zonder te eisen.”

Arjuna knikte langzaam, maar zijn gezicht bleef gespannen.
“Dat is mooi gezegd,” zei hij. “Maar hoe dan, praktisch?”

De oude man keek naar het water, alsof hij daar een antwoord zag dat al eeuwen dreef.

“Stel je voor,” zei hij, “dat je werk een offer is.”

Arjuna fronste. “Een offer... aan wie?”

“Niet aan een persoon,” zei de man. “Aan het hogere in jou.
Aan die stille getuige. Aan de waarheid.”

Arjuna voelde weerstand, maar ook nieuwsgierigheid. “En wat verandert dat?”

“Alles,” zei de oude man. “Want dan wordt je werk zuiver. Dan doe je het met aandacht, niet met honger. Dan word je niet dronken van lof en niet vernietigd door kritiek. Je werkt, en je laat los.”

Arjuna keek naar de overkant van de gracht. Een vrouw stond te vloeken tegen haar telefoon. Een man probeerde te helpen, maar zij sloeg zijn hand weg. Haar stem trilde van paniek, niet van woede.

De oude man volgde Arjuna's blik. “Laten we lopen,” zei hij.

Ze liepen langs de kade. De vrouw bleef worstelen met haar toestel, en toen Arjuna dichterbij kwam, hoorde hij haar

zeggen: “Alles staat erop. Mijn bank, mijn... ik kan nergens meer in.”

De oude man zei niets, maar keek Arjuna aan met een blik die niet stuurde en toch een richting gaf.

Arjuna aarzelde. Zijn eerste reflex was: *Niet mijn probleem*. De tweede reflex: *Ik kan dit fixen, en dan ziet ze hoe goed ik ben*.

Hij voelde beide impulsen als twee honden aan een riem.

Toen herinnerde hij zich de vraag: *Vanuit wie doe ik dit?*

Hij stapte naar de vrouw. “Sorry,” zei hij rustig. “Ik hoorde u. Misschien kan ik even meekijken?”

De vrouw keek op, wantrouwend. “Ik ga niemand mijn codes geven.”

“Hoeft ook niet,” zei Arjuna. “U hoeft niets te delen wat u niet wilt. Ik kan alleen helpen om te zien wat er aan de hand is.”

Ze hield de telefoon strak vast alsof het een kind was. Arjuna zag de demonische kant van angst: het sluit de wereld af, het maakt hulp verdacht. Maar hij zag ook de goddelijke kant: de wil om te beschermen wat waardevol is.

Hij vroeg haar om naar de instellingen te gaan, liet haar zélf tikken. Hij bleef op afstand. Hij legde uit wat hij zag, in eenvoudige woorden. Het bleek een phishing-link te zijn geweest, een nep-aanmelding, en nu was ze buitengesloten.

“U bent niet dom,” zei Arjuna, toen haar schaamte boven kwam. “Dit is ontworpen om slim te lijken.”

Hij leidde haar door herstelstappen. Niet alles kon direct worden opgelost, maar genoeg om haar weer adem te geven. Ze begon te huilen, stil, meer uit ontlading dan verdriet.

“Dank je,” zei ze. “Echt... dank je.”

Arjuna voelde het bekende verlangen opkomen om het moment te bezitten: een compliment als muntstuk. Hij voelde hoe zijn ego de hand uitstak.

En toen, voor het eerst heel bewust, liet hij het muntstuk vallen.

“Graag gedaan,” zei hij. “Neem vanavond rustig de tijd. En bel morgen uw bank. Niet via een nummer uit een mail, alleen via hun officiële nummer.”

Ze knikte, nog steeds trillend. “Hoe heet je?”

Arjuna keek even naar haar, en toen naar de oude man die een paar meter verderop stond, zwijgend als een lantaarnpaal.

Hij had de keuze: zijn naam geven om herinnerd te worden, of die naam laten gaan en blijven wat hij net geweest was, een hand, een brug, een kort licht.

“Maakt niet uit,” zei Arjuna vriendelijk. “Zorg goed voor uzelf.”

Hij draaide zich om voordat zijn ego kon onderhandelen.

Toen hij terugliep naar de oude man, voelde hij iets verrassends: geen trots, geen leegte, maar stilte. Een zachte helderheid, alsof zijn binnenwereld minder vol was.

De oude man keek hem aan. “Hoe voelt het?”

Arjuna zocht naar woorden. “Alsof... ik iets deed zonder dat ik er iets voor moest krijgen.”

“Dat is het begin,” zei de oude man. “Handelen zonder te eisen is geen truc. Het is een andere houding van het hart.”

Arjuna dacht aan alle keren dat hij ‘goed’ had gedaan en toch onrustig bleef omdat het niet genoeg werd gezien. Dit keer had niemand hem online bedankt. Er was geen score. Geen bewijs.

En toch voelde hij zich voller.

“Maar als iedereen zo zou handelen,” zei Arjuna, “zou niemand meer streven. Dan stopt de wereld.”

De oude man schudde zijn hoofd. “Nee. Dan begint de wereld pas echt te stromen. Want streven uit honger is onrust. Streven uit dharma, uit juistheid, is kracht.”

Arjuna proefde het woord: dharma. Het klonk oud, maar het paste wonderlijk goed in de straten van Amsterdam.

“Wat is mijn dharma dan?” vroeg hij.

De oude man keek naar de lichten die aansprongen langs de gracht, één voor één, alsof de stad een gebed uitspreidde.

“Jouw dharma,” zei hij, “is niet ‘in de tech’ of ‘uit de tech’. Het is niet de buitenkant. Het is de innerlijke richting: je talent gebruiken om te beschermen, te verhelderen, te dienen, zonder jezelf te verkopen.”

Arjuna voelde iets in hem reageren, alsof een snaar werd aangeraakt die altijd al gespannen had gestaan.

“Maar wat als ik faal?” vroeg hij.

“Dan faal je in de ogen van een wereld die alleen opbrengst kent,” zei de oude man. “Maar niet in de ogen van de waarheid.”

Arjuna keek naar zijn handen. Hij zag niet langer alleen de handen die moesten bouwen om te bestaan. Hij zag handen die konden geven zonder armoede te voelen.

De oude man liep weer verder, en Arjuna liep naast hem.

“Luister,” zei de oude man na een tijdje. “Je denkt dat vrijheid betekent: niets hoeft. Maar echte vrijheid is: je kunt handelen zonder ketenen.”

“Welke ketenen?” vroeg Arjuna, al wist hij het.

“Hoop en vrees,” zei de oude man. “Hoop op beloning. Vrees voor verlies. Dat zijn de twee touwen waarmee de wereld je trekt.”

Arjuna knikte, langzaam.

“En hoe knip ik ze door?”

De oude man glimlachte. “Door te blijven handelen, en telkens weer los te laten. Niet één keer. Duizend keer. Elke dag opnieuw.”

Ze liepen een brug over. Onder hen gleed een boot met mensen die lachten, en iemand filmde het lachen. Arjuna zag het zonder cynisme. Hij zag alleen: zo zoekt de mens zichzelf, in reflecties.

“Je hoeft technologie niet te verwerpen,” zei de oude man, alsof hij Arjuna’s gedachten las. “Je hoeft de wereld niet te haten om vrij te zijn. Je hoeft alleen de uitkomst niet te aanbidden.”

Arjuna liet die zin zakken. Hij voelde hoe zijn lichaam ontspande.

“Dus ik kan bouwen,” zei hij, “zonder gevangen te raken?”

“Ja,” zei de oude man. “Bouw als een tuinier, niet als een handelaar.”

“Wat bedoelt u?”

“De handelaar vraagt: wat krijg ik terug?” zei de oude man. “De tuinier vraagt: wat heeft groei nodig? De tuinier werkt, geeft water, verwijdert onkruid. Hij doet het met liefde. En hij weet: de regen is niet van hem.”

Arjuna keek naar het water. Het droeg het licht zonder het te bezitten.

“En als ik wil dat mensen wakker worden?” vroeg Arjuna. “Als ik echt iets wil veranderen?”

“Verander dan eerst de plaats vanwaar je handelt,” zei de oude man. “Want als je anderen wakker wilt maken om jezelf te bevestigen, verspreid je slaap in de vorm van idealisme. Maar als je handelt vanuit stilte, dan wordt zelfs een klein gebaar een lantaarn.”

Ze bleven staan. De oude man keek Arjuna recht aan.

“Je bent niet wat je doet,” zei hij. “Maar je bent wél verantwoordelijk voor hoe je het doet.”

Arjuna voelde dat dit geen mooie zin was, maar een wet.

En ergens, heel diep, alsof het uit een oude laag in hem kwam, kwam er een eenvoudig besluit op:

Ik zal handelen. Niet om gezien te worden. Maar omdat het juist is.

De oude man knikte, alsof hij precies daarop had gewacht.

“Goed,” zei hij. “Dan is je werk niet langer alleen van jou.”

Arjuna wilde vragen wat hij bedoelde, maar de oude man draaide zich al om en liep verder, het donker in, alsof hij samenviel met de stad.

Arjuna bleef nog even staan bij de gracht.

Voor het eerst die dag pakte hij zijn telefoon. Het scherm lichtte op. Meldingen, cijfers, verzoeken.

Hij keek ernaar zoals je naar regen kijkt: iets wat gebeurt, maar niet bepaalt wie je bent.

Toen stopte hij het toestel terug in zijn zak.

En liep verder, niet om iets in te halen, maar om aanwezig te zijn in zijn eigen stappen.

Het Net van de Wereld

Digitalisering als nieuwe Māyā

De ochtend hing als een dunne mist over de grachten, zo licht dat je hem eerder voelde dan zag. Arjuna liep langs het water alsof hij over een grens wandelde: aan de ene kant de stad van steen en fietsen, aan de andere kant een stad die niemand kon aanraken, een stad van signalen, profielen, cijfers.

Hij merkte het pas toen hij stilstond bij een brug en naar beneden keek.

In het water dreven blaadjes, een leeg koffiebekertje, een verloren veertje. Alles ging mee met de trage stroom. En tegelijk ging er boven zijn hoofd een andere stroom, sneller, haastiger, door de lucht: berichten, advertenties, meningen, verlangens die niet eens van hem waren.

Hij voelde zijn telefoon trillen, nog vóór hij hem uit zijn jas haalde. Alsof het apparaat zijn zenuwstelsel was geworden.

Op het scherm: *“Misschien vind je dit ook leuk.”*

Daaronder: gezichten die lachten, schoenen die glansden, meningen die schreeuwden in blokletters. Het was alsof een onzichtbare hand zijn ogen zachtjes pakte en ze draaide naar wat “belangrijk” moest zijn.

Arjuna sloot het scherm. Zijn hart sloeg net iets sneller, zonder reden.

“Je hebt het gezien,” zei een stem.

De oude man zat op de rand van de kade, voeten bijna boven het water. Zijn jas was dun, zijn handen rustig, alsof kou en drukte hem niet raakten. Arjuna had hem de afgelopen weken vaker gezien, soms bij de gracht, soms bij het station, soms in een café waar niemand op hem leek te letten.

“Wat heb ik gezien?” vroeg Arjuna, al wist hij het.

“Het net,” zei de oude man. “Niet het water, niet de stenen. Het net dat overal overheen ligt.”

Arjuna zuchtte. “Internet.”

De oude man glimlachte zacht. “Dat is de naam die je eraan geeft. Maar een naam is nooit het ding zelf.”

Arjuna ging naast hem zitten. Een tram rammelde in de verte. Aan de overkant fietsten mensen voorbij, hoofd iets naar beneden, duim al bewegend, alsof ze hun eigen gedachten niet wilden ontmoeten.

“Het is slim,” zei Arjuna. “Het weet waar mensen kijken. Waar ze bang voor zijn. Waar ze op hopen. Het stuurt ze. Soms denk ik: we zijn niet meer vrij. We worden... geleid.”

“Door wie?” vroeg de oude man.

“Door algoritmes. Door bedrijven. Door data.”

De oude man knikte alsof hij naar een kind luisterde dat een storm beschrijft. “En toch,” zei hij, “als je een rivier ziet stromen, zeg je dan dat het water schuld heeft?”

Arjuna keek hem scherp aan. “Je gaat toch niet zeggen dat het neutraal is? Dit spul maakt mensen gek. Het maakt ze boos, jaloers. Het trekt ze uit elkaar.”

De oude man pakte een klein steentje en liet het in het water vallen. De rimpels bewogen naar buiten, kring na kring, tot ze verdwenen.

“Een spiegel kan de zon laten schijnen,” zei hij, “of een vuur ontsteken. Maar de spiegel kiest niet. Jij kiest waar je hem op richt.”

Arjuna wilde protesteren, maar iets in hem herkende de zin. Het klonk alsof hij hem ooit had gehoord, niet met zijn oren, maar van binnen.

Ze liepen samen verder, de gracht langs. De oude man liep langzaam, alsof hij tijd had geërfd. Arjuna liep naast hem met de onrust van iemand die altijd net één seconde achter zijn eigen leven aanrent.

Bij een café aan het water zaten mensen met laptops open. Overal kleine lichtgevende rechthoeken: telefoons, tablets, schermen. Arjuna keek naar hun gezichten. Niet boos. Niet blij. Alleen... bezig. Alsof ze ergens anders waren, terwijl hun lichaam hier zat.

“Zie je?” zei Arjuna. “Iedereen hangt eraan.”

De oude man keek niet naar de schermen. Hij keek naar de handen.

“Een net vangt niet omdat het kwaad is,” zei hij. “Een net vangt omdat het geweven is om te vangen. En de mens... de mens loopt er zelf in.”

“Maar waarom?” vroeg Arjuna. “Waarom doen ze dat?”

De oude man bleef staan bij een raam waar een jongen met koptelefoon zat te scrollen. Het gezicht van de jongen werd telkens even verlicht, dan weer donker, als een kampvuur dat flakkert.

“Omdat het net de oudste honger voedt,” zei de oude man. “De honger naar erkenning. Naar controle. Naar zekerheid. Naar het gevoel dat je bestaat.”

Arjuna voelde een steek. Alsof iemand een vinger op een plek legde die hij liever verborgen hield.

“Maar ik...” begon hij.

“Jij ook,” zei de oude man zonder hardheid.

Arjuna keek weg.

Ze liepen verder, richting een druk plein. Daar stond een scherm hoog boven de straat, met reclame die wisselde alsof de lucht zelf iets wilde verkopen. Een vrouw lachte, een auto gleed over een weg zonder mensen, een bank beloofde *vrijheid* in ruil voor een abonnement.

Arjuna voelde zich alsof hij door een droom liep die door anderen was geschreven.

“Wat is het dan?” vroeg hij, zachter nu. “Wat is dit ‘net’ eigenlijk? Waarom voelt het als illusie?”

De oude man keek hem aan. “Weet je wat Māyā is?”

Arjuna knikte. “Illusie. Schijn.”

“Niet alleen schijn,” zei de oude man. “Māyā is ook kracht. De kracht die vormen maakt. Die het onzichtbare zichtbaar maakt. Zonder Māyā zou je geen lichaam hebben. Geen stad. Geen naam. Geen verhaal.”

“Dus het is niet slecht,” zei Arjuna, voorzichtig.

“Een mes is niet slecht,” antwoordde de oude man. “Maar geef het aan een slapende mens, en hij zal zichzelf snijden.”

Arjuna bleef staan. “Je zegt dus dat digitalisering... ook Māyā is.”

De oude man knikte. “Het is een nieuwe laag van dezelfde oude sluier. Niet om je te straffen, maar om je te testen. Niet om je gevangen te houden, maar om je te leren waar je vrijheid werkelijk woont.”

Arjuna voelde zijn keel droger worden. Hij dacht aan nachten waarin hij eindeloos had gescrold, niet uit plezier, maar uit iets anders, een leegte die hij niet wilde voelen. Hij dacht aan de keren dat hij een bericht plaatste en daarna wachtte op een teken van buitenaf dat hij “goed” was.

“Maar als alles stuurt,” zei hij, “hoe blijf je dan vrij?”

De oude man wees naar een groep duiven die opvloog toen iemand te dichtbij kwam. Ze waren één seconde chaos en daarna ineens orde: een zwerm, één beweging.

“Vrijheid,” zei de oude man, “begint waar je aandacht begint. Alles wil jouw aandacht. Want aandacht is leven. Waar jij je aandacht neerlegt, daar groeit je wereld.”

Arjuna keek naar zijn telefoon in zijn hand, alsof hij hem voor het eerst zag. Een stuk glas en metaal, en toch: een deur waarachter miljoenen stemmen fluisterden.

“Maar het net is overal,” zei Arjuna. “Zelfs als ik het uitzet, weet ik dat het er is.”

De oude man knikte. “Ja. En daarom is deze tijd eerlijk. In vroegere tijden vluchtte de mens naar een grot om stilte te vinden. Nu moet hij stilte vinden in de markt. In de tram. In zijn zak.”

“Dat is wreed,” mompelde Arjuna.

“Het is volwassen,” zei de oude man.

Ze gingen zitten op een bankje bij het water, iets verder van de drukte. De stad ademde om hen heen. Arjuna hoorde het zachte tikken van fietsen over klinkers, het ruisen van bladeren, een sirene in de verte. En daaronder, alsof het er altijd was geweest, het geruis van zijn eigen binnenwereld.

“Luister,” zei de oude man. “Het net van de wereld doet één ding: het laat je buiten jezelf wonen.”

Arjuna voelde dat. Precies dat.

“Maar je bent niet buiten jezelf,” ging de oude man verder. “Je denkt het alleen. En die gedachte is de echte gevangenis.”

Arjuna slikte. “Dus wat moet ik doen?”

De oude man keek hem aan, en in zijn ogen zat iets wat ouder was dan Amsterdam. Iets dat Arjuna niet kon plaatsen, maar dat hem toch vertrouwd voorkwam, alsof het in zijn bloed zat.

“Gebruik het net,” zei de oude man, “maar laat het jou niet gebruiken.”

“Hoe?” vroeg Arjuna meteen. “Geef me iets praktisch. Een regel. Een hack.”

De oude man lachte zacht, niet spottend, maar liefdevol. “Zie je? Je wilt meteen controle.”

Arjuna glimlachte schuldig.

“Goed,” zei de oude man. “Hier is je ‘hack’:

Wanneer je een scherm opent, vraag jezelf één vraag:

Wat zoek ik hier werkelijk?

En wanneer je merkt dat je antwoord ‘erkenning’ is, of ‘verdoving’, of ‘vlucht’... leg het weg. Niet uit schuld. Uit zachtheid. Zoals je een kind zachtjes uit een gevaarlijke straat haalt.”

Arjuna keek naar zijn handen. Hij voelde ineens hoe vaak hij zijn aandacht had weggegeven, als muntjes die hij zonder tellen uitdeelde.

“En als ik het wél wil gebruiken?” vroeg hij.

“Dan gebruik je het als instrument,” zei de oude man. “Als een pen. Als een fiets. Als een brug. Niet als een meester.”

Arjuna keek naar de gracht. Het water was donker, maar het droeg licht op het oppervlak. Hij zag zijn eigen weerspiegeling, een beetje vervormd door beweging.

“Maar waarom voelt het soms alsof mensen... niet meer echt zijn?” vroeg hij. “Alsof ze alleen maar persona's zijn. Accounts.”

De oude man legde een hand op Arjuna's schouder. “Omdat veel mensen hun gezicht hebben ingeruild voor een masker dat beter scoort.”

Arjuna voelde de woorden zakken.

“Maar jij,” zei de oude man, “jij ziet het. En wie het ziet, heeft al een sleutel in zijn hand.”

Arjuna wilde iets zeggen, maar op dat moment trilde zijn telefoon weer. Een melding. Een nieuwsbericht. Een bericht van iemand die hem “even nodig had”. Het scherm lichtte op als een lokroep.

Hij keek ernaar. Hij voelde de trek in zijn borst, de reflex. En toen, heel klein, voelde hij iets anders. Een ruimte. Een adempauze tussen prikkel en reactie.

In die pauze hoorde hij iets dat niet van buiten kwam.

Niet de oude man. Niet de stad. Niet het net.

Iets stillers.

Arjuna liet de telefoon zakken zonder hem te openen.

De oude man knikte, alsof hij precies had gezien wat er gebeurde. “Daar,” zei hij. “Dat is de deur. En jij hebt hem zojuist even op een kier gezet.”

Arjuna keek op. “Was dat... mijn hart?”

De oude man glimlachte alleen maar. “Noem het zoals je wilt,” zei hij. “Maar onthoud dit: zelfs de grootste illusie kan je niet misleiden als jij niet wegstapt van de waarheid in jezelf.”

Even zaten ze zwijgend. De stad bleef doorgaan. Mensen liepen, kochten, deelden, oordeelden, lachten. Het net bleef gespannen over straten en hoofden, onzichtbaar maar voelbaar.

Maar Arjuna voelde iets nieuws: niet een strijd tegen technologie, maar een andere strijd, tegen zijn eigen neiging om zichzelf te vergeten.

En ergens diep vanbinnen, heel zacht, alsof het al eeuwen op hem wachtte, begon een stem te fluisteren die niet eiste, niet dwong, niet verleidde.

Alleen maar herinnerde.

De wind bij Centraal Station rook naar regen en remmen. Arjuna kwam de IJ-hal uit, en het was alsof hij een mond binnenliep die nooit dichtging: rolkoffers tikten als metronomen, OV-poortjes piepten in een ritme dat niemand bewust hoorde, schermen hingen overal, boven hoofden, naast trappen, in handen.

Zijn telefoon trilde nog vóór hij het toestel aanraakte.

“Drukte op jouw route. Snellere weg beschikbaar.”

Een blauwe lijn boog zich om een massa mensen heen, alsof de app niet alleen de stad kende, maar de kudde. Arjuna keek op. Precies waar de blauwe lijn hem heen stuurde, schoof een stroom lichamen mee. Aan de andere kant, waar de kaart grijs bleef, was ruimte. Stilte. Vrij.

Hij glimlachte zonder plezier.

“Zie je?” mompelde hij. “Zelfs mijn voeten worden geoptimaliseerd.”

Naast hem, alsof hij uit een schaduw was gestapt, liep de oude man. Zijn pas was rustig, niet traag, eerder alsof hij nooit haast hoefde te maken om ergens op tijd te zijn.

“Niet je voeten,” zei hij. “Je aandacht.”

Arjuna wilde tegenspreken, maar zijn ogen bleven terugglijden naar het scherm. Het licht trok. Het beloofde zekerheid. Het vertelde hem: *hier is de kortste weg, de juiste weg, de weg die je niet hoeft te voelen.*

Ze liepen de stationsdrukte uit richting het Damrak. De stad glansde nat, alsof iemand haar net had gepoetst. Fietsers schoten langs als zinnen die je niet helemaal had kunnen lezen.

Voor een kiosk stond een man met zijn telefoon vlak voor zijn gezicht. Zijn duim bewoog met een vasthoudende drift. Af en toe trok zijn mondhoek omhoog, dan fronsde hij, dan schudde hij zijn hoofd.

Arjuna keek over zijn schouder mee, niet om te gluren, maar omdat het beeld schreeuwde.

Een videofragment: iemand riep, iemand werd uitgelachen, iemand werd weggeknipt tot hij een karikatuur was. Daaronder: een rij vuur-emoji's, boze gezichten, capslock. Het filmpje sprong door naar het volgende, sneller dan een gedachte.

“Hij kiest dit niet,” zei Arjuna.

De oude man keek naar de man, maar vooral naar de spanning in zijn kaak. “Hij kiest het telkens opnieuw,” zei hij zacht. “Maar hij merkt niet wanneer hij kiest.”

Arjuna's telefoon trilde wéér. Een nieuwsapp. Een kop in rood.

“SCHANDAAL: dit moet je zien”

Er zat een koude hand in die woorden, een hand die zijn borst wilde dichtknijpen.

“Ze voeden woede,” zei Arjuna. “Woede houdt mensen vast.”

“Woede is kleefstof,” zei de oude man. “En angst is lijm.”

Ze sloegen af, weg van de brede stroom, richting de kleinere straten. Arjuna kende Amsterdam als een systeem kende dat hij zelf ooit had gebouwd: knooppunten, paden, shortcuts. Maar vandaag zag hij iets anders. Niet de stad. De *sturing*.

Bij de ingang van een winkelstraat bleef een groep toeristen aarzelend staan. Vier telefoons gingen tegelijk omhoog als compassen. De apps gaven tegelijk bevelen: naar links, naar rechts, rechtdoor. Een moment zweefde de groep in twijfel, en toen, als door een onzichtbaar fluitsignaal, bewogen ze tegelijk dezelfde kant op.

Arjuna zag het patroon: de app leidde, de menigte volgde, de straat vulde zich, een andere straat werd leeg. Alsof de stad zelf door cijfers werd herverdeeld.

“Route-apps zijn herders,” zei hij.

“En mensen zijn graag schapen,” antwoordde de oude man, zonder spot. “Niet omdat ze dom zijn. Omdat het vermoeiend is om te voelen.”

Ze kwamen bij de Negen Straatjes, waar de ramen glinsterden met zorgvuldig uitgestalde verlangens: jassen die beloftes droegen, parfums als onzichtbare kronen, sieraden die zeiden: *kijk naar mij, dan besta ik meer*.

Voor een boetiek stond een meisje, misschien twintig, met een koffie in de hand. Ze hield haar telefoon op armlengte en draaide haar gezicht net iets schuin, precies in het licht. Ze glimlachte niet naar zichzelf, maar naar een denkbeeldig publiek. Klik. Nog een. Nog een.

Ze bekeek de foto, trok haar wenkbrauw op, maakte hem opnieuw. Tot het beeld niet meer leek op een mens, maar op een keuze: *dit is het gezicht dat beter werkt.*

Arjuna voelde een oude pijn in zijn ribben, alsof hij een verhaal herkende dat hij zelf ook kende.

“Likes,” zei hij. “Ze maken een spiegel van een markt.”

De oude man knikte. “Een spiegel die terugpraat. En elke keer dat hij praat, vraagt hij: ‘Ben je genoeg?’”

Het meisje plaatste de foto. Haar blik schoot naar het scherm, wachtend op het eerste hartje. Ze leek even niet te ademen.

Arjuna keek weg, maar het beeld bleef in hem hangen als een vlek op glas.

Ze liepen verder, langs een steeg waar een coworking space zat. Binnen zaten mensen achter laptops zoals monniken achter altaren, alleen was het altaar hier verlicht van binnenuit. Een man met een nette baard keek naar grafieken op zijn scherm; groene pijltjes gingen omhoog, rode omlaag. Zijn hand kneep om een muis alsof het een teugel was.

Aan de muur hing een poster: *“What gets measured gets managed.”*

Arjuna grijnsde schamper. “Alles wordt een KPI. Zelfs geluk.”

De oude man leunde even tegen een deurpost en keek naar Arjuna alsof hij iets wilde laten landen.

“Wat je ziet,” zei hij, “is niet het kwaad van technologie. Het is de oude honger die een nieuwe lepel heeft gevonden.”

Arjuna zweeg. Hij hoorde het getik van toetsen, het zachte zoemen van ventilatie, het bijna-onhoorbare zuchten van mensen die zichzelf moesten bewijzen.

“Dit,” zei Arjuna, “is Māyā.”

De oude man glimlachte, alsof Arjuna een sleutelwoord had uitgesproken.

“Māyā is niet alleen ‘nep’,” zei hij. “Het is de sluier die vormen geeft. Het is het toneel waarop de ziel speelt. Zonder Māyā geen Amsterdam, geen internet, geen lichaam, geen ‘ik’.”

Arjuna keek naar zijn handen. Ze leken plots vreemd: zo echt, zo tijdelijk.

“Maar waarom voelt het alsof ik verdwijn als ik meedraai?” vroeg hij.

“Omdat je aandacht weglekt,” zei de oude man. “En wat je aandacht verlaat, verliest warmte. Je gaat in een koud huis wonen. Zelfs als het vol mensen is.”

Arjuna slikte. “Dus de vijand is niet het net...”

“Het net is een instrument,” zei de oude man. “De vijand is gehechtheid. De drang om je bestaan buiten jezelf te bewijzen.”

Ze gingen zitten op een bankje aan een smalle gracht. Het water was donker, maar er dreef licht op het oppervlak. Een fietsbel klonk ergens als een korte herinnering.

Arjuna haalde zijn telefoon tevoorschijn. Het scherm lichtte op als een klein altaar. Meldingen stonden in rijen, netjes, geduldig, alsof ze wisten dat hij toch zou knielen.

Hij zag het mechanisme nu bijna fysiek: een haakje hier, een belofte daar, een prikkel, een beloning. De stad buiten hem en de stad in zijn hand waren één systeem geworden.

“En toch,” zei Arjuna, “ik heb dit nodig. Voor werk. Voor mensen. Voor alles.”

“Een boot is nuttig,” antwoordde de oude man. “Tot je vergeet dat je ook kunt zwemmen. Of tot je denkt dat je de boot bent.”

Arjuna lachte kort, maar het was een lach met scherpte. “Oké. Dus wat dan? Wat moet ik doen als het trekt?”

De oude man wees niet naar de telefoon, maar naar Arjuna's borst. “Vraag niet: ‘Wat wil het scherm van mij?’ Vraag: ‘Wat wil ik eigenlijk?’”

Arjuna keek weer naar het scherm. Zijn duim wilde al swipen. Hij voelde het bijna als jeuk. En toen, heel klein, zoals een ruimte tussen twee druppels regen, merkte hij een pauze.

In die pauze hoorde hij zijn eigen adem.

Wat zoek ik hier werkelijk?

Het antwoord kwam niet als een zin, maar als een gevoel: een zachte angst om iets te missen, om buiten de stroom te vallen. Alsof stilte gelijk stond aan verdwijnen.

Arjuna sloot zijn ogen. De stad bleef doorgaan. Trams, fietsen, stemmen. Het net bleef gespannen over alles.

En toch, in die fractie, was er een plek in hem die niet meedeinde.

Hij ontgrendelde zijn telefoon, en in plaats van de nieuwsapp of de feed opende hij iets anders: de wekker. Hij zette een timer op drie minuten.

Toen drukte hij het scherm uit.

Geen groot gebaar. Geen heroïsche overwinning. Alleen een klein, menselijk besluit: *nu niet*.

Hij legde de telefoon met het scherm naar beneden op het bankje, alsof hij een oog sloot dat te lang open had gestaan.

De oude man keek niet triomfantelijk. Hij knikte alleen, zoals iemand knikt wanneer een leerling zelf zijn eerste stap zet.

Arjuna keek naar het water. Hij zag rimpels, licht, voorbijdrijvende blaadjes. Hij voelde de kou op zijn wangen en, daaronder, iets warms dat terugkwam: aanwezigheid.

Alsof hij heel even uit het net stapte, niet door weg te rennen, maar door terug te keren.

De Stem in het Hart

Krishna woont niet in de hemel

De regen had Amsterdam niet nat gemaakt, maar glanzend, alsof de stad zichzelf opnieuw had uitgevonden, pixel voor pixel. Arjuna liep zonder haast langs de gracht, terwijl het water de lichten van de ramen in lange, trillende strepen trok. Achter die ramen zaten mensen te scrollen, te rekenen, te plannen. Het leek alsof iedereen ergens naartoe moest, maar niemand wist nog waarom.

Hij voelde het weer: dat rare dubbele zicht. Alsof hij twee werelden tegelijk zag. De zichtbare, fietsen, tramkabels, een bezorger met een blauwe tas, een stel dat ruziede bij een brug. En daaronder de onzichtbare, de draden van verlangen, angst, honger naar erkenning. Niet als oordeel, maar als warmtebeelden: waar het brandde, waar het koud was.

Arjuna's telefoon trilde in zijn jaszak. Een melding. Een update. Een herinnering. Hij liet hem trillen tot het stil werd, alsof hij het apparaat wilde leren dat niet elk signaal een bevel is.

Toen zag hij de oude man.

Hij zat op dezelfde plek als de vorige keer, onder een kastanjeboom die de herfst al half had opgegeven. Een plastic beker met thee dampte tussen zijn handen. Zijn jas was te dun voor dit weer, maar er hing iets om hem heen wat warmer was dan stof: rust. Die rustige aanwezigheid die je nergens ziet, totdat je er middenin staat.

Arjuna wilde doen alsof hij hem toevallig passeerde. Alsof dit geen afspraak was.

Maar de oude man keek op, alsof hij hem al lang had horen aankomen.

“Je loopt alsof je achtervolgd wordt,” zei hij.

“Door wat?” vroeg Arjuna, al wist hij het antwoord.

“Door alles wat jou wil hebben,” zei de man zacht. “En dat is veel tegenwoordig.”

Arjuna ging op de rand van de kade zitten. Zijn sneakers bungelden boven het water. “Ik heb de afgelopen dagen geprobeerd... te luisteren,” zei hij. “Niet naar de stad. Niet naar die eindeloze meningen. Maar naar... iets anders.”

De oude man knikte. “En?”

Arjuna zweeg. De stilte was eerlijker dan woorden. In die stilte voelde hij hoe zijn borstkas zich aanspande, alsof zijn hart een deur was waar iemand aan de binnenkant tegenaan leunde.

“Het is alsof er een stem is,” zei hij uiteindelijk. “Maar zodra ik ernaar grijp, verdwijnt het. Alsof ik met mijn handen in water probeer te knijpen.”

“Dat is goed,” zei de oude man. “Water hoort niet vastgehouden te worden.”

Arjuna schoot bijna in de lach, maar het bleef hangen. “Ik weet niet of het mijn gedachten zijn. Of mijn wensen. Of iets wat ik mezelf aanpraat om... minder alleen te zijn.”

De oude man nam een slok thee, keek naar de damp alsof hij daar een les in las. “Je bent niet bang dat je alleen bent,” zei hij. “Je bent bang dat je niet geleid wordt.”

Arjuna voelde een steek. Hij wilde protesteren, maar het klopte te precies.

“Als ik niet geleid word,” zei hij, “dan moet ik alles zelf dragen.”

“En als je wel geleid wordt?” vroeg de oude man.

“Dan... dan kan ik vertrouwen.”

De man glimlachte flauwtjes. “Vertrouwen is geen cadeau dat iemand je geeft. Vertrouwen is de manier waarop je stopt met vechten tegen het feit dat je leeft.”

Arjuna keek naar de gracht. Een eend schoot door het water, als een gedachte die nergens om vraagt. “Maar hoe weet ik wat echt is?” vroeg hij. “Alles kan een illusie zijn. Zelfs mijn ‘innerlijke stem’ kan gewoon... stress zijn. Of een verlangen naar betekenis.”

De oude man liet zijn beker zakken. “Je zoekt naar zekerheid,” zei hij. “Omdat je bang bent om fout te lopen.”

Arjuna’s kaken spanden zich. “Is dat verkeerd?”

“Het is menselijk,” zei de man. “Maar je hebt een leven gekregen dat groter is dan jouw behoefte aan zekerheid.”

Arjuna wreef over zijn handen, alsof hij de kou eraf kon vegen. “Ik wil niet misleid worden,” zei hij. “Niet door het systeem, niet door mijn ego, niet door... iets wat zich voordoet als het hogere.”

De oude man keek hem aan, lang genoeg om Arjuna ongemakkelijk te maken. “Luister,” zei hij, “de stem in het hart spreekt niet in slogans. Niet in bevelen. Niet in paniek. En ze zoekt geen applaus.”

Arjuna voelde hoe die zin in hem zakte, alsof het ergens een haak vond.

De oude man leunde iets naar voren. “Je kent het verschil tussen ruis en signaal.”

Arjuna knikte automatisch. Zijn wereld bestond uit filters, code, patronen. “Ja.”

“Je hart is ook een veld,” zei de man. “Ruis is druk. Ruis is: *ik moet, ik moet, ik moet*. Signaal is stil, maar helder. Het is niet luid. Het herhaalt zich niet om je te overtuigen. Het is er gewoon.”

Arjuna keek naar zijn vingers. “En die stem... is dat u?” vroeg hij, zonder te weten waarom hij het zo direct zei.

De oude man lachte niet. Hij schudde zijn hoofd alsof hij een zware jas aflegde. “Ik ben maar een spiegel op een bankje,” zei hij. “Soms heeft een mens een spiegel nodig die niet verkoopt, niet oordeelt, niet meet.”

Arjuna wilde het geloven. Maar zijn hoofd, trouw aan zijn oude patroon, wilde bewijs.

De oude man tikte zacht tegen Arjuna's borst, niet hard, meer als een herinnering. "Daar," zei hij. "Daar woont degene die jij zoekt. Niet boven de wolken. Niet in een nieuw boek. Niet in een betere versie van jezelf."

Arjuna voelde zijn adem even haperen. Het was alsof dat simpele gebaar een deur raakte die al lang op slot zat.

"Maar als het in mij is..." fluisterde hij, "waarom voel ik het dan zo weinig?"

"Omdat je hart niet schreeuwt," zei de oude man. "Het is geen algoritme dat aandacht nodig heeft. Het is ouder dan je gedachten. En jouw gedachten zijn druk geworden van alle stemmen die jij onderweg hebt opgepikt."

Arjuna's telefoon trilde opnieuw. Hij schrok, alsof hij betraptd werd. Hij haalde het apparaat uit zijn zak en keek: een bericht van iemand die hem nodig had. Een verzoek. Een vraag. Een deadline.

Hij wilde reageren. Zijn duim zweefde al.

Maar toen gebeurde het.

Niet groots. Niet dramatisch.

Een heel klein verschuiven van binnen.

Alsof iemand achterin een kamer het raam opende en er frisse lucht binnenkwam.

Wacht.

Dat was alles. Eén woord. Zonder verwijt. Zonder angst.

Arjuna keek omhoog, naar de oude man, alsof hij wilde checken of hij het ook had gehoord. Maar de man zat stil en keek naar het water.

“U zei niets,” zei Arjuna.

“Dat klopt,” antwoordde de oude man.

Arjuna slikte. Het woord zat nog in hem. *Wacht.* Het voelde niet als een gedachte die hij zelf maakte. Het voelde... als een hand op zijn schouder. Iets dat hem niet trok, maar hem terugbracht.

“Dat was... het,” zei Arjuna zacht.

De oude man knikte, alsof hij net had gezien dat een vuur eindelijk vlam vatte. “En nu?” vroeg hij.

Arjuna keek weer naar het bericht. Zijn gewoonte wilde meteen handelen. Snel zijn. Nuttig zijn. Bevestigd worden.

Maar onder die gewoonte zat iets nieuws: ruimte.

Hij legde de telefoon met het scherm naar beneden op zijn knie.

“Nu,” zei hij, “wil ik leren luisteren zonder haast.”

De oude man's ogen glansden even, niet van emotie, maar van herkenning.

“Dan moet je leren om niet meteen te antwoorden,” zei hij.
“Niet op je telefoon. Niet op je emoties. Niet op je angsten.
Zelfs niet op je goede bedoelingen.”

Arjuna fronste. “Zelfs niet op mijn goede bedoelingen?”

“Vooral niet,” zei de oude man. “Goede bedoelingen kunnen ook een vorm van honger zijn. Honger naar redden. Honger naar gelijk. Honger naar controle in de vermomming van liefde.”

Arjuna liet zijn schouders zakken. Dat raakte iets dat hij liever verborgen hield: de trots die hij nooit hardop trots noemde.

“En hoe luister ik dan?” vroeg hij.

De oude man wees naar de gracht. “Zoals je naar water kijkt,” zei hij. “Je probeert het niet te vangen. Je probeert het niet te verbeteren. Je kijkt tot je ziet dat het al stroomt.”

Arjuna keek. Het water was donker. Maar onder het donker zat beweging. Onder de beweging zat richting.

Hij ademde in. Langzaam. En toen nog eens.

En daar was het weer, niet als woord dit keer, maar als gevoel: een rustige aanwezigheid diep achter zijn ribben. Niet blij. Niet verdrietig. Alleen... wakker.

Alsof er iemand in hem zat die nooit slaapt.

Arjuna's ogen werden vochtig, onverwacht. Niet omdat hij zielig was, maar omdat hij zich voor het eerst sinds lang niet alleen voelde in zijn eigen lichaam.

“Is dit... wat u bedoelt?” vroeg hij.

De oude man zei niets. Hij keek alleen.

En in die stilte begreep Arjuna: sommige antwoorden worden niet gegeven. Ze worden gehoord.

Hij pakte zijn telefoon weer op. Hij draaide hem om. Het bericht stond er nog. De vraag stond er nog. De wereld vroeg nog steeds om hem.

Maar nu voelde hij iets anders: hij hoefde niet te springen om waarde te bewijzen. Hij kon eerst luisteren. Hij kon eerst afstemmen.

Hij typte één korte zin terug. Niet om indruk te maken. Niet om te vluchten. Maar omdat het klopte.

Daarna stopte hij zijn telefoon weg.

De regen tikte zacht op het water. Een tram belde in de verte, als een klok die een nieuw uur aankondigde.

Arjuna keek naar de oude man. “Komt u morgen weer?” vroeg hij.

De oude man glimlachte. “Misschien,” zei hij. “Maar als je eerlijk luistert, merk je vanzelf dat ik niet de bron ben.”

Arjuna voelde weer die innerlijke aanwezigheid, als een lamp die niet flinkt. En hij begreep, zonder het te kunnen bewijzen, dat die stem niet van buiten kwam.

Hij stond op, trok zijn jas dicht om zich heen, en liep terug de stad in.

Niet als iemand die een antwoord had.

Maar als iemand die wist waar hij moest luisteren.

Het is laat, maar niet stil. Amsterdam zucht altijd een beetje, zelfs als je niets hoort. Arjuna zit aan zijn keukentafel met een mok thee die allang te koud is om nog thee te heten. Het raam staat op een kier; ergens buiten klakt een fietsketting, een deur valt dicht, een scooter jankt in de verte weg. De stad ademt door de spleet naar binnen.

Op tafel liggen drie dingen: zijn laptop, zijn telefoon, en een notitieboekje dat hij ooit kocht om “meer met papier te doen”. Het boekje is nog bijna maagdelijk. Alsof het wacht.

Hij trekt zijn hoodie dicht om zich heen en klapt de laptop open. Het scherm licht op als een kleine zon. Meteen verschijnen er badges, meldingen, roepjes van aandacht: cijfers in rode rondjes, ongelezen berichten, een agenda die met een strakke mond zegt dat hij te laat is, zelfs voordat hij begonnen is.

Arjuna voelt het bekende reflexje in zijn borst: *aan*. Alsof er een hand aan een schakelaar trekt.

Fixen.

Bijwerken.

Reageren.

Laat zien dat je bestaat.

Hij herkent het nu. Ruis.

Niet omdat het onwaar is, maar omdat het haast heeft. Omdat het wil dat hij nú iets wordt, handig, snel, nodig.

Zijn hand zweeft al boven het trackpad. Een half seconde van gewoonte. Dan laat hij hem zakken, alsof hij een stuk hete pan niet langer aanraakt.

Hij sluit de laptop weer. Het klikje klinkt als een beslissing.

De stilte die volgt is ongemakkelijk. Niet leeg, maar onwennig. Alsof zijn kamer ineens groter is dan zijn plannen.

Zijn telefoon trilt. Eén korte trilling. Een muisje dat tegen de muur tikt. Hij ziet het scherm oplichten: *“Kun je even meekijken? Het is dringend.”*

Dringend. Het woord doet iets met hem. Het zet de ruis aan het werk als een hond die los mag.

Zijn duim wil al veggen, typen, oplossen. Hij kan dit. Hij is hier goed in. Hij wordt gezien als hij dit doet.

Hij legt de telefoon met het scherm naar beneden, precies zoals hij eerder aan de gracht had gedaan. Hij voelt zich een beetje belachelijk, alsof hij een ritueel nadoet zonder te weten waarom.

“Oké,” fluistert hij tegen niemand. “Luisteren.”

Hij gaat rechtop zitten. Niet strak. Alleen wakker. Hij sluit zijn ogen.

Meteen komt er een optocht.

De gedachte dat hij lui is als hij niet reageert.

De angst dat iemand hem wegzet als onbetrouwbaar.

De kleine trots die zegt dat hij beter is dan de rest omdat hij wél kan oplossen.

De grotere angst daaronder: dat hij uiteindelijk overbodig is.

Het is alsof er in hem een chatgroep openstaat waarin iedereen tegelijk spreekt en niemand luistert.

Hij ademt in. Langzaam.

Het helpt niet meteen. Zijn lijf wil actie, niet adem. Zijn hartslag tikt. Zijn schouders staan hoger dan nodig.

Hij opent zijn ogen en kijkt naar het notitieboekje. Het papier ligt er stil. Het vraagt niets. Het beoordeelt niets.

Hij pakt een pen. De pen voelt vreemd licht, alsof hij een gereedschap heeft gekozen dat niet gemaakt is voor snelheid.

Bovenaan schrijft hij één woord:

Ruis

Daaronder zet hij, zonder na te denken, korte regels:

- “Ik moet dit nu oplossen.”

- “Als ik niet reageer, ben ik slecht.”
- “Ze rekenen op mij.”
- “Ik mag niemand teleurstellen.”
- “Ik moet bewijzen dat ik nuttig ben.”

Hij pauzeert. Het opschrijven maakt het zichtbaar.

En zodra het zichtbaar is, lijkt het al iets minder waar, niet omdat het niet bestaat, maar omdat het niet de enige waarheid blijkt te zijn.

Hij schrijft nog een woord, iets lager op de pagina:

Signaal

Daar laat hij zijn pen hangen. Er komt niets. Geen flits, geen stem, geen heilige zin. Alleen een zachte leegte.

Zijn ruis lacht bijna: *Zie je wel. Niks. Je verzint het.*

Arjuna legt de pen neer, wrijft over zijn slapen en leunt achterover. Hij kijkt naar de hoek van de kamer waar een plant staat die het net overleeft. Een blad hangt scheef. Hij had hem water moeten geven.

Dat simpele besef, *water*, komt zonder paniek. Zonder oordeel. Het is er gewoon.

Hij staat op, loopt naar de gootsteen, vult een glas en giet het bij de plant. Het water verdwijnt in de aarde alsof het thuiskomt. Hij voelt hoe iets in hem ook zakt.

Terug aan tafel pakt hij de pen weer op.

Nu schrijft hij onder Signaal niet meteen een antwoord, maar een waarneming:

- “Eerst adem.”
- “Eerst landen.”

Hij denkt: *Is dit het?* Het is zo... gewoon.

Zijn telefoon trilt opnieuw. Nog een bericht, dezelfde afzender: *“Alsjeblieft.”*

De ruis schiet overeind. *Nu moet je.*

Zijn lijf spant zich aan. Zijn mond wordt droog.

Hij sluit zijn ogen weer. Dit keer doet hij niets heroïsch. Hij doet alleen één ding: hij let op wat er in hem gebeurt.

De ruis is een storm met woorden. Het duwt. Het trekt. Het maakt lijstjes van rampen.

En dan, heel klein, merkt hij iets anders. Geen zin. Geen bevel. Meer een richting. Een soort rustig licht dat niet fel hoeft te zijn.

Wacht.

Niet hard. Niet streng. Niet dramatisch. Alsof iemand achter hem staat en een hand op zijn rug legt, net genoeg om hem te laten stoppen met rennen.

Arjuna opent zijn ogen. Hij kijkt naar de telefoon, maar hij pakt hem nog niet op. Hij kijkt naar zijn notitieboekje, alsof hij daar wil checken of hij gek wordt.

Zijn hartslag is nog snel, maar hij voelt ruimte eromheen. Alsof de snelheid niet meer de baas is.

Hij schrijft onder Signaal één regel bij:

- “Wacht. Niet uit angst, uit helderheid.”

Hij leest het terug en schrikt van de eenvoud. Het klinkt bijna alsof hij het verzint om zichzelf beter te voelen. Maar het voelt niet als een excuus. Het voelt als een pauze waarin hij eindelijk kan kiezen.

Hij pakt de telefoon op. Zijn duim zweeft. Hij ademt één keer diep in en uit, alsof hij eerst zijn hand wast voordat hij iets aanraakt.

Hij opent het bericht.

Hij ziet: er wordt om hulp gevraagd met een probleem dat hij zó kan oplossen. Het is zijn terrein. Zijn taal.

De ruis fluistert: *Doe het nu. Laat zien dat je dit kunt. Dan ben je veilig.*

Maar het signaal... het blijft stil aanwezig. Geen paniek. Geen haast. Alleen een eenvoudige vraag die in hem opkomt, als een lamp die zacht aangaat:

Wat is hier werkelijk nodig?

Arjuna kijkt nog eens naar de woorden “het is dringend”. Hij voelt dat het dringend *voelt* voor de ander. Maar hij merkt ook iets anders: de ander heeft dit probleem al vaker doorgeschoven. Vaak op het laatste moment. Vaak met dezelfde toon.

Zijn oude patroon wil het overnemen, het redden, het dragen, het sneller maken dan nodig.

Het signaal doet iets anders. Het laat hem grenzen voelen alsof het geen muur is, maar een oever.

Hij typt langzaam. Niet om slim te klinken. Niet om het perfecte antwoord. Eén zin. Eerlijk. Helder.

“Ik kan je vanavond niet uitgebreid helpen. Als je me de foutmelding en je laatste stappen stuurt, kijk ik morgenochtend vroeg mee.”

Hij leest het terug. Zijn ruis protesteert meteen: *Straks vinden ze je egoïstisch. Straks gaan ze naar iemand anders. Straks ben je niet meer nodig.*

Hij voelt hoe dat protest hem naar binnen trekt, naar een klein benauwd kamertje waar hij altijd moet bewijzen dat hij bestaansrecht heeft.

Hij legt zijn hand op zijn borst, precies waar de oude man ooit had getikt. Niet om een truc na te doen, maar omdat het de plek is waar hij zichzelf kan terugvinden.

Hij ademt.

De ruis is er nog, maar hij hoeft hem niet weg te duwen. Hij hoeft alleen niet te gehoorzamen.

Hij drukt op verzenden.

Het is gedaan.

Er is geen hemels koor. Geen vuurwerk. Alleen een stille opluchting, en, vreemd genoeg, een zachte verdrietigheid. Alsof hij afscheid neemt van een versie van zichzelf die altijd te koop stond.

Hij zet de telefoon uit, echt uit, niet op stil. Het voelt brutaal. Bijna ondeugend.

Dan pakt hij de mok koude thee en neemt toch een slok. Hij trekt een gezicht. Hij lacht zachtjes om zichzelf.

In die lach zit iets nieuws: mildheid.

Hij schrijft onderaan de pagina, alsof hij een afspraak met zichzelf maakt:

- “Ruis wil dat ik iemand word.”
- “Signaal herinnert me dat ik al ben.”

Hij kijkt naar de woorden. Ze zijn niet perfect. Ze zijn niet poëtisch genoeg om indruk te maken. En misschien is dat precies waarom ze waar voelen. Even later trilt zijn telefoon niet meer. De kamer is niet veranderd. De wereld draait door. Maar Arjuna merkt dat hij anders zit in dezelfde stoel.

Alsof hij niet langer een soldaat is van alle meldingen.

Alsof hij een leerling is van iets dat geen haast kent.

Hij blaast de kaars uit die hij niet had aangestoken, alleen al door even te ademen alsof het licht genoeg is.

En in de stilte, heel zacht, bijna alsof het verbeelding is, voelt hij opnieuw dat rustige aanwezig zijn in zijn borst. Niet als een stem met woorden, maar als een richting zonder dwang.

Hij hoeft niet te weten of het de oude man is. Of Krishna. Of zijn diepste zelf.

Het enige dat hij weet, is dit:

Wanneer het echt is, hoeft het niet te schreeuwen.

De Eerste Poort: Begeerte

Wat je wilt, bezit jou

De stad was nat van licht.

Amsterdam droeg die avond een glans alsof ze iets beloofde. De ramen langs de gracht spiegelde zichzelf in het water, en het water spiegelde terug. Alles leek dubbel: de maan, de lantaarns, de fietsen, de gezichten achter glas. Alsof de werkelijkheid zélf een filter had gekregen.

Arjuna liep met zijn telefoon in zijn jaszak, maar hij voelde hem alsof hij hem in zijn hand hield. Niet door het gewicht. Door de aandacht. Het apparaat was stil, en toch riep het. Het was alsof stilte ook een soort melding kon zijn.

Hij stak de brug over en keek naar de trilling van reflecties. Hij dacht aan hoe één foto van die brug, net vanuit de juiste hoek, net met de juiste kleur, iets kon doen met iemands leven. Iemand kon er verliefd op worden. Iemand kon zich er klein bij voelen. Iemand kon erheen willen reizen, zonder te weten waarom.

Waarom wil een mens iets, dacht Arjuna, en wanneer wordt dat willen een ketting?

Hij bleef staan bij een etalage. Een scherm in de winkel toonde een man in een strak pak die glimlachte naar een toekomst die niet bestond. Daaronder stond: Word de beste versie van jezelf.

Arjuna voelde een oude weerstand opkomen. Niet tegen het pak, niet tegen succes, zelfs niet tegen geld. Maar tegen dat woord: *worden*. Alsof hij nog niet was.

Zijn vingers gleden bijna vanzelf naar zijn jaszak. Hij voelde de rand van zijn telefoon. Hij wist precies welke bewegingen nodig waren: ontgrendelen, omhoog vegen, even kijken. Alleen even. Eén blik.

In het glas van de etalage zag hij zijn eigen gezicht , en daarachter, in de weerspiegeling, stond de oude man.

Alsof hij uit het water was opgestaan.

De wijze droeg dezelfde versleten jas als altijd. Zijn ogen waren helder, alsof ze niet keken om iets te krijgen, maar om iets te geven.

“Je staat voor een poort,” zei de oude man zacht.

Arjuna draaide zich om. “Welke poort?”

De oude man knikte naar de etalage, naar de glimlachende man op het scherm, naar de woorden die als een spreuk boven de straat hingen. “De eerste. Begeerte.”

Arjuna schudde zijn hoofd, bijna lachend. “Ik begeer niets. Ik wil gewoon... mijn weg vinden. Bijdragen. Iets doen dat klopt.”

De oude man keek hem aan alsof hij naar een kind keek dat een mes vastpakt en zegt dat hij er alleen mee wil spelen.

“Luister,” zei hij, “begeerte is niet altijd luid. Soms draagt ze een net pak. Soms klinkt ze als een plicht. Soms zegt ze: ‘Dit is noodzakelijk’ terwijl ze bedoelt: ‘Ik wil gezien worden.’”

Arjuna voelde iets in zijn borst samentrekken. “Gezien worden is toch menselijk?”

“Zeker,” zei de oude man. “Maar wanneer je gezien móét worden, ben je niet meer vrij.”

Ze liepen samen langs de gracht. De lucht rook naar regen en stenen en warme adem. Arjuna hoorde ergens een lach, een brommer, een deur die dichtviel. En in al die geluiden hoorde hij iets anders: de zachte, onzichtbare vraag die in iedereen leefde.

Ben ik genoeg?

Ze kwamen langs een café waar jongeren naar binnen en buiten stroomden. Er hing een poster op het raam: Open Mic Night. Iemand had er met stift onder geschreven: *Laat je boren.*

Arjuna zag zichzelf daar staan. Niet op het podium, maar achter de schermen. De man die alle techniek regelt. De man die het geluid “beter” maakt. De man die onmisbaar is, maar nooit applaus krijgt.

Hij merkte dat hij dat ineens wél wilde: applaus. Niet omdat hij het nodig had om te leven, maar omdat hij het nodig had om te voelen dat zijn leven telde.

De oude man keek hem aan alsof hij zijn gedachten had gehoord.

“Begeerte,” zei hij, “is vaak een schaduw van liefde. Een liefde die verdwaald is.”

Arjuna fronste. “Wat bedoel je?”

“Je wil erkenning,” zei de oude man. “Niet omdat je slecht bent, maar omdat je hart liefde zoekt. En de wereld heeft je geleerd dat liefde eruitziet als aandacht. Als likes. Als cijfers. Als iemand die zegt: ‘Goed gedaan.’”

Arjuna wilde iets terugzeggen, maar zijn keel bleef droog. Hij wist hoe slim hij was. Hoeveel hij kon. Hoe makkelijk hij systemen doorzag. En toch voelde hij zich soms alsof hij achter glas stond terwijl anderen leefden.

Ze liepen verder, en Arjuna’s telefoon trilde ineens. Eén keer. Kort. Precies genoeg.

Zijn hand schoot naar zijn jaszak voordat hij het besepte.

De oude man legde zijn hand op Arjuna’s pols. Niet hard. Niet dwingend. Alleen aanwezig.

“Voel je dat?” vroeg hij.

Arjuna knikte langzaam.

“Wie beweegt jouw hand?” vroeg de oude man.

Arjuna slikte. “Ik.”

“Ben je zeker?”

Arjuna trok zijn hand terug, alsof hij zich schaamde.

De oude man liep door alsof er niets gebeurd was. “Begeerte,” zei hij, “begint niet bij het object. Ze begint bij het verhaal dat je erover vertelt.”

Ze gingen zitten op een bankje aan het water. De gracht was donker en de reflecties leken dieper dan de hemel. Aan de overkant reed een tram voorbij, als een lichtstreep door de nacht.

Arjuna haalde zijn telefoon toch uit zijn zak. Hij hield hem in zijn hand als een klein dier dat hij wilde temmen. Het scherm bleef zwart.

“Wat zou er staan?” vroeg de oude man.

Arjuna moest lachen, maar het was een dun lachje.

“Waarschijnlijk niks belangrijks.”

“En toch,” zei de oude man, “trilde je hand.”

Arjuna staaarde naar het zwarte scherm. “Ik weet het. Het is absurd.”

“Het is niet absurd,” zei de oude man. “Het is menselijk. Je zintuigen raken iets aan, je geest maakt er een beeld van, en je hart zegt: ‘Dat wil ik.’ Daarna komt de keten. Je denkt dat je kiest, maar je wordt gekozen.”

Arjuna keek op. “En wat dan? Moet ik alles loslaten? Geen telefoon, geen ambitie, geen liefde?”

De oude man glimlachte alsof hij dat antwoord al duizend jaar hoorde. “Nee. Begeerte is niet het hebben van dingen. Begeerte is het idee dat je zonder dat ding niet heel bent.”

Arjuna bleef stil.

De oude man vervolgde: “Je kunt werken, liefhebben, bouwen, creëren. Maar als je denkt dat jouw waarde afhangt van het resultaat, dan ben je verkocht. Dan hoort je ziel bij de markt.”

Het woord *markt* bleef hangen. Arjuna dacht aan dashboards, metrics, conversie, groei. Aan bedrijven die “community” verkochten alsof het brood was. Aan mensen die hun identiteit verpakt hadden in een profiel.

“Maar ik wil wel iets betekenen,” zei Arjuna.

“Dan moet je leren betekenen zonder te bezitten,” zei de oude man.

Arjuna keek weer naar zijn telefoon. Dit keer werd het scherm wakker: een melding. Een bericht van een oude vriend uit de digitale wereld, iemand die altijd sneller ging dan de rest.

‘Bro, we hebben je nodig. Nieuw project. Grote launch. Je skills zijn precies wat we zoeken. Zal ik je erbij zetten? Het is huge.’

Arjuna voelde zijn hart sneller gaan. Er was geen geldbedrag genoemd, maar hij zag het al voor zich: het netwerk, de status, de snelheid, de drukte. De waardering. Het gevoel van “wij horen bij de winnaars”.

Hij keek naar de oude man. “Dit is een kans.”

De oude man knikte langzaam. “Misschien.”

Arjuna voelde irritatie opkomen. “Wat bedoel je, misschien? Dit is precies waar ik goed in ben. Ik kan helpen. Ik kan... ik kan echt iets bouwen dat mensen gebruikt.”

“Gebruiken,” herhaalde de oude man zacht. “Dat is een interessant woord.”

Arjuna hapte even naar adem. “Je begrijpt het niet. In deze wereld is impact ook bereik. Als je niemand bereikt, verander je niets.”

De oude man keek naar het water. “En als je iedereen bereikt, maar jezelf verliest?”

Arjuna wilde zeggen dat hij zichzelf niet zou verliezen. Dat hij sterker was dan dat. Dat hij niet zomaar meegezogen werd. Maar hij dacht aan zijn hand, die vanzelf naar het scherm was gegaan. Aan zijn hart, dat nu sneller klopte door één zin: *we hebben je nodig.*

Hij las het bericht opnieuw.

We hebben je nodig.

Die woorden waren honing. Ze leken liefde. Ze waren een deur.

En daar, heel zacht, hoorde hij iets in zichzelf. Niet luid genoeg om te overheersen, maar helder genoeg om niet te negeren.

Als je jou nodig hebben om je te vullen, is het geen roeping. Het is honger.

Arjuna keek op, geschrokken. Het was alsof iemand in zijn borst had gesproken.

De oude man glimlachte, niet triomfantelijk, maar warm. “Je hoort hem,” zei hij.

“Wie?” fluisterde Arjuna.

De oude man tikte met zijn vinger tegen Arjuna’s borst, precies waar het klopte. “Degene die niet verkoopt. Degene die niet koopt. Degene die alleen is.”

Arjuna’s ogen prikten. Hij wist niet waarom. Misschien was het opluchting. Misschien was het rouw.

“Maar wat moet ik doen?” vroeg Arjuna. “Als ik nee zeg, mis ik iets. En als ik ja zeg...”

“...dan win je misschien de wereld,” zei de oude man, “en verlies je de stilte.”

Arjuna keek naar de gracht. Het water droeg de weerspiegeling van de lantaarns zonder ze te bezitten. Het liet ze komen en gaan. Het bleef water.

“Hoe ga ik door die poort?” vroeg Arjuna.

De oude man zweeg even, alsof hij luisterde naar iets dat ouder was dan taal. Toen zei hij:

“Door te zien dat begeerte je niet vraagt om een ding. Begeerte vraagt om jou.”

Arjuna voelde hoe die zin zich vastzette in hem, als een haak die je niet loskrijgt zonder jezelf te scheuren.

“Wat je wilt,” zei de oude man, “bezit jou... zolang jij gelooft dat je het nodig hebt om heel te zijn.”

Arjuna keek weer naar het bericht. Zijn duim zweefde boven het scherm, boven het snelle antwoord, boven de belofte van een nieuwe identiteit.

Hij dacht aan Amsterdam als strijdveld. Niet tussen mensen, maar in mensen. Niet met wapens, maar met verlangens. Niet om land, maar om aandacht.

Hij ademde in. Diep. Langzaam.

En voor het eerst voelde hij dat er iets mogelijk was dat hij nauwelijks kende: handelen zonder te worden getrokken.

Hij typte geen ja. Hij typte ook geen nee.

Hij legde zijn telefoon op het bankje, scherm naar beneden, alsof hij het even niet hoefde te voeden.

De oude man keek hem aan, en Arjuna zag iets wat hij nog nooit zo helder had gezien: een vrijheid die niet schreeuwde. Een vrijheid die niet hoefde te bewijzen dat ze bestond.

“Dit,” zei de oude man, “is het begin van de poort.”

Arjuna knikte langzaam.

Maar diep van binnen wist hij ook: begeerte zou terugkomen.
In duizend vormen. In een glimlach. In een afwijzing. In een
getal. In een liefde. In een droom.

En misschien, dacht hij, is dat precies waarom dit een poort
heet.

Omdat je er niet één keer doorheen gaat.

Maar steeds opnieuw.

En elke keer kies je:
laat je je dragen door het hogere in je hart,
of laat je je leiden door wat je mist?

De stad ruiste door. De gracht ademde licht.

En Arjuna bleef zitten, tussen water en straat, tussen scherm en
stilte, en luisterde naar de meester die niet buiten hem woonde.

De Tweede Poort: Woede

Onmacht die vuur wordt

Arjuna merkte het eerst aan zijn duim.

Hij scrolde niet meer; hij hakte. Elk bericht dat onrecht rook, kreeg een harde tik. Elk filmpje van een huisuitzetting, elke draad vol spot, elke grafiek die bewees dat wie al rijk was nóg rijker werd, het ging niet meer langs hem heen, maar dóór hem heen.

Die avond hing Amsterdam laag en nat. De grachten waren spiegels met rimpels, en achter ramen flakkerden schermen als kleine haarden. Arjuna liep langs de Singel met zijn capuchon op, terwijl zijn telefoon warm werd in zijn hand, alsof er echt vuur in zat.

“Ze doen het gewoon,” zei hij hardop, alsof de stad hem moest horen. “En iedereen kijkt. Of klapt. Of lacht.”

Hij was eerder die dag langs een flexkantoor gelopen waar een rij mensen stond te wachten op een badge, een lachje, een contract van drie weken. Boven de deur hing een slogan in strak lettertype: Jij kiest je vrijheid. Binnen zag hij de werkelijkheid: een algoritme dat diensten uitdeelde als kruimels, een score die bepaalde wie morgen nog mocht komen. Hij zag de gezichten. Hij zag hoe mensen zichzelf kleiner maakten om te passen in een systeem dat hen nooit écht zag.

En hij zag iets anders, iets dat hem het meest woedend maakte: dat hij het allemaal begreep.

Hij kende de code-taal van dit soort systemen. De slimme omwegen. De nette woorden voor lelijke dingen. Optimalisatie. Efficiency. Engagement. Hij wist hoe je menselijk gedrag in vakjes dwingt en vervolgens doet alsof de vakjes “de realiteit” zijn.

Toen hij thuis kwam, zag hij online een filmpje van dezelfde plek. Iemand had het gefilmd, gemonteerd, van muziek voorzien. Duizenden reacties.

Eigen schuld.

Ga werken.

Ze moeten dankbaar zijn.

Lui volk.

Arjuna voelde zijn borst strak worden, alsof er een hand omheen kneep. Hij wilde antwoorden. Niet één antwoord, honderd. Hij wilde namen noemen, systemen ontmaskeren, de boel openbreken. Hij wilde dat iemand zou voelen wat hij voelde.

Hij tikte een reactie. Hij wist precies hoe hij het moest formuleren: scherp, slim, vernietigend. Eerlijk, dacht hij. Eindelijk eerlijk.

Een schaduw gleed naast hem mee, op de stoep bij de gracht. Een rustige pas, alsof de tijd voor hem niet bestond.

De oude man.

Hij had geen paraplu. Regen parelde op zijn jas alsof het hem niet raakte.

“Je vingers branden,” zei de oude man, terwijl hij naar de telefoon keek. “Maar je denkt dat het vuur daarbuiten is.”

Arjuna draaide zich om. “Zie je het dan niet? Dit is... dit is ziek. Ze knechten mensen met glimlachende interfaces. En iedereen verdedigt het ook nog.”

De oude man knikte langzaam, niet instemmend, maar aandachtig, alsof hij Arjuna's woede niet afwees, maar wél wilde begrijpen waar ze vandaan kwam.

“Woede,” zei hij zacht, “is vaak een kind van onmacht. Ze komt op het moment dat je hart roept: *Dit mag niet.*”

Arjuna voelde zijn keel trillen. “Dan is het toch goed? Dan is het toch juist?”

“Het kan richting geven,” zei de oude man. “Maar als jij in de woede gaat wonen, wordt het jouw huis. En dan brand je alles af, ook wat je wilde beschermen.”

Arjuna keek naar het water. Een fietsbel klonk, ver weg. Er voer een rondvaartboot langs, gevuld met mensen die lachten alsof de wereld nergens pijn deed.

“Maar als ik niets doe...” begon hij.

“Wie zei dat je niets doet?” onderbrak de oude man. “Je wil handelen. Alleen, je wil dat de woede stuurt.”

Arjuna voelde weerstand. Woede was tenminste helder. Woede was kracht. Woede was snelheid.

“Het systeem begrijpt alleen kracht,” zei Arjuna.

“Het systeem begrijpt vooral reactie,” antwoordde de oude man. “Het voedt zich met jouw vuur. Het maakt van jouw rechtvaardigheid een spektakel. Het lokt je naar het podium waar je schreeuwt, zodat het je daarna kan wegzetten als ‘ook maar één van die boze mensen’.”

Arjuna keek weer naar zijn scherm. Zijn reactie stond klaar, als een steen in zijn hand.

De oude man wees naar de telefoon. “Als je dit plaatst, wie wordt er dan vrijer? Jij? Of de machine die leeft van jouw aandacht?”

Arjuna voelde schaamte, snel gevolgd door nóg meer woede, woede op zichzelf, omdat hij erin tuinde.

De oude man sprak verder, rustig, alsof hij een deur aanwees in een donker huis:

“Woede is een poort. Aan de buitenkant lijkt het een wapen, maar aan de binnenkant is het een keuze. Je kunt erdoorheen lopen met helderheid... of je kunt ertegenaan beuken tot je jezelf verwondt.”

Arjuna kneep zijn hand om het toestel. “Hoe dan? Hoe loop je erdoorheen?”

“Eerst,” zei de oude man, “erken je het vuur zonder het te worden.”

Hij pakte een kastanje van de natte stoep en hield hem omhoog. “Kijk. Deze heeft een stekelige huid. Hij prikt, beschermt, waarschuwt. Maar binnenin zit iets zachts.”

Arjuna wist niet waarom, maar zijn adem werd iets rustiger.

“Woede zegt: *Iets is scheef*. Dat is waardevolle informatie,” vervolgde de oude man. “Maar dan moet jij vragen: *Wat is mijn taak hierin?* Niet: *Wie kan ik kapotmaken?*”

Arjuna zuchtte. “Mijn taak...”

“Ja,” zei de oude man. “Niet om de wereld te verbranden. Om haar te verlichten.”

Arjuna wilde lachen, cynisch, maar de zin bleef hangen als een belletje in een stille kamer.

De oude man keek hem aan, en in zijn blik zat iets ouds en milds, alsof hij Arjuna al kende van vóór Arjuna zichzelf kende.

“Je idealisme botst met onrecht,” zei hij. “Dat doet pijn. Woede is de rook van die pijn. Maar jij bent geen rook. Jij bent het bewustzijn dat de rook ziet.”

Arjuna voelde de zin in zijn borst landen. Het was geen troost; het was een aanwijzing.

Hij keek naar zijn reactie. Hij wist ineens dat hij daarmee niets zou genezen. Alleen lawaai maken. Alleen een nieuwe golf veroorzaken in een zee die al vol golven was.

Langzaam drukte hij op ‘annuleren’. Het voelde alsof hij iets opgaf, maar ook alsof hij iets terugnam.

“Dus ik moet maar stil zijn?” vroeg hij, bijna fluisterend.

“Nee,” zei de oude man. “Je moet juist spreken. Maar niet vanuit brand. Vanuit licht.”

Hij tikte met zijn vinger tegen Arjuna’s borst, precies boven het hart. “Hier woont je Meester. Niet in de meningen. Niet in de storm. Hier.”

Arjuna voelde plots hoe moe hij was. Niet van lopen, maar van vechten tegen alles tegelijk.

“Wat moet ik dan doen?” vroeg hij.

De oude man keek naar de gracht, naar de stad, naar de ramen vol schermen. “Eén ding dat echt helpt,” zei hij. “Eén mens die werkelijk gezien wordt. Eén systeem dat je van binnenuit begrijpt en daarom kunt verzachten. Eén hand die je uitsteekt zonder haat.”

Arjuna liet zijn telefoon zakken. In het donkere water zag hij de weerspiegeling van lichtjes, klein, maar echt.

Zijn woede was er nog. Maar ze had haar tanden iets ingetrokken.

“Zie je?” zei de oude man. “Woede kan een kompas zijn. Maar jij blijft degene die loopt.”

En terwijl de regen zachter werd, leek Amsterdam even minder een vijand en meer een plek waar iets geheeld kon worden, niet door vuur, maar door aandacht.

De volgende ochtend was de lucht boven Amsterdam helder alsof iemand de nacht had uitgewrongen. Arjuna fietste langs de Haarlemmerdijk, zijn rugzak licht, zijn hoofd zwaar. Op zijn scherm flitsten meldingen: weer een prijsverhoging, weer een “optimalisatie”, weer een verhaal van iemand die te laat was met betalen en daardoor uit het systeem viel.

Alsof het systeem niet alleen banen uitdeelde, maar ook waardigheid.

Hij stopte bij een glazen gebouw waar je de wereld binnenkwam via een draaideur en een glimlach die niet echt hoefde te zijn. Binnen hing een geur van koffie, schoonmaakmiddel en warme elektronica. Achter een receptie stond een scherm met de tekst:

WELKOM TERUG, JIJ BENT JE SCORE.

Arjuna voelde zijn kaak aanspannen. Hij had het gisteren gezien, en vannacht niet kunnen laten rusten. Niet omdat hij iets wilde winnen, maar omdat iets in hem bleef zeggen: *Dit klopt niet.*

Bij een bankje zat een meisje met een telefoon in haar hand, het scherm gebarsten als ijs. Haar schouders stonden omhoog, alsof ze zich klein probeerde te maken in een ruimte die groot deed.

“Alles oké?” vroeg Arjuna.

Ze keek op, rode ogen. “Mijn score is gezakt. Ik heb drie keer ‘nee’ gezegd tegen een dienst omdat ik m’n broertje moest ophalen. Nu zegt het systeem dat ik onbetrouwbaar ben.” Ze lachte zonder geluid. “Onbetrouwbaar. Alsof ik een pakketje ben.”

Arjuna voelde warmte achter zijn ribben, een bekende opbouw. Zijn woede had een talent: hij kwam altijd precies op tijd.

“Wie heeft je dat verteld?” vroeg hij.

Ze knikte naar een deur met mat glas. Achter het glas liep iemand heen en weer met een tablet.

Arjuna stapte op de deur af. Niet omdat hij dapper was, maar omdat hij niet wist hoe hij níet moest gaan. De deur had geen klink; je moest je badge scannen. Hij had geen badge.

Hij klopte.

De deur ging open. Een man van middelbare leeftijd keek hem aan met de glimlach van iemand die geleerd heeft dat glimlachen de goedkoopste vorm van macht is.

“Kan ik je helpen?” zei hij.

“Ja,” zei Arjuna. “Ik wil weten waarom jullie een mens een ‘score’ noemen en haar leven daarvan laten afhangen.”

De man keek langs hem heen alsof hij zocht naar een beveiliging die nog niet bestond. “We doen aan efficiëntie,” zei hij, alsof het een gebed was. “We matchen vraag en aanbod. Iedereen heeft gelijke kansen.”

“Behalve wie een broertje moet ophalen,” zei Arjuna.

De man haalde zijn schouders op. “Het systeem beloont betrouwbaarheid. Als je afzegt, heeft dat gevolgen. Zo werkt het.”

Arjuna voelde de woorden als zand in zijn mond. Zo werkt het. Altijd dat zinnetje, als een deken over elke vraag. Zo werkt het, dus zwijg.

“Wie heeft dit gebouwd?” vroeg Arjuna.

“Dat is niet relevant,” zei de man.

“Voor haar is het relevant,” zei Arjuna, en hij wees naar het meisje. “Voor haar is het alles.”

De man zuchtte, alsof hij moe was van idealisten. “Luister,” zei hij zachter, maar niet vriendelijker. “We leven in een markt. Mensen kiezen dit. Vrijheid. Flexibiliteit. We dwingen niemand.”

Arjuna voelde de woede opkrullen, als rook die een vorm zoekt. Hij dacht aan alle woorden die hij kon gebruiken om deze man te vernederen. Hij wist hoe je iemand met taal in een hoek zet. Hij wist hoe je een systeem met één goed geplaatste zin belachelijk maakt.

En hij wist ook: hij wilde dat.

Zijn vingers jeukten. Niet om te slaan, maar om te typen. Om te ontregelen.

“Vrijheid?” zei Arjuna. “Als je ‘nee’ zegt en je score zakt, is dat geen vrijheid. Dat is een halsband met een app.”

De glimlach van de man verdween. “Je praat alsof je begrijpt hoe het werkt,” zei hij.

“Ik begrijp precies hoe het werkt,” zei Arjuna. “Dat is juist het probleem.”

Hij zag, in een flits, hoe hij het zou kunnen doen. Een simpele route: een paar kwetsbaarheden, een paar logs, een export. Geen grote hackfilm, gewoon de realiteit: systemen zijn poreus omdat mensen haast hebben.

Hij zag zichzelf thuis, in de nacht, de data opengeklapt: wie krijgt de beste diensten, wie zakt, wie verdwijnt. Hij zag de koppen. Hij zag de schok. Hij zag het vuur.

En hij voelde hoe dat vuur hem wilde gebruiken.

“Oké,” zei de man, en hij zette zijn tablet iets hoger, alsof hij zijn eigen schild optilde. “Dan weet je ook dat we niets kunnen doen. Het algoritme beslist. Als je een probleem hebt, mail je support.”

“Support,” herhaalde Arjuna. “Een formulier. Een wachttijd. Een automatische mail die zegt dat je belangrijk bent.”

Het meisje stond nu achter Arjuna. Hij hoorde haar adem, kort, ingehouden. Zij keek niet naar de man, zij keek naar Arjuna, alsof ze hoopte dat hij iets zou doen dat zij niet durfde te doen.

Dat was het gevaarlijkste moment: wanneer iemand je tot wapen maakt.

Arjuna voelde zijn stem stijgen. “Jullie verstoppen je achter een machine,” zei hij. “Maar een machine heeft geen moraal. Jullie geven haar macht zonder verantwoordelijkheid.”

De man's gezicht trok strak. “Je mag hier niet zo praten. Je verstoort de orde.”

“Welke orde?” zei Arjuna. “De orde waarin een kind z'n broertje ophaalt en daarvoor gestraft wordt?”

De man stapte naar voren. “Ik ga je vragen om te vertrekken.”

Arjuna zette ook een stap. Te dichtbij. Hij voelde de grens, alsof de lucht dikker werd. Hij wist: als hij nu doorzet, wordt dit een conflict dat groeit. Een scène. Een video. Likes. Commentaren. Woede die zichzelf voortplant.

Zijn telefoon trilde. Een melding. Iemand had hem getagd onder dat filmpje van gisteren. Iemand wilde dat hij reageerde.

Arjuna keek naar het scherm. Heel even zag hij het pad: hij kon dit moment maken tot een brand. Hij kon de man laten zweten, de regels breken, de boel laten ontploffen. Hij kon een held worden in iemands feed.

En in die seconde hoorde hij een zachte stem, niet buiten hem maar naast zijn hart.

Welk vuur dien je?

Hij draaide zijn hoofd, alsof hij de oude man verwachtte te zien. Maar er was niemand. Alleen het zachte gezoem van airco en het tikken van toetsenborden achter het glas.

Arjuna voelde zijn woede stiller worden, niet omdat ze weg was, maar omdat hij haar eindelijk recht aankeek. Hij zag haar kern: verdriet. Pijn. Liefde die nergens heen kon.

Hij ademde in.

“Luister,” zei hij, en zijn stem was lager nu. “Ik ben niet hier om te schreeuwen. Ik ben hier omdat dit mensen breekt. Je kunt zeggen dat het ‘het systeem’ is, maar jij bent de deurwachter. Jij kunt iets doorgeven. Jij kunt iemand zien.”

De man lachte kort. “Ik ben een accountmanager. Ik kan niets veranderen.”

Arjuna knikte, alsof hij het aannam. “Oké. Dan stel ik je één vraag.” Hij wees naar het meisje. “Wat moet zij doen om haar score terug te krijgen?”

De man keek weg, heel even. Een microscopisch moment van menselijkheid, snel weggedrukt. “Twee weken geen afzeggingen,” zei hij. “En op tijd aanklikken. En, ”

“En haar leven op pauze zetten,” zei Arjuna. “Dank je.”

Het meisje's ogen vulden zich opnieuw. Woede, schaamte, machteloosheid, het mengde zich, zoals regenwater zich mengt met grachtenwater.

Arjuna voelde het vuur weer opkomen, maar nu met een andere richting. Niet naar de man. Niet naar de kamer. Naar de kern.

“Goed,” zei Arjuna. “Dan ga ik je iets vertellen.” Hij keek de man recht aan. “Ik ga dit systeem niet hacken. Ik ga jou niet vernederen. Ik ga geen video maken. Dat zou makkelijk zijn. En het zou jullie alleen maar sterker maken, omdat jullie dan kunnen zeggen: ‘Kijk, gevaarlijke types.’”

De man verstijfde. Alsof hij even voelde hoe dicht hij langs een afgrond was gelopen zonder het te weten.

Arjuna vervolgde: “Maar ik ga wel iets doen. Ik ga mensen helpen begrijpen wat jullie ‘score’ werkelijk betekent. Ik ga laten zien hoe het werkt, zonder haat. Ik ga een dossier opbouwen. Getuigenissen. Patronen. En ik ga naar plekken waar dit wél verandert: vakbonden, journalisten, juristen, mensen in de politiek die nog niet vergeten zijn dat ze mens zijn. En ik begin vandaag.”

De man schudde zijn hoofd. “Je denkt dat je iets kunt veranderen met woorden?”

Arjuna voelde een glimlach opkomen, klein en vreemd rustig. “Niet met woorden,” zei hij. “Met waarheid. Woorden zijn alleen de dragers.”

Hij draaide zich om naar het meisje. “Hoe heet je?” vroeg hij.

“Samira,” zei ze zacht.

“Samira,” zei Arjuna. “Als jij wilt, gaan we zitten. Jij vertelt me alles. Wat er gebeurde, wanneer, wat ze zeggen, wat je kreeg. Ik schrijf het op. Niet om te schreeuwen. Om te bouwen.”

Samira keek naar de deur, naar de man, naar de schermen. “Ze luisteren toch niet,” fluisterde ze.

“Dan zorgen we dat anderen luisteren,” zei Arjuna. “En als niemand luistert, dan luisteren we in elk geval naar elkaar. Dat is al een begin.”

Hij liep met haar naar een bankje in de lobby. Mensen keken even op, alsof ze een afwijking zagen, en keken dan weer snel weg, terug naar hun eigen scores, hun eigen schema's.

Arjuna pakte een notitie-app. Zijn handen trilden nog, maar niet van blinde woede. Van scherpte.

Hij voelde de woede nog steeds. Ze was niet verdwenen. Maar ze was veranderd: van een brand die alles wil grijpen, naar een lamp die de donkere hoeken zichtbaar maakt.

Achter het matglas stond de man nog steeds. Hij keek naar Arjuna alsof hij een probleem zag dat niet in een spreadsheet paste.

Arjuna keek niet terug. Hij keek naar Samira.

“Vertel,” zei hij.

En terwijl zij sprak, merkte Arjuna iets op: hoe woede vernietigend wordt wanneer ze alleen maar wil raken, en hoe ze richtinggevend wordt wanneer ze besluit te blijven kijken, te

blijven luisteren, te blijven handelen zonder zichzelf te verliezen.

Buiten reed een tram voorbij. De stad ging door.

Maar in de lobby, onder een scherm dat beweerde dat je je score was, zaten twee mensen die iets anders deden: ze herinnerden elkaar eraan dat ze meer waren dan data.

En dat was, in een wereld van algoritmes, een stille vorm van verzet.

De Derde Poort: Hebzucht

Angst om tekort te komen

Samira's woorden bleven nog in de lucht hangen toen Arjuna weer buiten stond.

In de lobby had hij alles genoteerd: tijden, afwijzingen, automatische mails, zinnen die klonken als vriendelijkheid maar prikten als doornen. Samira had gesproken alsof ze eindelijk toestemming had om te bestaan. En toen ze klaar was, had ze niet "dankjewel" gezegd, maar iets wat hem dieper raakte:

"Denk je dat ik ooit weer normaal kan ademen?"

Nu fietste hij door de stad met dat zinnetje in zijn borst, alsof iemand er een klein steentje had achtergelaten. De grachten lagen rustig, de winkels deden alsof alles koopbaar was, en boven de straten hingen advertenties die fluisterden: *Je bent pas veilig als je meer hebt.*

Zijn telefoon trilde opnieuw. Een pushbericht van een bank-app:

Je spaardoel loopt achter. Zet vandaag nog €10 opzij.

Alsof er iemand achter het scherm zat die hem streng aankeek.

Arjuna wilde het wegvegen, maar het bleef kleven. Niet het bericht, de toon. De onderliggende angst: *achterlopen, tekort, vallen.*

Hij dacht aan Samira. Aan haar “onbetrouwbaar”. Aan het systeem dat van onzekerheid een verdienmodel maakte.

En ineens zag hij het patroon, helder en pijnlijk simpel: woede brandt, maar hebzucht graaft.

Woede is vuur aan de oppervlakte. Hebzucht is een gat dat nooit vol lijkt.

Hij zette zijn fiets op slot bij het Centraal Station, waar de stad altijd lijkt te haasten, zelfs als niemand weet waarheen. Daar, tussen koffers en fietsen, zag hij een man op een bankje met een laptop op schoot. De man had twee telefoons naast zich liggen en een derde in zijn hand. Zijn ogen stonden wijd open, niet van vreugde, maar van honger.

Arjuna herkende dat gezicht.

Niet de man, de staat.

Jagen zonder te weten wat.

De man vloekte zacht. “Kom op... kom op... nog één procent...”

Arjuna keek over zijn schouder. Op het scherm zag hij grafieken die op en neer sprongen als koorts. Er stonden cijfers naast: winst, verlies, liquidatie. De man likte aan zijn lippen alsof hij zout proefde.

“Gaat het?” vroeg Arjuna.

De man keek op, geërgerd, alsof Arjuna zijn concentratie stal. “Het gaat geweldig,” zei hij. “Als ik nu eruit stap, pak ik alles terug.”

“Alles?” herhaalde Arjuna.

De man lachte schamper. “Je snapt het niet. Je moet geld laten werken. Iedereen doet het. Anders blijf je achter.”

Dat woord weer. Achter.

Arjuna voelde iets in zichzelf reageren. Niet woede dit keer, maar een kleine steek. Want hij kende die stem ook in zichzelf, op andere plekken: achterlopen in kennis, in invloed, in “goed doen”, in betekenis.

De man tikte zenuwachtig op zijn telefoon. “Ik had het bijna,” zei hij. “Bijna genoeg om... ja, gewoon genoeg.”

Arjuna leunde tegen de muur. “Wat is genoeg?” vroeg hij.

De man keek alsof hij een raar woord hoorde. “Genoeg is... dat je niet meer hoeft te stressen.”

“En dan?” vroeg Arjuna.

“Dan ben je vrij,” zei de man. Maar zijn ogen bleven aan het scherm geplakt. Vrij, met kettingen van grafieken.

Arjuna wilde iets zeggen, iets scherps. Een preek over waardigheid. Over systemen. Over hoe geld nooit genoeg is als angst het stuur vasthoudt.

Maar hij hoorde die andere vraag, stiller dan een preek:

Wil je winnen van deze man... of wil je hem zien?

Het was alsof de stad zelf even inhield.

En toen stond de oude man ineens naast hem, alsof hij uit het licht van het station was gestapt.

“Je kijkt naar hebzucht alsof het een monster is,” zei hij zacht.
“Maar het monster draagt vaak een kind in zijn buik.”

Arjuna zuchtte. “Kijk naar hem. Kijk naar al die mensen. Alles draait om meer. Meer huizen, meer winst, meer status. Zelfs compassie is soms een soort munt.”

De oude man knikte. “Hebzucht is zelden liefde voor geld,” zei hij. “Het is meestal angst voor tekort.”

De man op het bankje vloekte weer. Zijn schouders trilden. Alsof hij vocht tegen een onzichtbare vijand.

Arjuna voelde plots iets opkomen dat hij niet had verwacht: medelijden, maar zonder neerbuigendheid. Een zachte pijn, alsof hij in de ander iets van zichzelf zag, die momenten waarop hij ook dacht: *Als ik dit fix, dan ben ik eindelijk oké.*

De oude man wees met zijn kin naar de man. “Zie je hoe hij ademt?” vroeg hij.

Arjuna keek. Het was geen ademhaling. Het was happen.

“Hebzucht,” zei de oude man, “is de adem van iemand die denkt dat de wereld hem geen lucht gunt.”

Arjuna slikte. “Maar wat moet je dan? Je moet toch eten. Wonen. Zekerheid.”

“Zeker,” zei de oude man. “De stad vraagt veel. Maar luister goed: behoefte is iets anders dan angst.”

Arjuna keek naar de mensen die langs liepen: een man met een dure jas, een vrouw met een tweedehands tas, een toerist met een camera, een student met lege ogen. Iedereen droeg iets. Soms was het een rugzak. Soms was het een verhaal.

De oude man vervolgde: “Behoeftte zegt: *Ik zorg voor wat nodig is.* Angst zegt: *Ik moet stapelen, anders verdwijn ik.*”

Arjuna dacht aan de huizenmarkt. Aan mensen die een tweede woning kochten “voor later”. Aan apps die beloven dat je met één klik kunt investeren in iemands schuld. Aan bedrijven die armoede “frictie” noemen.

En toen voelde hij het: zijn woede wilde terugkomen, maar hij zag nu waar hij moest prikken. Niet in de buitenkant, niet in de rijke mensen, niet in de graaicultuur als abstract kwaad, maar in de wortel: angst die zich vermomt als slimheid.

Hij liep naar de man op het bankje en ging op een afstand zitten die niet bedreigend was.

“Mag ik iets vragen?” zei Arjuna.

De man keek op, wantrouwig. “Wat dan?”

“Waarom doe je dit?” vroeg Arjuna. “Eerlijk.”

De man wilde een grap maken, maar iets in Arjuna's stem, rustig, niet oordelend, haalde de grap uit zijn mond.

"Because... ik heb schulden gehad," zei hij ineens. De woorden kwamen eruit als munten die je niet wilt laten vallen. "Toen ik achttien was, alles kwijt. Mijn moeder ziek. Ik dacht: nooit meer. Nooit meer afhankelijk."

Arjuna voelde hoe de zin landde. Niet als excuus. Als sleutel.

"Dus elke euro is een muur," zei Arjuna zacht. "Tegen dat gevoel."

De man trok zijn schouders op, boos nu. "Ja. En? Niemand komt je redden."

De oude man keek Arjuna aan, alsof hij hem een les liet geven door alleen te kijken.

Arjuna knikte langzaam. "Dat klopt," zei hij. "Niemand komt je redden. Maar als je van je angst een muur maakt, leef je de rest van je leven in een fort. En je noemt het dan vrijheid."

De man staarde naar zijn scherm. "Je snapt het niet," mompelde hij.

"Misschien wel," zei Arjuna. "Maar ik wil het begrijpen. Wat is jouw 'genoeg'?"

De man lachte weer, maar het was dun. "Genoeg is... dat ik niet meer bang hoeft te zijn."

Arjuna liet een stilte vallen, zodat de woorden zichzelf konden horen.

“En als je genoeg hebt,” vroeg hij, “wat doe je dan met de rest?”

De man keek op alsof hij wakker schrok. “De rest?”

Arjuna knikte. “Als je veiligheid voelt... wat gebeurt er dan met je hart?”

De man wist het niet. Je zag het: niemand had hem dat ooit gevraagd. De wereld vroeg hem alleen om cijfers.

De oude man boog iets naar voren en sprak, alsof hij een verhaal vertelde dat ouder was dan de stad:

“Hebzucht is niet alleen nemen,” zei hij. “Het is ook het vergeten van geven.”

De man fronste. “Geven is voor mensen die het zich kunnen permitteren.”

“Dat is precies de betovering,” zei de oude man. “Je denkt dat geven begint als je rijk bent. Maar geven is vaak hoe je rijk wordt, van binnen.”

Arjuna voelde iets zachts door zijn borst gaan. Niet sentimenteel. Eerder alsof er een knoop losser werd.

De man op het bankje keek tussen hen in. “Wie ben jij?” vroeg hij aan de oude man.

“Een herinnering,” zei de oude man.

De man snuifde. “Oké, ik heb geen tijd voor spirituele shit.”

Arjuna glimlachte even. “Je hebt wel tijd voor grafieken die je ziek maken,” zei hij.

De man werd rood. “Luister, ik, ”

“Wacht,” zei Arjuna, en hij wees naar het scherm. “Wat gebeurt er als je nu verliest?”

De man slikte. “Dan... dan ben ik weer terug bij af.”

Arjuna knikte. “Dat is het,” zei hij zacht. “Je speelt niet om te winnen. Je speelt om niet terug te vallen.”

De man keek weg. Zijn ogen glansden.

De oude man legde zijn hand even op de rand van het bankje, dichtbij maar niet opdringerig. “Tekort is een echt gevoel,” zei hij. “Maar het is niet altijd een echte waarheid.”

Arjuna voelde hoe deze zin ook voor hem was.

Want hij had zijn eigen “tekort”: het gevoel dat hij altijd meer moest doen, meer moest begrijpen, sneller moest ingrijpen. Ook dat was een vorm van hebzucht, niet naar geld, maar naar controle.

Hij keek naar de mensenmassa. Amsterdam was een rivier van haast.

“Hoe stap je eruit?” vroeg Arjuna, meer aan zichzelf dan aan de ander.

De oude man antwoordde: “Door ‘genoeg’ te oefenen, zoals je een spier oefent.”

“Hoe?” vroeg Arjuna.

“Met kleine daden,” zei de oude man. “Die je angst niet leuk vindt.”

Arjuna begreep het meteen, en daarom voelde hij weerstand.

De oude man wees naar de kioskhoekjes bij het station, waar een man met een kartonnen beker zat. Veel mensen liepen langs hem heen alsof hij een object was.

“Hebzucht zegt: *boud vast*,” zei de oude man. “Omdat hij denkt dat loslaten je dood wordt. Maar jij kunt hem iets leren: dat loslaten je levend maakt.”

Arjuna liep naar de kiosk, kocht een broodje, een fles water, en nog iets kleins. Niet als “goede daad” voor zijn ego, maar als oefening in *genoeg*.

Hij gaf het aan de man met de beker en keek hem aan alsof hij een buurman was.

“Eet smakelijk,” zei Arjuna.

De man knikte, verrast. “Dank je, jongen.”

Arjuna voelde geen applaus in zichzelf. Geen triomf. Alleen een stille ruimte, alsof er even geen tekort was.

Toen hij terugliep, zat de man met de grafieken nog steeds op het bankje. Maar zijn handen waren gestopt met tikken. Hij keek nu naar de mensen, niet naar de lijnen.

“Denk je dat dit helpt?” vroeg hij schor.

Arjuna haalde zijn schouders op. “Ik weet het niet,” zei hij eerlijk. “Maar ik weet dat wat jij doet je langzaam opoet.”

De man keek naar zijn telefoon en drukte het scherm uit. Het was een klein gebaar, een vlammetje dat niet alles oploste, maar wel een richting gaf.

De oude man keek Arjuna aan. “Zie je?” zei hij. “Woede wil het kwaad vernietigen. Helderheid wil de oorzaak begrijpen. Hebzucht is vaak niet ‘slechte wil’. Het is een wond die denkt dat hij een plan is.”

Arjuna knikte langzaam. Hij dacht aan Samira. Aan systemen. Aan huizen. Aan geld dat stroomt als water, maar alleen naar bepaalde straten.

“Dus wat is mijn taak?” vroeg hij.

De oude man glimlachte bijna onzichtbaar. “Je taak is niet om iedereen arm of rijk te maken,” zei hij. “Je taak is om mensen te helpen herinneren wat genoeg is. En om zelf te leren leven alsof je al gedragen wordt.”

Arjuna voelde die zin in zijn buik zakken, waar echte keuzes wonen.

En terwijl de dag verder ging, trams, fietsen, schermen, geluid, wist hij: de derde poort was niet een deur van goud. Het was een deur van angst.

En angst, zo begreep hij, opent alleen voor wie zacht durft te zijn.

Arjuna merkte het pas toen hij thuis zijn rugzak leeggooide.

Niet aan het geld, hij had geen stapels cash, geen kluis, maar aan de spullen die hij “voor het geval dat” bewaarde.

Kabels waarvan hij niet meer wist waarvoor ze waren. Twee powerbanks. Drie oude telefoons. Een doos met adapters, alsof elke stekker een toekomstig ongeluk kon voorkomen.

Hij zette de doos op tafel en staarde ernaar alsof het een vreemde schat was.

“Waarom houd ik dit?” mompelde hij.

Zijn telefoon trilde. Een aanbieding: NU KOPEN, LAATSTE KANS.

Daarna een bericht van een vriend: *Bro, ik denk dat ik een appartement ga kopen. Anders ben je straks te laat.*

Te laat.

Laatste kans.

Nu.

Alles klonk alsof de wereld een deur was die elk moment dicht kon slaan.

Arjuna pakte een oude telefoon op. Het scherm was dof, de achterkant vol krassen. Hij hield hem tegen het licht en zag zichzelf vaag weerspiegeld: ogen die al dagen te veel hadden gezien.

Toen hoorde hij de stem, rustig als water dat niet haast:

“Je verzamelt niet alleen spullen,” zei de oude man, die zonder aankondiging in de deurpost stond. “Je verzamelt geruststelling.”

Arjuna schrok nauwelijks meer. “Dit is geen hebzucht,” zei hij snel, verdedigend. “Dit is... voorbereiding. Slim zijn.”

De oude man knikte. “Dat zeggen we allemaal. Tot we eerlijk durven kijken.”

Hij liep langs de tafel en raakte de doos met adapters aan alsof hij een oude wond onderzocht.

“Vertel me,” vroeg hij, “wat denk je dat er gebeurt als je dit niet hebt?”

Arjuna wilde antwoorden met iets technisch: *dan kan ik niet opladen, dan kan ik niet werken, dan mis ik iets*. Maar onder die woorden voelde hij een donkerdere laag.

“Dan...” zei hij langzaam, “dan sta ik met lege handen.”

“En wat betekent ‘lege handen’ in deze tijd?” vroeg de oude man.

Arjuna keek naar zijn apparaten, naar de lichten van de stad buiten het raam. Overal in Amsterdam brandden schermen: bewijs dat je bestond, dat je meedeed, dat je bereikbaar was.

“Het betekent dat je kwetsbaar bent,” zei Arjuna. “Dat je achterloopt. Dat je niet mee kunt.”

De oude man glimlachte niet. Hij bleef serieus, alsof dit heilig terrein was.

“Dus hebzucht,” zei hij, “is hier niet het verlangen naar meer. Het is het weigeren om kwetsbaar te zijn.”

Arjuna voelde een steek. Hij dacht aan de man bij het station met de grafieken. Aan Samira. Aan al die mensen die steeds maar “genoeg” probeerden te bereiken en toch bleven rennen.

Hij liep naar het raam. Beneden zag hij een bezorger op een e-bike, de rug krom van snelheid. In zijn tas zat eten dat nog warm moest zijn om sterren te verdienen. Arjuna wist hoe weinig marge er was. Eén leuke band en je dag stortte in.

“Zekerheid,” zei Arjuna. “Iedereen wil zekerheid.”

“Ja,” zei de oude man. “Maar let op waar ze het zoeken.”

Arjuna draaide zich om. “In bezit,” zei hij. “In geld. In een huis. In een buffer. In verzekeringen. In scores. In... controle.”

De oude man knikte, tevreden. “En waarom?”

Arjuna wilde het romantisch maken, omdat de wereld hard is. Maar de echte reden kwam anders, rauwer.

“Omdat ze bang zijn,” zei Arjuna.

De oude man wees naar de doos op tafel. “Bang waarvoor?”

Arjuna voelde zijn mond droog worden. Hij dacht aan zijn jeugd, aan momenten dat er ineens geen geld was, geen plan, geen volwassen hand die zei: *het komt goed*. Hij dacht aan de afhankelijkheid van systemen die je niet kent, aan regels die veranderen zonder dat iemand je waarschuwt.

“Bang om te vallen,” zei hij. “Bang om vergeten te worden. Bang dat niemand je opvangt.”

De oude man keek hem aan alsof hij door hem heen keek, naar het kind in hem dat ooit geleerd had dat de wereld onvoorspelbaar is.

“Daar,” zei hij zacht, “zit de wortel.”

Arjuna ging zitten. Zijn woede van de afgelopen dagen, tegen systemen, tegen onrecht, zakte even naar de achtergrond. Hij zag nu iets anders: niet alleen daders en slachtoffers, maar een stad vol mensen die hun angst netjes hadden aangekleed.

Angst met een hypotheek.

Angst met een beleggingsapp.

Angst met een designerjas.

Angst met een tweede woning “voor later”.

“Maar als de angst echt is,” zei Arjuna, “is het dan verkeerd om meer te willen?”

De oude man schudde zijn hoofd. “Behoeft is eerlijk,” zei hij. “Je lichaam heeft eten nodig. Je hoofd heeft rust nodig. Je leven heeft een dak nodig. Maar angst is nooit tevreden, zelfs niet als je hem alles geeft.”

Arjuna keek naar zijn telefoon. Hij opende zijn bank-app, zonder reden, zoals sommige mensen hun tanden controleren in een spiegel. Het saldo stond er als een oordeel. Niet slecht. Niet geweldig. Nooit genoeg om te ontspannen.

Hij voelde het: zelfs als het verdubbelde, zou hij een nieuwe drempel maken. Een nieuwe “als ik dít heb, dan...”

“Dus ‘genoeg’ is... een keuze?” vroeg Arjuna.

“Het is een oefening,” zei de oude man. “Een innerlijke maatstaf, niet een getal op een scherm.”

Arjuna dacht aan Amsterdam. Aan mensen die miljoenen waard waren en toch wakker lagen. Aan mensen met weinig die konden lachen. Het was niet eerlijk verdeeld, maar het was wel zichtbaar: zekerheid woonde niet altijd waar het geld woonde.

“Het moderne idee van genoeg,” zei Arjuna langzaam, “is altijd verplaatst. Het ligt net voorbij je volgende aankoop. Net voorbij je volgende promotie. Net voorbij je volgende investering.”

“Ja,” zei de oude man. “Een horizon die zich terugtrekt zodra je hem nadert.”

Arjuna pakte een adapter uit de doos en draaide hem in zijn hand. Plots zag hij iets komisch: alsof hij probeerde het leven passend te maken met plastic tussenstukjes.

“En wat is genoeg dan wél?” vroeg hij.

De oude man liep naar de tafel en legde de adapter terug.

“Genoeg is wanneer je kunt ademen zonder te jagen,” zei hij.

“Wanneer je niet meer koopt om je angst te sussen. Wanneer je bezit jou niet bezit.”

Die zin raakte Arjuna harder dan hij verwachtte.

Wanneer je bezit jou niet bezit.

Hij dacht aan de mensen die hij kende die hun leven bouwden rond hun spullen. Hun auto die altijd schoon moest.

Hun huis dat altijd “meer waarde” moest. Hun telefoon die altijd het nieuwste moest. Niet omdat ze het nodig hadden, maar omdat het bewijs was dat ze niet aan het vallen waren.

“Oké,” zei Arjuna, en hij voelde dat hij het meende, “maar hoe help ik anderen dit zien? Zonder dat ik weer ga preken.”

De oude man keek hem aan, mild. “Begin waar je invloed echt is,” zei hij. “Niet bij ‘de rijken’ als abstract idee. Niet bij de ‘markt’. Bij het verhaal in een mens. Bij het moment dat iemand zegt: ‘Ik moet dit doen, anders...’”

Arjuna knikte. Hij dacht aan Samira: “Als ik nee zeg, zakt mijn score.”

Aan de trader: “Als ik stop, val ik terug.”

Aan zijn vriend: “Als ik nu niet koop, ben ik te laat.”

Allemaal dezelfde zin, met een ander jasje: anders...

“Dus hebzucht is angst die zich voordoet als strategie,” zei Arjuna.

De oude man knikte. “En jouw taak,” zei hij, “is om die angst te ontmoeten zonder haar te versterken.”

Arjuna keek weer naar de doos. Hij pakte één oude telefoon en legde hem apart. Toen nog één. Toen de tweede powerbank. Niet als heldendaad, als experiment.

Hij voelde meteen een kleine paniek. *Wat als ik het nodig heb?* En daaronder voelde hij iets anders: een vreemde ruimte, alsof er in hem plek ontstond.

“Zie je?” zei de oude man. “De angst schreeuwt eerst. Maar als je blijft ademen, wordt het stil. En in die stilte hoor je wat echt nodig is.”

Arjuna knikte. Hij voelde zijn woede op een nieuwe manier: niet als vernietiging, maar als richting. Woede wees hem aan waar onrecht was. En nu zag hij dat hebzucht hem vertelde waar angst zich had verstopt.

Hij keek naar de stad buiten. Amsterdam glansde in het laatste licht, prachtig en onrustig tegelijk.

“Dus genoeg,” zei hij zacht, “is niet een bedrag.”

“Genoeg,” zei de oude man, “is vertrouwen dat je gedragen wordt, zelfs als je handen leeg zijn.”

Arjuna bleef even stil. In zijn borst voelde hij weerstand, maar ook herkenning. Alsof een deur op een kier ging.

En ineens begreep hij: zolang iedereen “genoeg” zoekt in bezit, blijft de angst de stad regeren. Maar als één mens leert dat genoeg ook van binnen kan komen, dan verandert niet meteen de wereld, maar wel de richting waarin hij loopt.

Hij sloot de doos. Niet om het weg te stoppen, maar om het te begrenzen.

En terwijl de oude man in de deurpost weer leek op te lossen in het avondlicht, bleef één zin hangen, niet als slogan, maar als stille waarheid:

Hebzucht is angst die denkt dat ze honger is.

Het Innerlijke Evenwicht

Sattva, Rajas en Tamas in het dagelijks leven

De ochtend hing als een dunne adem boven de grachten. Amsterdam was nog niet luid, maar wel wakker: de eerste trams zongen hun metalen lied, fietsen gleden over natte stenen, en achter elke ruit flikkerde al een klein blauw licht alsof de stad zichzelf alvast aanzette.

Arjuna liep zonder haast. Niet omdat hij niets te doen had, maar omdat hij had gemerkt dat haast hem steeds net een stap vóór zichzelf bracht. Hij wilde weer ín zichzelf lopen.

Zijn telefoon trilde. Eén melding. Dan nog één. Daarna een hele regen van kleine signalen, alsof iemand met steentjes tegen zijn raam tikte. De reflex was er meteen: openen, lezen, reageren, blijven. Het was alsof de wereld hem telkens vroeg: *Ben je er nog?*

Hij bleef staan bij een brug waar het water traag doorheen gleed, en precies daar zat de oude man. Niet alsof hij Arjuna verwachtte, maar alsof hij eenvoudigweg hoorde bij dit punt in de stad, zoals de leuning, het water en de lucht.

De oude man hield een beker koffie vast met beide handen, alsof hij iets warms beschermde dat niet alleen koffie was.

“Je ogen kijken,” zei hij, “maar je hart rent.”

Arjuna ging naast hem staan. “Het wordt druk,” zei hij. “Niet in de straten. In mij. Alsof ik overal tegelijk moet zijn.”

De oude man knikte langzaam, alsof hij een klok hoorde die Arjuna nog niet kon horen. “Je hebt het strijdveld gezien,” zei hij. “Nu zie je wat er in jou strijdt.”

Arjuna keek naar het water. Een eend trok een streep door de spiegeling van een gevel, en even brak de stad in tweeën, om daarna weer heel te worden.

“Wat strijdt er dan?” vroeg Arjuna.

“Drie krachten,” zei de oude man. “Ze zijn ouder dan deze stad, ouder dan de stenen onder je voeten. Ze wonen in je lichaam, in je gedachten, in je keuzes. Je merkt ze niet altijd, maar je wordt erdoor gekleurd. Zoals glas een kleur geeft aan het licht dat erdoorheen valt.”

Arjuna luisterde.

“In oude taal,” ging de oude man verder, “noemen ze het de drie guna’s: sattva, rajas en tamas.”

De woorden klonken vreemd en tegelijk vertrouwd, alsof Arjuna ze ooit had gedroomd en nu pas wakker werd.

De oude man stond op. “Kom,” zei hij. “Ik kan het je uitleggen met woorden, maar de stad zal het je laten zien.”

Ze liepen langs een modern gebouw met glazen wanden. Binnen zaten mensen achter schermen, in rijen alsof ze samen een geheim aan het oplossen waren dat steeds opnieuw veranderde. Arjuna zag een jonge vrouw typen met de snelheid van iemand die achtervolgd werd. Haar ogen schoten van

tabblad naar tabblad, haar voet trilde onder de tafel, en naast haar stond een halflege energiedrank.

De oude man bleef even staan. “Voel je het?” vroeg hij.

Arjuna voelde het. Niet als medelijden, maar als herkenning: die strakke draad in de borst, die motor die nooit uit mocht.

“Dat,” zei de oude man, “is rajas. De kracht van drang. Van willen. Van bouwen. Het is het vuur waarmee je een huis kunt maken... en waarmee je jezelf kunt verbranden.”

Ze liepen verder en Arjuna zag, achter een ander raam, een man die met open mond naar zijn scherm staarde. Niet omdat hij geconcentreerd was, maar omdat hij ergens achter zijn ogen was weggezakt. Zijn inbox stond vol, zijn hand scrolde door een leegte die geen einde had, en zijn gezicht was een vlak waar weinig nog langskwam.

De oude man sprak zachter. “Tamas,” zei hij. “De zwaarte. De mist. De verdoving. Niet altijd je vijand, tamas laat je slapen, laat je herstellen, maar als het je geest omwikkelt, vergeet je waarom je leeft.”

Arjuna voelde een koude in zijn buik. Hij kende dat ook. Niet als luiheid, maar als het moment waarop je jezelf niet meer kunt overtuigen dat het zin heeft, en je dan maar iets doet zodat je niet hoeft te voelen.

Ze kwamen langs een open deur waar frisse lucht naar buiten stroomde. Binnen stond een plantje op een vensterbank. Een man sprak met een collega en luisterde echt. Zijn scherm was

rustig. Eén taak. Eén adem. Hij leek niet traag, maar helder, alsof hij precies op tijd was zonder te rennen.

De oude man glimlachte. “Sattva,” zei hij. “Licht. Evenwicht. Niet het soort licht dat verblindt, maar het soort dat dingen zichtbaar maakt zoals ze zijn.”

Arjuna keek langer dan hij wilde toegeven. Er was iets aantrekkelijk aan die helderheid. Het deed hem denken aan een plek in zichzelf die hij soms even raakte, als hij vroeg in de ochtend wakker werd vóór de wereld hem vond.

“Maar de wereld,” zei Arjuna, “beloont rajas. Alles gaat sneller. Wie stil is, lijkt achter te lopen.”

De oude man keek hem aan alsof hij een geheim wilde teruggeven dat Arjuna zelf al bezat. “De wereld beloont geluid,” zei hij. “Niet altijd waarheid. Rajas maakt indruk. Sattva maakt ruimte.”

Ze liepen verder, de straat in, langs cafés die hun stoelen buiten zetten alsof ze de dag uitnodigden. Binnen zat een stel. De vrouw praatte snel en lachte hard, haar hand lag steeds opnieuw op de arm van de man, alsof ze hem wilde verankeren aan het moment. De man knikte, maar zijn ogen trokken telkens naar zijn telefoon, alsof het scherm hem even lucht gaf.

De oude man hoefde niets uit te leggen. Arjuna voelde het al: liefde die ook honger was, nabijheid die ook greep kon worden.

“Rajas kan in liefde wonen,” zei de oude man toch, heel eenvoudig. “Dan wordt liefde bezit. Dan zegt het hart: *bewijs het, kies mij, blijf*. En het wordt een kooi die op een omhelzing lijkt.”

Bij het raam zat een vrouw alleen. Voor haar stond thee die al koud was. Ze keek naar buiten alsof ze in gedachten een andere straat bewandelde, ver weg van hier. Haar blik was niet boos en niet verdrietig, maar vlak, alsof iemand de kleur uit haar dag had gedraaid.

“Tamas,” zei de oude man. “In relaties is tamas de stilte die niet meer geneest. Je zit naast elkaar... en toch ben je vertrokken.”

Arjuna slikte. Hij dacht aan vriendschappen die niet eindigden in ruzie, maar in verdwijning. Gewoon... minder antwoord. Minder zien. Minder moeite. Tot niets.

In een hoek zaten twee oudere mensen. Ze spraken weinig. Ze aten langzaam. Af en toe keek de één naar de ander en dan verscheen er een glimlach die niets wilde hebben, alleen wilde delen. Hun stilte voelde niet als een muur, maar als een tuin.

“Sattva,” zei de oude man, en zijn stem werd bijna zacht van respect. “Liefde zonder greep. Nabijheid zonder claim.”

Arjuna keek en merkte dat zijn eigen adem rustiger werd. “Is dat niet... saai?” vroeg hij, eerlijk, omdat hij die gedachte herkende.

De oude man lachte. “Dat is rajas die bang is,” zei hij. “Rajas denkt dat vrede saai is omdat het verslaafd is aan storm. Maar wat als jouw natuur geen storm is? Wat als jouw natuur helder is, en de storm slechts langskomt?”

Ze gingen weer naar buiten. De stad was nu vol geluid. Een scooter gierde langs, een tram rinkelde, stemmen mengden zich als water in water. En daar was het weer: Arjuna's telefoon, een

trilling, een oplichtend scherm, een nieuw bericht dat riep om aandacht alsof aandacht een munt was.

Arjuna hield het toestel omhoog. “En dit?” vroeg hij. “Die stroom... die me elke minuut wil hebben.”

De oude man keek niet naar het scherm. “Dat is een rivier,” zei hij. “En je drinkt alsof je dorst niet van binnen komt.”

Ze stonden op de brug en keken naar de gracht. Het water ging verder zonder haast. Het had geen mening over zichzelf.

“Er is informatie die helder maakt,” zei de oude man. “Dat kan sattva zijn. Het geeft inzicht zonder gif, het wekt je zonder je te verbranden.”

Arjuna voelde hoe vaak hij dacht dat hij ‘op de hoogte’ moest blijven, maar eigenlijk alleen bezig was zichzelf te beschermen tegen het gevoel van niet genoeg zijn.

“Rajas,” ging de oude man verder, “is het nieuws dat je hart in brand zet en je vingers laat typen vóór je hebt gevoeld. Verontwaardiging die verslavend wordt. Je denkt dat je wakker bent... maar je bent alleen opgejaagd.”

Arjuna zag zichzelf terug in honderden discussies die nooit tot waarheid hadden geleid, alleen tot meer rook.

“En tamas,” zei de oude man, “is wanneer je blijft scrollen tot je niets meer voelt. Dan noem je het ontspanning. Maar het is verdooving. Een zachte vorm van verdwijnen.”

Arjuna liet zijn hand zakken. Het toestel leek ineens zwaar, niet door het gewicht van metaal, maar door het gewicht van alles wat het van hem vroeg.

“Wat moet ik dan doen?” vroeg hij.

De oude man tikte met twee vingers op Arjuna’s borst, precies waar die stille aanwezigheid soms oplichtte. “Vraag eerst dit,” zei hij. “Voedt het je? Verheldert het je? Maakt het je meer mens?”

Arjuna bleef stil. De vragen waren eenvoudig, maar hij voelde dat ze als sleutels waren. Niet om deuren te openen in de wereld, maar in hemzelf.

“Moet ik rajas en tamas dan wegduwen?” vroeg Arjuna.

De oude man schudde zijn hoofd. “Nee,” zei hij. “Dat is ook rajas: vechten tegen jezelf.”

Ze liepen langs een boekenstalletje. De verkoper keek op en knikte naar de oude man alsof hij hem kende van vroeger, van een tijd waarin de stad nog geen wifi had en toch wist waar ze heen moest.

“Je lichaam heeft tamas nodig om te slapen,” zei de oude man. “Je leven heeft rajas nodig om te doen wat gedaan moet worden. Maar je ziel heeft sattva nodig om te herinneren.”

“Te herinneren wat?” vroeg Arjuna.

De oude man keek naar de lucht, waar een dunne zon door de wolken brak en de ramen even goud maakte. Het licht

veranderde niets aan de dingen, maar het veranderde hoe ze verschenen.

“Wie je werkelijk bent,” zei hij. “Je bent niet de mist. Niet het vuur. Niet eens het licht. Jij bent degene die het ziet.”

Arjuna voelde die zin door hem heen zakken, zoals water zakt in aarde. En ergens, heel stil, alsof het altijd al daar was, voelde hij Krishna in zijn hart niet als een stem die bevelen gaf, maar als een richting die nooit verdween.

“En als ik faal?” vroeg hij, bijna fluisterend. “Als ik toch weer opgejaagd raak. Of verdwaal in de mist.”

De oude man glimlachte, alsof hij al wist dat Arjuna die vraag moest stellen om verder te kunnen. “Dan zie je het,” zei hij. “En dat zien is al een terugkeer. Zelfs struikelen kan helder zijn, als je wakker blijft.”

Boven de daken draaiden vogels in een zwerm, alsof duizend vleugels één lichaam waren. Arjuna keek ernaar en voelde iets in zichzelf mee bewegen, niet onrustig, maar juist in orde.

De oude man zette een paar stappen, alsof hij nooit helemaal naast je loopt, maar altijd net voor je uit, precies genoeg om je te laten kiezen.

“Kom,” zei hij. “Vandaag vechten we niet tegen de wereld. Vandaag leren we in de wereld te staan.”

En Arjuna liep met hem mee, de stad in, terwijl het scherm in zijn hand even donker bleef, en zijn hart, voor het eerst die dag, licht.

Het Kosmische Visioen

Wanneer alles tegelijk zichtbaar wordt

De stad ademde als een groot dier.

Niet luid, niet dramatisch, maar met die stille, regelmatige ademhaling die je pas hoort wanneer je zelf ophoudt met rennen.

Arjuna stond op de Magere Brug alsof hij er voor het eerst stond. De Amstel gleed onder hem door als een donkere gedachte die nergens bleef hangen. Fietslichten trokken strepen over het natte asfalt, als vuurvliegjes die haast hadden om ergens bij te horen. De lucht was grijs, maar niet leeg: hij was gevuld met onuitgesproken woorden, met e-mails die nog niet verstuurd waren, met beloftes die al begonnen te vervagen.

Achter hem klonk een zachte kuch.

De oude man stond aan de leuning, zijn handen gevouwen alsof hij een onzichtbaar kopje warmte vasthield. Zijn jas was te dun voor deze winter, maar hij leek geen kou te kennen. Hij keek niet naar Arjuna, maar naar het water, alsof het water hem iets vertelde dat niemand anders kon horen.

“Je komt hier vaak,” zei de oude man.

“Alleen als ik niet weet waar ik heen moet,” antwoordde Arjuna.

“Dat is vaker dan je denkt.”

Arjuna glimlachte kort, maar zijn glimlach brak snel. In hem zat een spanning die niet van vandaag was. Het was iets ouds dat zich door nieuwe vormen verstopte: een onrust, een knoop van vragen die niet opgelost wilde worden met antwoorden.

Hij dacht aan de stad als een scherm. Alles was zichtbaar, maar niets was echt aangeraakt. Mensen spraken, maar hoorden elkaar nauwelijks. Ze deelden foto's van hun eten terwijl hun ogen honger hadden. Ze lachten in emoji's terwijl hun buik vanbinnen stil was.

En hij, hij zag het.

Soms zag hij het zó scherp dat hij er misselijk van werd.

“Het is te veel,” zei hij zacht. “Ik zie... alles. Niet alleen wat mensen doen, maar wat hen drijft. Wat hen trekt. Wat hen verbrandt. Soms lijkt het alsof ik in iedereen tegelijk woon.”

De oude man knikte, alsof dit geen klacht was maar een bekend verschijnsel, zoals regen in november.

“Wat je ziet,” zei hij, “is niet het probleem. De vraag is: *waarom* lijdt je eraan?”

Arjuna wilde antwoorden: *Omdat het pijn doet.*

Maar iets in die vraag prikte dieper. Hij keek naar zijn eigen hand op de koude leuning. Zijn vingers waren wit van de druk.

“Ik weet niet hoe ik het moet dragen,” zei hij uiteindelijk. “Ik zie licht in mensen. Echt licht. En ik zie schaduw. Soms in dezelfde blik. In dezelfde zin. En ik weet niet... welke kant de wereld op gaat.”

“De wereld gaat nergens heen,” zei de oude man. “Ze draait. Net als altijd. Alleen jij begint haar draaiing te voelen.”

Arjuna keek hem aan. “Is dat... goed?”

De oude man lachte niet, maar zijn ogen werden zachter.

“Het is werkelijk.”

Een tram piepte in de verte. Iemand riep een naam. Er klonk gelach, snel en dun, alsof het van plastic was. Een scooter sneed door de lucht. Alles ging door.

En toch... was er iets dat stil werd.

Het begon niet met een bliksemflits of een engelenkoor. Het begon met een kleine scheur in de gewoonte.

Arjuna voelde het alsof iemand een hand op de achterkant van zijn hoofd legde, niet duwend, maar leidend. De druk van gedachten, de stroom van plannen, het tellen van wat nog moest... het zakte weg, zoals water dat in een put verdwijnt.

Hij wilde zich verzetten. Zijn brein zocht onmiddellijk naar verklaringen: stress, slaaptekort, hypnose, een truc van zijn eigen zenuwstelsel.

Maar het was geen truc.

Het was een herinnering aan iets dat hij al wist voordat hij woorden kende.

De oude man zei niets. Hij stond alleen naast hem, aanwezig als een boom.

Arjuna's adem werd langzaam. Niet omdat hij het besloot, maar omdat de stad ineens... in hem ademde, niet buiten hem.

En toen gebeurde het.

Niet buiten hem.

Maar *door* hem.

De lichten van de stad werden helderder zonder te verblinden. Elk lichtpunt leek verbonden met een ander, met lijnen die niet zichtbaar waren maar onmiskenbaar aanwezig. Hij zag de ramen, elk met een eigen klein universum: een vrouw die afgaste met een gezichtsuitdrukking van oorlog; een jongen die scrolde alsof hij zocht naar een reden om te blijven; een man die naar een leeg bed keek en deed alsof het niets was.

Hij voelde de gedachten van de stad niet als stemmen, maar als stromingen. Angst als een koude onderstroom. Begeerte als een warme, kleverige golf. Woede als een plotselinge stroomversnelling. En boven alles, als een heldere, stille rivier, een verlangen dat niemand hardop zei: *laat het goed komen*.

Arjuna's ogen vulden zich met tranen zonder verdriet. Hij probeerde te knippen, maar zelfs het knippen leek een verstoring van de helderheid.

Hij zag zichzelf op honderden plekken tegelijk.

Niet als een lichaam. Als een mogelijkheid.

Hij zag de jongen die hij was: autodidact, nachtenlang lerend, niet om rijk te worden maar om te begrijpen. Hij zag zijn afkeer van hebzucht, niet als moraal maar als instinct, alsof zijn hart

misselijk werd van het idee dat je iets kon stapelen terwijl iemand anders leeg bleef.

Hij zag zijn eigen schaduw ook. Zijn trots in stilte. Zijn oordeel dat zich soms vermomde als helderheid. Zijn behoefte om “de waarheid” te zien, terwijl hij bang was om kwetsbaar te zijn.

En toen zag hij iets dat hem de adem benam.

De mensen die hij “goed” noemde droegen ook demonische zaden. Kleine zaadjes van manipulatie, van zelfrechtvaardiging, van honger naar bewondering. En de mensen die hij “demonisch” noemde droegen ook goddelijke vonken, een zorg die ze geheim hielden, een liefde die ze niet durfden tonen, een spijt die hen ’s nachts wakker maakte.

Alles was gemengd.

Zoals water en licht.

Arjuna wilde het ordenen. Hij wilde het scheiden. Hij wilde een lijst maken, zoals hij vroeger code schreef: *if this, then that*. Een systeem, zodat hij wist waar hij stond.

Maar het visioen lachte om systemen.

Het liet hem iets zien dat groter was dan zijn behoefte aan zekerheid.

Hij zag hoe elk mens een kruispunt was. Niet een eindpunt. Een kruispunt van krachten.

En hij zag dat de stad zelf geen vijand was.

De stad was een spiegel.

Amsterdam, met haar grachten en glas, haar fietsen en feeds, haar toeristen en tech, haar koffiebekers en knipperende banners, was een oefenplaats. Een strijdveld, ja. Maar niet om mensen te verslaan.

Om *gebechtheid* te verslaan.

Om het kleine, krappe idee te verslaan dat hij alleen was.

De oude man sprak eindelijk, heel zacht, alsof hij wist dat elk woord nu gewicht had.

“Zie je het nu?”

Arjuna kon niet antwoorden. Zijn keel zat dicht.

Hij zag... hoe dood en leven geen vijanden waren, maar deuren. Hij zag hoe een einde altijd ergens anders een begin was. Hij zag hoe iemand die vandaag hard deed, morgen kon breken, en in dat breken open kon gaan als een bloem. Hij zag hoe de wereld niet lineair was, maar webachtig. Een netwerk van gevolgen die niemand volledig overzag.

En diep in het web, alsof het web zelf een hart had, voelde hij iets dat niet van hem was en toch volledig in hem woonde.

Niet een stem zoals in films. Geen bevel, geen spektakel.

Een aanwezigheid.

Een stille intelligentie.

Alsof het leven zelf hem aankeek door zijn eigen ogen.

Arjuna fluisterde: “Ben jij...?”

De oude man keek hem aan. Zijn blik was als een gracht in de vroege ochtend: donker, maar helder.

“Ik ben een spiegel,” zei hij. “Ik ben een herinnering. Ik ben soms een man. Soms ben ik alleen maar de stilte tussen je gedachten.”

Arjuna’s hart bonsde. “Waarom gebeurt dit met mij?”

De oude man wees naar de stad.

“Het gebeurt niet *met* jou,” zei hij. “Het gebeurt *door* jou. Je hebt lang geleerd om de wereld te lezen. Nu leer je om haar te *zien*. En als je ziet, besef je dat je altijd onderdeel was.”

Arjuna voelde opnieuw die golf van verbondenheid. Hij zag de fietskoerier die net langs reed, niet als een anonieme functie, maar als een ziel met een rug vol druk. Hij zag de influencer die zichzelf verkocht, niet als oppervlakkig, maar als iemand die wanhopig zocht naar bestaansrecht. Hij zag de manager die “efficiëntie” riep, niet als demon, maar als iemand die bang was om waardeloos te zijn.

En hij zag hoe al die krachten, angst, honger, liefde, schaamte, zich door systemen bewogen. Door algoritmes, door geld, door status. Niet omdat systemen kwaadaardig waren, maar omdat onbewuste mensen systemen bouwen die hun onbewustzijn versterken.

Hij begreep ineens waarom het strijdveld Amsterdam was.

Omdat Amsterdam een knooppunt was. Een plek waar stromingen samenkwamen: oud en nieuw, rijk en arm, offline en online, stilte en lawaai. Een plek waar je geen enkel excuus had om te doen alsof je niet verbonden was.

Arjuna's knieën werden zwak. Hij leunde zwaarder op de reling.

“Het is... prachtig,” zei hij, en hij schrok van zijn eigen woord.
“Maar ook... verschrikkelijk.”

“Dat is eerlijk,” zei de oude man. “Het kosmische is niet netjes. Het is niet gemaakt om jouw voorkeuren te plezieren. Het is gemaakt om te *zijn*.”

Arjuna slikte. “Wat moet ik hiermee doen?”

De oude man keek naar de Amstel, die onverstoord doorstroomde.

“Je hoeft het niet vast te houden,” zei hij. “Je hoeft er geen verhaal van te maken om ermee te kunnen leven. Het visioen komt niet om je speciaal te maken. Het komt om je leeg te maken van de illusie dat jij het centrum bent.”

Arjuna's tranen vielen nu vrij. Hij voelde geen schaamte. De stad leek hem niet te zien, en dat was vreemd genoeg een zegen.

“Maar ik wil helpen,” zei hij. “Ik ben hier toch... om iets bij te dragen?”

“Ja,” zei de oude man. “Maar niet vanuit kramp. Niet vanuit reddersdrang. Niet vanuit woede. Vanuit helderheid. Vanuit dienstbaarheid. Vanuit dat stille punt in je hart dat niets nodig heeft om compleet te zijn.”

Arjuna ademde in. Het visioen werd niet minder, maar het werd draaglijker, alsof hij niet meer probeerde het te bezitten.

“En de duisternis?” vroeg hij. “De demonische kanten... ze zijn overal.”

De oude man knikte langzaam.

“Ook dat hoort bij het geheel,” zei hij. “Niet om te vergoelijken. Maar om te begrijpen. Duisternis is vaak onwetendheid met scherpe tanden. Als jij het ziet, is dat niet om te haten, maar om wakker te blijven.”

Arjuna keek naar de overkant, waar een café zijn deuren opende. Binnen werd een espressoapparaat aangezet. De eerste geur van koffie drong door. Mensen begonnen aan hun dag alsof ze niet wisten dat ze in een mysterie leefden.

Hij voelde ineens iets in zichzelf zakken. Een soort weigering die hij al jaren droeg. Een stille weerstand tegen het leven omdat het niet ideaal was. Alsof hij had gewacht op een wereld die zuiver genoeg was om in te stappen.

En nu zag hij: hij hoefde niet te wachten.

Hij hoefde alleen maar te *zijn wie hij was*, zonder zich te verstoppen voor de rommel.

De oude man legde een hand op Arjuna's schouder. Het was een lichte aanraking, maar Arjuna voelde de zwaarte van een belofte.

“Je vroeg waar je thuishoort,” zei de oude man. “Je hoort thuis op de plek waar je wakker kunt blijven. Zelfs als het pijn doet. Vooral dan.”

Arjuna sloot zijn ogen.

Hij zag nog steeds het web. Het licht. Het duister. De bewegingen van verlangen, angst en liefde door straten en kabels, door wifi en woorden, door kelders en wolken.

Maar nu zag hij ook iets anders.

Een stille kern, in elk mens.

Een plek die niet gekocht kon worden. Niet geoptimaliseerd. Niet gemanipuleerd.

Een plek die alleen maar *aanwezig* was.

En hij voelde het ook in zichzelf.

Daar, diep in zijn borst, waar de stem niet schreeuwde maar wachtte.

Hij fluisterde, niet naar de oude man maar naar die plek:

“Als jij daar bent... leid me dan.”

Toen hij zijn ogen weer opende, was de stad gewoon weer de stad: natte straatstenen, fietsers, trams, water.

Maar niets was nog “gewoon”.

Hij keek naast zich.

De oude man stond er nog.

“Was dit... een droom?” vroeg Arjuna.

De oude man glimlachte alsof hij die vraag al duizend keer had gehoord.

“Het was een herinnering,” zei hij. “En nu... een verantwoordelijkheid.”

Arjuna knikte langzaam. Zijn hart voelde tegelijk lichter en zwaarder.

“Wat als ik het vergeet?” vroeg hij.

“Dan herinner ik je eraan,” zei de oude man.

“En als jij er niet bent?”

De oude man keek hem lang aan, en in die blik zat iets dat niet kon sterven.

“Dan herinner jij jezelf eraan,” zei hij. “Want ik woon niet op deze brug. Ik woon waar jij werkelijk luistert.”

Een windvlaag trok langs de Amstel. Arjuna rilde, niet van kou maar van ontzag. Hij zette zijn voeten steviger neer.

De stad wachtte niet op hem. De stad ging door.

En toch... voelde het alsof juist dat doorgaan nu een uitnodiging was.

Arjuna liep van de brug af, de ochtend in.

Niet als iemand die het antwoord had.

Maar als iemand die wist waar hij het moest horen.

De Weg van Toewijding

Liefde zonder bezit

De ochtend na het kosmische visioen was niet helder, maar doorschijnend.

Alsof de stad haar harde randen had afgelegd en Amsterdam, voor één dag, alleen nog bestond uit adem. Trams gleden over de rails als gedachten die niet wilden storen. De lucht hing laag en zacht, met dat zilveren licht dat je normaal alleen ziet als je net wakker wordt uit een droom die je niet durft te vertellen.

Arjuna zat op een bankje aan de gracht, zijn handen om een beker lauwe koffie gevouwen alsof hij daarmee zijn ziel op temperatuur hield. Zijn ogen stonden open, maar waren nog niet teruggekeerd.

Alles wat hij gisteren had gezien, licht en schaduw, geboorte en verdwijnen, het onzichtbare web dat mensen bindt en breekt, hing nog om hem heen als een geur die je niet uit je kleding krijgt.

De oude man kwam zonder geluid, alsof hij altijd al naast hem had gezeten.

“Je kijkt alsof je een boek hebt gelezen dat geen bladzijdes had,” zei hij.

Arjuna knipperde. “Ik weet niet wat ik moet doen met wat ik gezien heb.”

De oude man ging zitten. Hij droeg dezelfde jas als altijd: oud, te groot, vol verhalen. “Je wilt het vasthouden,” zei hij, “maar het laat zich niet vasthouden.”

“Ik ben bang dat het verdwijnt,” fluisterde Arjuna. “Dat ik weer... normaal word.”

De oude man lachte zacht, niet spottend, eerder alsof hij een kind zag dat zijn eerste sneeuwvlok probeert te bewaren in een warme hand. “Als het waar is,” zei hij, “verdwijnt het nooit. Alleen jouw grip erop.”

Arjuna keek naar het water. Een eend trok een V-vorm door de weerspiegeling van de huizen. Alles leek tegelijk dichtbij en onbereikbaar.

“Wat is dan de weg?” vroeg hij.

De oude man boog iets naar voren. “De weg van toewijding,” zei hij, alsof hij een geheim uitsprak dat eigenlijk al door de hele stad werd gefluisterd.

Arjuna trok zijn wenkbrauwen op. “Toewijding... alsof ik ineens in een tempel moet gaan wonen? Of een geloof moet kiezen?”

“Je denkt nog in vormen,” zei de oude man. “Bhakti is geen etiket. Het is een richting. Een manier van aanwezig zijn.”

Arjuna zweeg.

De oude man wees naar de gracht. “Zie je dat water? Het bezit niets. En toch draagt het boten. Het weerspiegelt alles zonder iets vast te houden. Het is trouw aan zijn aard.”

Arjuna voelde iets in zijn borst, een lichte spanning die leek op opluchting. “Maar ik ben geen water,” zei hij.

“Dat is precies het probleem,” zei de oude man. “Je bent het vergeten.”

Ze liepen langs de gracht. Fietsbellen, een scooter, stemmen die langs elkaar heen gingen. Mensen die haast hadden naar plekken die hun hart niet kenden. Arjuna zag, zoals altijd, de krachten in gezichten: de haast die op angst leek, de glimlach die een masker was, de ogen die iets wegduwden wat gezien wilde worden.

Maar er was iets veranderd: het voelde minder als een last. Minder als een oordeel.

“Gisteren zag ik alles tegelijk,” zei Arjuna. “En nu zie ik weer... losse stukken. Hoe kan toewijding dat verbinden?”

De oude man knikte. “Door liefde,” zei hij simpel.

Arjuna schoot in de weerstand die hij goed kende. “Liefde is toch juist het probleem? Mensen noemen van alles liefde. Ze willen. Ze trekken. Ze claimen.”

“Dat is begeerte met een bloemenkrans,” zei de oude man. “Bhakti is liefde zonder hand. Liefde zonder contract.”

Ze kwamen langs een klein koffiebarretje. Binnen tikte iemand op een laptop. Buiten stond een vrouw met een kinderwagen te worstelen met een te smalle stoep. Arjuna zag het meteen: niemand keek. Iedereen keek wél, maar naar zijn eigen scherm, zijn eigen route, zijn eigen gelijk.

Hij stapte naar voren en tilde de kinderwagen even op zodat ze langs het paaltje kon. De vrouw keek op, verrast, alsof vriendelijkheid een fout was in het systeem.

“Dank je,” zei ze.

Arjuna knikte. Het was klein. Het was niets. Het was, opeens, alles.

De oude man keek hem aan. “Dat,” zei hij, “is bhakti in een stad.”

Arjuna voelde warmte achter zijn ribben. Niet de adrenaline van een overwinning. Eerder de zachte gloed van iets dat precies klopt, zonder dat je het kunt uitleggen.

“Maar ik deed niets groots,” zei Arjuna.

“Wie heeft je wijsgemaakt dat het groot moet zijn?” vroeg de oude man. “De wereld van cijfers?”

Ze liepen verder. Een billboard flitste voorbij: *Meer volgers. Meer bereik. Meer jij.* De letters leken te bewegen als een betovering.

Arjuna bleef staan. “Soms voelt het alsof alles me wil laten verlangen,” zei hij. “Alsof de stad een winkel is waar je nooit genoeg hebt.”

De oude man knikte langzaam. “Toewijding is het tegenovergestelde van kopen,” zei hij. “Toewijding is geven, niet omdat je iets terugkrijgt, maar omdat jouw hart anders verstikt.”

Ze kwamen bij een brug waar mensen foto’s maakten van zichzelf. Het water achter hen, hun eigen gezicht ervoor. Arjuna voelde geen minachting. Alleen herkenning. Hij had ook zo gekeken, zo gezocht.

“Hoe kan ik liefhebben zonder bezit?” vroeg hij. “Zelfs als ik het wil, mijn hoofd grijpt.”

De oude man keek naar de lucht. “Je hoeft je hoofd niet te vermoorden,” zei hij. “Je moet het alleen zijn plek geven. Zoals je een hond leert niet elke voorbijganger te volgen.”

Arjuna glimlachte flauwtjes.

“Begin klein,” ging de oude man verder. “Wijd je handeling toe. Niet aan het resultaat. Niet aan het applaus. Maar aan het Hoogste in jezelf.”

Arjuna hoorde die woorden alsof hij ze al lang kende.

“Hoe dan?” vroeg hij.

De oude man wees naar Arjuna’s rugzak. “Je laptop,” zei hij.

Arjuna begreep hem niet meteen. “Mijn laptop?”

“Jij leeft in code,” zei de oude man. “In verbindingen. In netwerken. Maak daarvan een gebed, zonder dat je het een gebed hoeft te noemen.”

Arjuna keek weg, alsof hij zich schaamde voor iets wat niemand kon zien. “Ik schrijf scripts,” zei hij. “Ik help mensen met digitale dingen. Ik fix dingen. Maar soms... soms ben ik bang dat ik daarmee het systeem voed dat ik eigenlijk doorzie.”

De oude man stond stil. Zijn ogen waren helder, bijna jong. “Een mes kan brood snijden of iemand verwonden,” zei hij. “De vraag is niet het mes. De vraag is: met welke hand? Met welke intentie? En voor wie?”

Ze gingen zitten op een muurtje bij een steeg waar de stad ineens stiller werd. Arjuna haalde zijn telefoon tevoorschijn, scrolde. Nieuws. Woede. Mening. Mensen die elkaar verscheurden in tekstregels.

“Dit maakt me moe,” zei Arjuna. “Het lijkt alsof iedereen vecht, maar niemand weet waarvoor.”

De oude man keek mee, alsof hij niet naar het scherm keek maar erdoorheen. “Je kunt hier niet met een zwaard winnen,” zei hij. “Je wint hier met aanwezigheid.”

Arjuna fronste. “Aanwezigheid is... te zacht.”

“Zacht is niet zwak,” zei de oude man. “Zacht is het enige dat niet breekt als het echt zwaar wordt.”

Arjuna voelde de oude reflex: *je moet harder, sneller, scherper*. Maar er was een nieuwe stem, diep en kalm: *je hoeft alleen maar te zijn*.

De oude man legde twee vingers op Arjuna's borst, precies boven het hart. Niet zwaar, niet indringend. Eerder een herinnering.

“Hier woont jouw Meester,” zei hij zacht. “Niet buiten je. Niet in een boek. Niet in een instituut. Hier. En bhakti is simpel: je herinnert je dat, telkens weer.”

Arjuna slikte. “Maar ik vergeet het,” fluisterde hij.

“Dan word je vriendelijk,” zei de oude man. “Ook tegen je vergeten.”

Ze liepen verder, tot bij een klein plein waar een man op straat gitaar speelde. Zijn koffer lag open. Er zaten muntjes in, maar niet veel. Mensen liepen langs, sommigen keken even, velen niet.

Arjuna bleef staan. Hij hoorde de melodie, eenvoudig, bijna kinderlijk. Maar er zat iets in dat hem raakte: de man speelde niet om te winnen. Hij speelde omdat hij speelde. Omdat er anders iets in hem zou verdorren.

Arjuna haalde een munt uit zijn zak en legde die in de koffer. De gitarist keek op en glimlachte, zo echt dat het bijna pijn deed.

“Dank,” zei de man.

Arjuna knikte en wilde doorlopen, maar de oude man hield hem even tegen.

“Wacht,” zei hij.

Arjuna keek hem aan.

De oude man wees naar Arjuna's hand. "Voel," zei hij.

Arjuna voelde het: niet trots, niet schuld, niet de drang om gezien te worden. Alleen een stille verbondenheid. Alsof hij niet iets had gedaan, maar even deel had uitgemaakt van iets groters dat altijd al bewoog.

"Dat," zei de oude man, "is de smaak van toewijding."

Arjuna sloot zijn ogen. In de verte klonk een tram. Een hond blafte. Iemand lachte. Het was gewoon Amsterdam. En toch was het alsof de stad even doorzichtig was geworden.

"Dus bhakti is... een houding?" vroeg Arjuna.

De oude man knikte. "Een ja," zei hij. "Een innerlijk ja tegen het leven, zonder dat je het leven hoeft te bezitten."

Arjuna opende zijn ogen. "En als het leven lelijk is?" vroeg hij. "Als mensen elkaar pijn doen? Als systemen onrecht bouwen?"

"Dan is toewijding geen suikerlaag," zei de oude man. "Dan is het een vuur. Een stille kracht die zegt: ik doe mijn deel, zonder haat."

Arjuna dacht aan zijn woede. Aan zijn idealisme dat soms brandde tot het zwart werd. "Ik ben bang dat ik hard word," zei hij.

"Dan is dit jouw oefening," zei de oude man. "Je doet wat gedaan moet worden, maar je offert de bitterheid."

Arjuna keek naar de mensen op het plein. Een jongen met een capuchon zat op de grond met zijn rug tegen een muur, ogen leeg. Naast hem een kartonnen beker. Niemand leek hem te zien.

Arjuna liep naar hem toe, hurkte. “Hé,” zei hij zacht.

De jongen keek op. Wantrouwen. Vermoeidheid. Het demonische en het goddelijke in één blik.

“Wat moet je?” gromde hij.

Arjuna voelde de impuls om weg te gaan, om zichzelf te beschermen. Maar hij herinnerde zich de woorden: *liefde zonder hand*. Liefde die niets claimt.

“Ik wil alleen even zeggen dat ik je zie,” zei Arjuna.

De jongen lachte schamper. “Mooi. En nu?”

Arjuna haalde een broodje uit zijn tas, iets wat hij zelf nog niet had opgegeten. “Wil je dit?” vroeg hij.

De jongen pakte het snel, alsof het elk moment weg kon worden getrokken. Hij keek Arjuna aan, kort. Er zat iets zachts onder het pantser.

Arjuna stond op. Hij zei niets meer. Geen preek. Geen advies. Alleen aanwezigheid die niet kleeft.

Toen hij terugliep naar de oude man, voelde hij iets vreemds: geen heroïek, geen reddersdrang. Alleen het besef dat dit óók een vorm van bidden was.

De oude man keek hem aan alsof hij precies wist wat er in Arjuna's borst bewoog.

“Je denkt dat bhakti iets is dat je voelt,” zei hij. “Maar vaak is het iets dat je doet. En dan, pas later, voelt.”

Arjuna knikte.

“Mag ik je iets vragen?” zei hij.

“Altijd,” zei de oude man.

“Als jij... als jij de stem in mijn hart bent... waarom loop je dan hier rond als een oude zwerver?”

De oude man glimlachte. “Omdat jij anders zou wegstijgen,” zei hij.

Arjuna lachte zacht, ondanks zichzelf.

Ze liepen tot bij een brug waar het water donker was en de lucht begon te druppelen. Regen, licht. Niet om te straffen. Gewoon regen.

Arjuna voelde de druppels op zijn gezicht. Hij dacht aan alle keren dat hij liefde had verward met vastklampen. Aan relaties waarin hij bang was geweest iemand te verliezen. Aan plannen waarin hij zichzelf had opgesloten.

“Dus liefde zonder bezit,” zei hij langzaam, alsof hij de woorden proefde. “Is iemand vrijlaten... en toch blijven?”

De oude man knikte. “Je blijft,” zei hij. “Maar je grijpt niet. Je dient, maar je controleert niet. Je geeft, maar je eist niet.”

Arjuna keek naar de regen die kringen maakte in de gracht. “En als ik niets terugkrijg?”

“Dan ontdek je,” zei de oude man, “dat je niet hier bent gekomen om te krijgen.”

Er viel een stilte die geen leegte was, maar ruimte.

Arjuna voelde een zin opkomen, niet uit zijn hoofd maar van dieper: *Laat mijn handelen een offer zijn.* Het was geen religieuze uitspraak. Het was een innerlijke houding. Een keuze.

De oude man keek hem aan, alsof hij die zin hoorde zonder dat Arjuna hem hardop zei.

“Je hoeft niet te weten wie je bent,” zei de oude man. “Je hoeft alleen te weten waar je naar toegewijd bent.”

Arjuna slikte. “En waar ben ik toegewijd aan?”

De oude man tikte opnieuw zacht op zijn borst. “Aan Dat,” zei hij. “Dat wat in jou kijkt. Dat wat niet geboren wordt en niet sterft. Dat wat door jouw ogen de wereld ziet.”

Arjuna voelde zijn adem dieper worden.

“Dan is bhakti...” zei hij.

“...dat jij jouw leven laat draaien om het centrum,” vulde de oude man aan. “In plaats van om de randen.”

De regen werd iets steviger. Mensen trokken capuchons op, renden onder luifels. Arjuna bleef staan, in de regen, alsof hij eindelijk niet meer behoefde te schuilen.

Hij keek naar Amsterdam. Naar de schermen, de haast, de verlangens. En hij voelde geen afwijzing. Hij voelde... een zachte belofte in zichzelf.

Ik zal blijven. Ik zal dienen. Ik zal liefhebben zonder te bezitten.

En toen, alsof de stad het hoorde, ging ergens een raam open en klonk er muziek. Heel even mengde het zich met de regen en de trams en het water, en alles leek te zeggen: *ja*.

De oude man draaide zich om om verder te lopen.

Arjuna bleef nog een moment staan. In zijn borst was een stille vlam, niet van woede, maar van toewijding. Geen spektakel. Geen groot plan. Alleen richting.

Toen hij de oude man volgde, voelde hij een vraag in zichzelf groeien, een vraag die geen angst was, maar nieuwsgierigheid.

Als ik niet mijn gedachten ben...
als ik niet mijn rollen ben...
als ik zelfs niet mijn gevoelens ben,

wie kijkt er dan door mijn ogen?

De regen tikte zacht op zijn wangen, alsof de stad hem naar het volgende hoofdstuk duwde.

Lichaam en Bewoner

Wie kijkt er door jouw ogen?

Het was een van die Amsterdamse avonden waarop de stad niet glanst, maar ademt.

De regen viel niet echt; hij hing. Het soort vocht dat je jas niet nat maakt, maar je gedachten. In de gracht lag het licht van de lantaarns als lange, trillende linten. Fietsen klikten voorbij, stil en beslist, alsof iedereen wist waar hij heen moest.

Arjuna wist dat niet.

Hij bleef staan op een brug, leunend tegen het koude metaal. Beneden trok het water langzaam aan de kade, alsof het fluisterde dat alles beweegt, ook wat je vast wilt houden.

“Je kijkt alsof je net wakker bent geworden,” zei een stem naast hem.

De oude man stond er al, alsof hij uit de mist was geknipt. Zijn jas was te dun voor de kou, maar zijn ogen hadden die warmte die je normaal alleen ziet bij mensen die niets hoeven te bewijzen.

Arjuna zuchtte. “Ik ben moe,” zei hij eerlijk. “Niet van lopen. Van... zijn.”

De oude man knikte, alsof hij het woord *zijn* proefde. “Kom,” zei hij. “We gaan zitten waar de stad even vergeet dat ze een stad is.”

Ze liepen langs de gracht, langs ramen waarin levens flakkerden: een gezin rond een tafel, een laptop op een bank, een plant die het nog nét volhield. Uiteindelijk vonden ze een smalle steeg waar een klein café lag dat nauwelijks meer was dan een kamer met koffie. Binnen was het warm, niet door de kachel, maar door de stilte. Er speelde geen muziek. Alleen het zachte gerinkel van kopjes en het ademen van mensen die niet meer hoefden te rennen.

Ze gingen aan het raam zitten. De oude man bestelde thee. Arjuna nam niets, alsof hij bang was dat zelfs smaak hem zou vastzetten.

Een tijdje zei niemand iets.

Toen vroeg de oude man: “Wat ben jij?”

Arjuna keek hem aan. “Hoe bedoel je?”

“Niet je naam,” zei de oude man. “Niet je werk, je talent, je geschiedenis. Niet het verhaal dat je anderen vertelt. Wat ben jij, als het donker is en niemand kijkt?”

Arjuna opende zijn mond, maar er kwam niets.

“Zie je,” zei de oude man zacht, “dat is de eerste waarheid: we praten over onszelf alsof we een profielpagina zijn.”

Arjuna glimlachte flauwtjes. “Dus... ik ben niet mijn profiel.”

“Dat is een goed begin.” De oude man leunde iets naar voren. “Laten we het simpel houden. Kijk naar je hand.”

Arjuna keek naar zijn hand op tafel. Hij zag de lijnen, de huid, een klein litteken bij zijn duim.

“Is die hand jou?” vroeg de oude man.

“Het is... van mij,” zei Arjuna.

“Van jou,” herhaalde de oude man. “Interessant woord. Als jij de hand bent, kun je haar dan bezitten?”

Arjuna fronsde. “Nee. Maar zonder hand ben ik... minder.”

“Zonder hand ben je anders,” corrigeerde de oude man. “Maar *ben* je er nog?”

Arjuna dacht aan mensen zonder been die toch lachten. Aan een oude buurvrouw met trage vingers die elke dag haar plantjes water gaf alsof dat het belangrijkste werk op aarde was.

“Ja,” zei hij.

De oude man knikte. “Dus jij bent niet je hand.”

Arjuna wilde protesteren, maar merkte dat het protest uit gewoonte kwam. Niet uit zekerheid.

“En je ogen,” ging de oude man verder. “Als je blind wordt... ben jij dan weg?”

“Nee.”

“En als je ouder wordt, en je gezicht verandert, en je stem zakt, en je rug kromt... ben jij dan iemand anders?”

Arjuna keek naar het raam. Zijn spiegelbeeld was vaag, vermengd met de lantaarns buiten. Het was alsof hij zichzelf niet kon vangen.

“Ik blijf mezelf,” zei hij. Maar het klonk alsof hij het herhaalde omdat hij het altijd had gehoord.

De oude man glimlachte. “Je lichaam is als een huis,” zei hij. “Je houdt het schoon, je repareert een lekkage, je zet er een stoel neer. Maar jij bent niet het huis. Jij bent de bewoner.”

Arjuna voelde iets verschuiven. Niet in zijn hoofd, maar lager, alsof een deur in zijn borst een stukje openging.

“Maar...” Arjuna aarzelde. “Wie is die bewoner dan?”

De oude man nam een slok thee. “Laat me je iets vragen. Je hebt vast ooit een tram genomen.”

Arjuna knikte.

“Wanneer je in tram 3 zit, ben je dan tram 3?”

“Nee.”

“Maar je beweegt wel met tram 3 mee.”

“Ja.”

“Je stapt in, je stapt uit. De tram rijdt door, ook zonder jou.”

Arjuna keek naar buiten. In de verte zag hij inderdaad een tram voorbijglijden, geel en helder, alsof hij de nacht doorkliefde.

“Je lichaam is een voertuig,” zei de oude man. “Je rijdt erin door de wereld. De meeste mensen vergeten dat ze passagier zijn. Ze denken dat ze *het voertuig* zijn.”

Arjuna slikte. “En wat is dan... de passagier?”

De oude man tikte met een vinger zacht tegen Arjuna's borst, net boven het hart, niet hard genoeg om te schrikken, alleen om te herinneren.

“Dat wat weet dat je leeft,” zei hij. “Dat wat kijkt.”

Arjuna voelde de woorden als druppels in een stiller meer. *Dat wat kijkt.*

De oude man vervolgde: “Nu komt het lastige deel. Je lichaam is het huis. Je bent de bewoner. Maar er is óók nog je persoonlijkheid.”

“Mijn persoonlijkheid,” herhaalde Arjuna, alsof hij het woord wilde wegen. “Dus... mijn gewoontes. Mijn smaak. Hoe ik reageer.”

“Precies.” De oude man keek naar de mensen in het café. Een vrouw lachte zacht tegen haar vriend. Een man scrolde door zijn telefoon alsof hij iets zocht wat hij niet kon benoemen. “Je persoonlijkheid is als het meubilair in het huis,” zei hij. “Stoelen, kasten, foto's aan de muur. Sommige heb je van vroeger. Sommige heb je zelf gekozen. Sommige staan er omdat iemand anders ze ooit heeft neergezet en jij nooit de moeite nam om ze weg te doen.”

Arjuna moest lachen. “Er staan heel wat meubels in mijn hoofd die ik nooit besteld heb.”

De oude man glimlachte breed. “Zie je? Dat is wijsheid: kunnen lachen om je eigen inrichting.”

Arjuna’s lach stierf snel weer, omdat er iets anders onder lag. “Maar als ik niet mijn lichaam ben, en niet mijn persoonlijkheid... wie ben ik dan? En waarom voelt het dan alsof alles aan mij gebeurt?”

De oude man vouwde zijn handen. “Omdat je je hele leven hebt geoefend in identificatie,” zei hij. “Als kind zei men: ‘Jij bent lief.’ Of: ‘Jij bent lastig.’ En je geloofde het. Op school zei men: ‘Jij bent slim’ of ‘jij bent traag’. En je geloofde het. Op internet werd het erger: likes, reacties, cijfers. Men plakte etiketten op je ziel alsof je een product was.”

Arjuna voelde een steek. Hij zag zichzelf weer: jonger, achter een scherm, hongerig naar bevestiging zonder te weten dat het honger was. Hij had geleerd om zichzelf te meten met het meetlint van de wereld.

“Dus wat is dan ziel?” vroeg Arjuna. Hij zei het woord voorzichtig, alsof het kon breken.

De oude man keek hem aan met een ernst die geen zwaarte had. “De ziel,” zei hij, “is dat in jou wat niet ouder wordt wanneer je lichaam ouder wordt. Dat wat niet kleiner wordt wanneer je faalt. Dat wat niet groter wordt wanneer je wint.”

Arjuna’s ogen werden warm. “Maar ik voel me wel klein. En soms... zelfs leeg.”

“Dat is de persoonlijkheid die pijn heeft,” zei de oude man. “Of de geest die moe is. Leegte is vaak een kamer die eindelijk stil is. Je kunt er bang voor zijn, of je kunt erin luisteren.”

Arjuna keek naar zijn handen. “Als ik eerlijk ben,” zei hij, “is er soms een moment, heel kort, dat ik mijn gedachten zie, alsof ze wolken zijn. Dan is er ruimte. En dan komt er weer ruis.”

De oude man knikte. “Dat moment is de bewoner die even uit het raam kijkt.”

Arjuna voelde hoe zijn adem dieper werd. Het café was nog steeds het café, met kopjes en regen en een kachel die zacht zoemde. Maar er was iets verschoven in de manier waarop hij aanwezig was. Hij merkte de warmte van de beker die de oude man vasthield. De geur van thee. Het zachte geluid van een fietsbel buiten. En het viel hem op dat hij dit alles kon *waarnemen*.

“Wie neemt dit waar?” vroeg de oude man precies op dat moment, alsof hij Arjuna’s gedachten had gelezen.

Arjuna opende zijn mond, maar zei niets. Het antwoord was niet iets dat je kon aanwijzen.

De oude man glimlachte. “Je geest wil het vastpakken,” zei hij. “Als een naam. Een concept. Een afbeelding. Maar de bewoner is niet te vangen door meubels.”

Arjuna dacht aan zijn digitale wereld. Aan accounts. Aan wachtwoorden. Aan identiteiten die je aan- en uitzet. En plots kreeg hij een beeld.

“Het is alsof...” Arjuna zocht woorden. “Alsof ik niet mijn telefoon ben.”

De oude man grijnsde. “Vertel.”

“Mijn lichaam is de telefoon,” zei Arjuna. “Mijn persoonlijkheid is... de apps. Sommige gebruik ik veel, sommige staan er maar. Soms crashen ze. Soms sturen ze meldingen die ik niet heb gevraagd.”

De oude man knikte langzaam. “En jij?”

“Ik ben...” Arjuna ademde in. “Ik ben degene die de telefoon vasthoudt. Of... die hem gebruikt.”

De oude man tilde zijn vinger op. “Bijna.”

Arjuna keek hem vragend aan.

“Je bent niet alleen de gebruiker,” zei de oude man. “Je bent ook dat wat *weet* dat je gebruikt. Het bewustzijn zelf. Zelfs als je je telefoon weglegt, ben jij er nog. Zelfs als alle apps sluiten, ben jij er nog.”

Arjuna voelde kippenvel over zijn armen. Hij had altijd gedacht dat hij moest *worden* wie hij was, alsof hij een project was. Maar nu klonk het alsof hij iets moest *herinneren*.

“Dus ik hoef niets te bewijzen,” fluisterde Arjuna.

De oude man keek hem lang aan. “Je hoeft niet te bewijzen dat je bestaat,” zei hij. “Je hoeft alleen te stoppen met vergeten.”

Er viel een stilte die niet ongemakkelijk was. Het was een stilte die iets droeg.

Arjuna keek naar buiten. De gracht glansde. Een bootje lag vast, roerloos, alsof het sliep. Boven een raam brandde een licht. Iemand had een kerstster opgehangen, hoewel Kerst al voorbij was, alsof hij weigerde de hoop weer op te bergen.

“Maar als de ziel zo stil is,” vroeg Arjuna, “waarom schreeuwt alles in mij dan zo hard?”

“Omdat je gewend bent om in het huis te wonen alsof je het huis bent,” zei de oude man. “Elke kraak, elke tocht, elke scheur voelt dan als een bedreiging van je bestaan. Maar als je weet dat jij de bewoner bent, kun je repareren zonder paniek.”

Arjuna knikte. “Dus... ik mag zorgen voor mijn lichaam, maar ik ben er niet opgesloten.”

“Ja,” zei de oude man. “Je lichaam is heilig, juist omdat het tijdelijk is. Het is de tempel waarin je leert. Maar je bent niet de stenen.”

Arjuna's ogen werden zachter. “En mijn persoonlijkheid?”

“Ook die is nuttig,” zei de oude man. “Je hebt haar nodig om hier te functioneren. Ze is je jas in de winter. Je draagt hem. Maar je *bent* hem niet. En als je het warm hebt, mag je hem uitdoen.”

Arjuna lachte zacht. “Sommige jassen draag ik al jaren. Zelfs in de zomer.”

De oude man lachte mee. “Dat heet trauma,” zei hij met een knipoog. “Of gewoon mens-zijn.”

Arjuna ademde uit. Het klonk alsof er iets van hem afviel dat hij al lang droeg zonder te weten dat het zwaar was.

Toen zei de oude man: “Laat me je nog één beeld geven.”

Arjuna knikte.

De oude man wees naar het water buiten. “Zie je de gracht?”

“Ja.”

“Stel dat je een blad op het water legt,” zei hij. “Het drijft mee. Het blad is je lichaam. Het water is je leven: gebeurtenissen, ontmoetingen, seizoenen. En jij... jij bent niet het blad.”

Arjuna keek hem aan.

“Jij bent de ruimte waarin het water verschijnt,” zei de oude man zacht. “Niet het water zelf. Niet het blad. Maar dat wat alles kan dragen zonder te breken.”

Arjuna voelde tranen opkomen, onverwacht. Niet uit verdriet. Uit herkenning.

“Waarom heb ik dit nooit geleerd?” vroeg hij.

De oude man keek naar zijn thee. “Omdat de wereld liever klanten heeft dan bewoners,” zei hij. “Als je weet wie je bent, koop je minder angst. En angst is een goede markt.”

Arjuna glimlachte door zijn tranen heen. “Dus ik ben... geen product.”

“Je bent geen product,” bevestigde de oude man. “En je bent ook geen project. Je bent aanwezigheid.”

Arjuna liet zijn blik zakken naar zijn eigen handen. Hij voelde de tafel, de warmte van de lucht, zijn adem. En ergens daaronder, dieper dan elke gedachte, was iets dat al die tijd had gekeken.

“Wie kijkt er door mijn ogen?” fluisterde hij, meer tegen zichzelf dan tegen de oude man.

De oude man antwoordde niet meteen. Hij keek Arjuna aan alsof hij wachtte tot Arjuna het zelf hoorde.

Toen zei hij: “Degene die altijd al keek.”

Arjuna sloot even zijn ogen. In de donkerte zag hij geen beelden, geen woorden, geen schema's. Alleen een stille helderheid. Een aanwezigheid die niet wist hoe oud hij was, of hoe succesvol, of hoe goed genoeg, maar die simpelweg *was*.

Toen hij zijn ogen weer opende, was het café hetzelfde.

De regen ook.

Amsterdam ook.

Maar Arjuna zat anders in zijn eigen leven, alsof hij eindelijk had ontdekt dat hij niet vastzit aan de stoel, maar er even op uitrust.

De oude man stond op. “Kom,” zei hij. “We lopen terug. Niet omdat we antwoorden hebben gevonden, maar omdat je nu weet wie er antwoordt.”

Arjuna stond op en voelde zijn voeten op de grond. Het was een eenvoudige sensatie.

En toch, voor het eerst in lange tijd, voelde het alsof hij werkelijk thuis kwam, niet in de stad, niet in een netwerk, niet in een toekomst.

Maar in zichzelf.

De Aard van de Mens

Het goddelijke en het dierlijke

Amsterdam ademde die ochtend als een dier dat net wakker werd.

Arjuna liep langs het water van de Singel, waar de grachten nog stil lagen alsof ze de nacht niet wilden loslaten. Boven het oppervlak wiegden lichtreclames in het glas van het kanaal, en in dat trillende spiegelbeeld zag hij wat hij de laatste tijd overal zag: twee werelden tegelijk.

De wereld van steen, fietsen, koude lucht en koffie.
En de wereld van blikken, bedoelingen en onzichtbare draden.

Op de brug stond een jongen met een telefoon voor zijn gezicht. Zijn vingers bewogen snel, alsof hij een instrument bespeelde dat niemand anders kon horen. Achter hem zat een duif op de leuning, met één poot opgetrokken, alsof ook hij iets wist van evenwicht. De jongen lachte ineens hardop, een lach die geen antwoord zocht, maar bevestiging.

Arjuna voelde hoe zijn ogen, zonder dat hij het wilde, door de jongen heen keken. Niet letterlijk, maar... dieper. Alsof hij een laag zag die anderen oversloegen.

Er was licht in die lach: onschuld, spel, het verlangen om gezien te worden.

En er was schaduw: honger, haast, de angst om te verdwijnen.

Hij schrok ervan dat hij het zo duidelijk zag.

Sinds het kosmische visioen, dat moment waarin alles in elkaar greep alsof de stad zelf een ademende mandala was, was zijn kijken veranderd. Het was niet meer alleen waarnemen. Het was herkennen. En herkennen kon vermoeiend zijn.

Hij ging verder richting de Haarlemmerdijk. In een etalage reflecteerde zijn eigen gezicht tussen sneakers en winterjassen. Voor een fractie van een seconde zag hij zichzelf zoals hij anderen zag: een mens met twee stromen in zich.

De ene: helder, zacht, dienstbaar.

De andere: snel, scherp, ongeduldig.

Op de stoep voor hem liep een vrouw met een hond. Ze trok aan de riem terwijl ze met iemand aan het bellen was. De hond hapte naar een plastic zakje, alsof hij het wilde opeten om de wereld te begrijpen. De vrouw vloekte. De hond schrok en trok zich terug.

Arjuna voelde irritatie opkomen, niet tegen de vrouw, maar tegen de hardheid in haar stem.

En tegelijk, in dezelfde adem, voelde hij de neiging om haar te veroordelen. Een stille superioriteit die fluisterde: *Zie je wel. Ik ben anders. Ik ben wakker.*

Het was alsof er iets in hem glimlachte om zijn eigen “spirituele” gelijk.

Hij bleef even staan.

En daar, precies daar, beseftte hij het.

Ook dat was schaduw.

Niet de schaduw van misdaad of wreedheid, maar de verfijnde schaduw die zich verstopt in het licht. De schaduw die zich verkleedt als inzicht.

“Je ogen zijn scherp vandaag,” zei een stem achter hem.

Arjuna draaide zich om. De oude man stond naast een fietsenrek, alsof hij daar al uren stond te wachten, alsof de stad hem gewoon af en toe uit een hoekje tevoorschijn liet stappen.

Hij droeg dezelfde jas als altijd, te groot, te oud, te licht voor de kou. Zijn baard had iets rommeligs, maar zijn blik was rustig, alsof hij nergens heen hoefde.

“Je hebt me niet horen aankomen,” zei de oude man.

Arjuna haalde zijn schouders op. “Ik hoor vaak niemand meer aankomen.”

“Dat is het gevaar van in je hoofd wonen.”

Arjuna wilde iets terugzeggen, maar merkte dat hij glimlachte. Er zat geen aanval in de woorden van de oude man. Alleen een zachte vinger die wees.

Ze liepen samen verder. Op de hoek van een straat zat een man tegen een gevel, met een kartonnen beker voor zich. Mensen stapten om hem heen alsof hij een plas was die je wilde vermijden.

Arjuna voelde iets in zichzelf samentrekken.

De oude man keek niet naar de beker. Hij keek naar de man.

“Zie je hem?” vroeg hij.

“Ja.”

“Wat zie je?”

Arjuna aarzelde. “Ik zie... iemand die op is.”

“Dat is één laag.”

Arjuna zuchtte. “Ik zie ook... een soort mist. Iets wat zich heeft overgegeven.”

De oude man knikte. “En nog?”

“En ik zie dat mensen hem niet willen zien. Dat ze bang zijn. Misschien omdat hij hen herinnert aan iets.”

“Waar zijn ze bang voor?”

Arjuna keek naar een vrouw die haar tempo verhoogde terwijl ze haar tas dichter tegen zich aantrok. “Voor besmetting. Voor ellende. Voor het idee dat het ook hen kan gebeuren.”

De oude man boog zich naar de man op de grond, legde twee munten in de beker en zei zacht: “Goedemorgen.”

De man keek op en knikte nauwelijks zichtbaar.

Toen liepen ze weer door.

Arjuna voelde iets warmes door zijn borst gaan, een soort opluchting, alsof die simpele handeling een knoop losmaakte die hij niet eens bewust had vastgehouden.

Maar meteen daarna kwam er een andere gedachte: *Zie je wel? Dit is goed. Dit is licht. Dit ben ik.*

En opnieuw zag hij het: de schaduw die stiekem meeloopt, zelfs achter het goede.

De oude man glimlachte alsof hij die gedachte had gehoord.

“Je ziet het dierlijke,” zei hij, “en je ziet het goddelijke. In anderen. En nu begin je het ook in jezelf te zien.”

Arjuna keek naar de huizen, naar de ramen waar schermlicht flikkerde achter gordijnen. “Is dat de bedoeling? Dat ik dit allemaal zie? Soms wou ik dat ik gewoon... normaal was.”

“Normaal,” zei de oude man, “is vaak een pact met slaap.”

Ze sloegen een zijstraat in, waar een klein koffietentje open was. Binnen klonk zachte muziek. Mensen zaten achter laptops alsof ze altaren bedienden: koffie links, toetsenbord midden, agenda rechts.

Ze gingen aan een tafel zitten bij het raam.

De oude man keek naar de mensen alsof hij naar een rivier keek. Niet om te tellen hoeveel druppels er waren, maar om de stroom te voelen.

“Vertel me,” zei hij, “wat is het dierlijke?”

Arjuna nam even de tijd. “De drang om te pakken. Te winnen. Te beschermen wat van mij is.”

“En het goddelijke?”

“De drang om te geven. Om eerlijk te zijn. Om... te dienen.”

De oude man knikte langzaam. “Je spreekt alsof het twee vijanden zijn. Maar ze zijn geen vijanden. Ze zijn krachten.”

“Maar de ene is toch goed en de andere slecht?”

“Dat is de taal van oordeel,” zei de oude man. “En oordeel is een schaar: het knipt de wereld in twee stukken die niet meer met elkaar praten.”

Arjuna voelde weerstand. “Dus wreedheid is ook gewoon een kracht?”

De oude man leunde iets naar voren. “Wreedheid is een kracht zonder hart. Het hart is niet zwak. Het hart is richting.”

Hij tikte zachtjes op de tafel. “Luister. Het dierlijke in de mens is niet ‘slecht’. Het is oer. Het wil overleven. Het wil warmte. Het wil zekerheid. Het houdt van snelheid en suiker en succes.”

Arjuna keek naar een man aan de bar die luid praatte over geld, terwijl hij zijn horloge liet glanzen in het licht.

“Maar als dat dier geen meester heeft,” ging de oude man verder, “wordt het roof. Dan gaat het niet meer om overleven, maar om *meer*. Meer dan genoeg. Meer dan de ander. Meer dan het leven.”

Arjuna dacht aan systemen die hij kende: platforms die altijd “meer engagement” wilden, bedrijven die altijd “meer groei” wilden. Hij had altijd gedacht dat het een technisch probleem was.

Misschien was het iets ouder.

“En het goddelijke?” vroeg hij.

“Het goddelijke,” zei de oude man, “is niet zoet. Het is helder. Het is dat in jou dat kan stoppen, kijken, en kiezen. Het is dat wat kan zeggen: ‘Genoeg.’ Het is dat wat kan dienen zonder zichzelf te verliezen.”

Arjuna voelde een rilling. Niet van kou, maar van herkenning.

“Maar waarom zie ik het zo scherp in anderen?” vroeg hij.
“Soms voel ik me er... vies van. Alsof ik hun lelijkheid meeneem.”

De oude man keek hem lang aan.

“Wat je in anderen ziet,” zei hij zacht, “is een spiegel die je hart je geeft. Niet om hen te veroordelen... maar om jezelf te leren kennen.”

Arjuna wilde protesteren, maar de woorden bleven hangen, zwaar als waarheid.

De oude man wees naar buiten, naar een fietskoerier die bijna tegen een toerist botste en vervolgens schreeuwde. De toerist schrok, keek boos terug, en riep iets terug. Even was er vuur. Toen ging iedereen weer verder alsof het niets was.

“Daar,” zei de oude man, “zie je het dierlijke: reflex, territorium, adrenaline. Het is niet persoonlijk. Het is primitief.”

Hij wees naar een andere scène: een jonge vrouw die de toerist even aanraakte en vriendelijk vroeg of het ging. De toerist knikte, zichtbaar opgelucht.

“En daar,” zei de oude man, “zie je het goddelijke: aanwezigheid. Geen drama. Alleen zorg.”

Arjuna knikte. “Maar... in mij?”

De oude man glimlachte. “Ja. In jou.”

Arjuna keek naar zijn handen. Hij dacht aan zijn talent. Aan hoe hij systemen kon doorgronden. Aan hoe hij, als hij zou willen, mensen kon misleiden, data kon sturen, verhalen kon buigen. Niet eens uit kwaadheid, gewoon omdat het kon.

Er was een deel in hem dat genoot van macht.

Het was niet groot. Maar het was er.

En daar, in dat besef, voelde hij tegelijk schaamte en opluchting. Schaamte, omdat hij zichzelf liever zag als “de goede”. Opluchting, omdat de waarheid eindelijk ademruimte gaf.

“Dus ik ben ook... gevaarlijk,” fluisterde hij.

“Je bent mens,” zei de oude man. “En mens betekent: twee poorten open. Eén naar beneden, één naar boven. Elke dag kies je welke je voedt.”

Arjuna keek op. “Hoe voed ik het goddelijke?”

De oude man nam een slok van zijn koffie, alsof hij tijd proefde.

“Door niet te doen alsof je al licht bent,” zei hij. “En door niet te doen alsof je schaduw bent.”

Arjuna fronste.

“Je hoeft jezelf niet te haten om wakker te worden,” ging de oude man verder. “Maar je hoeft jezelf ook niet te aanbidden. Zie het dierlijke: dank het voor zijn waakzaamheid. En geef het richting. Zoals je een sterke hond traint: niet door hem te slaan, maar door hem te leiden.”

Arjuna moest lachen, ondanks zichzelf. Hij zag meteen een beeld: zijn eigen innerlijke hond, wild, slim, rusteloos, die overal achteraan wilde rennen.

“En als ik faal?” vroeg hij.

“Dan zie je het,” zei de oude man. “En je begint opnieuw. Bewustzijn is geen diploma. Het is een oefening.”

Even was het stil. Buiten trok de stad voorbij, alsof iemand langzaam aan een doek trok waar het leven op geschilderd was.

Toen zei Arjuna: “Soms, als ik het dierlijke zie in mensen... word ik cynisch. Ik denk: ze zullen nooit veranderen.”

De oude man keek hem strak aan. Niet streng, maar helder.

“Cynisme,” zei hij, “is de comfortabele stoel van de ziel die niet wil dienen.”

Die zin kwam binnen als een steen in een stille vijver.

Arjuna slikte. “Maar wat moet ik dan doen? Alles vergeven? Alles goedpraten?”

“Nee,” zei de oude man. “Helder zien is niet hetzelfde als toelaten. Het goddelijke in jou is ook grenzen. Waarheid. Duidelijkheid. Je kunt de schaduw zien zonder haar een troon te geven.”

Arjuna staarde naar zijn koffie alsof hij daar een antwoord in kon lezen.

De oude man leunde iets achterover.

“Luister, Arjuna,” zei hij, en voor het eerst die ochtend klonk zijn stem als iets ouder dan zijn lichaam, “de strijd is niet tegen mensen. De strijd is om bewust te blijven terwijl je midden tussen mensen leeft.”

Arjuna keek op.

“Als je het dierlijke in de ander ziet,” vervolgde de oude man, “herinner je dan: dat dier is vaak bang. En als je het goddelijke in de ander ziet, erken het dan. Geef het water. Woorden zijn water. Aandacht is water. Stilte kan ook water zijn.”

Arjuna voelde iets zachts in zijn borst. Het was geen groot inzicht. Eerder een kleine verschuiving, alsof een deur die altijd klemde ineens iets makkelijker open ging.

Toen stonden ze op.

Buiten, op straat, kwam een jongen naar Arjuna toe. Hij zag er nerveus uit en hield zijn telefoon omhoog. “Sorry, ik zag u net... eh, jullie... Ik kan niet meer inloggen in m’n DigiD, en ik moet vandaag iets regelen. Ik word gek.”

Arjuna keek naar het scherm. Een simpele fout. Een blokkade. Een paniek.

Hij voelde twee impulsen tegelijk.

De eerste: irritatie, *Waarom leer je dit niet gewoon?*

De tweede: zachtheid, *Hij is bang. Help hem.*

Arjuna ademde in. En hij koos.

Hij hielp de jongen rustig, stap voor stap. Geen show. Geen ego. Alleen aanwezigheid. Toen het gelukt was, keek de jongen opgelucht op, alsof iemand hem uit een donkere kamer had gehaald.

“Dank u,” zei hij. “Echt.”

Arjuna knikte. “Graag.”

De jongen liep weg, lichter.

Arjuna keek naar de oude man, die hem aanstaarde met een glimlach die niets opeiste.

“Zie je?” zei de oude man. “Je hebt niets hoeven winnen. En toch heb je iets gedaan.”

Arjuna voelde de stad om zich heen, fietsbelletjes, stemmen, wind, en ineens leek het alsof hij de twee stromen niet meer als vijanden zag, maar als materialen.

Alsof het leven hem geen oordeel vroeg, maar vakmanschap.

“Dus dit is de aard van de mens,” zei Arjuna zacht. “Een mengsel.”

“Ja,” zei de oude man. “En jouw taak is niet om het mengsel te haten. Jouw taak is om het te zuiveren, door hoe je kijkt, door hoe je spreekt, door hoe je handelt. Elke dag weer.”

Arjuna knikte.

Hij voelde het dierlijke in zichzelf nog steeds, de honger, de trots, de snelheid. Maar hij voelde ook iets anders, iets wat niet haastte.

Een stille meester in het hart.

En terwijl ze samen verder liepen langs de gracht, begreep hij: helderheid zonder liefde wordt hard. Liefde zonder helderheid wordt blind.

Maar samen... werden ze een lamp.

En Amsterdam, met al haar schermen en spiegelingen, leek ineens niet alleen een strijdveld.

Het leek ook een oefenruimte.

Een plek waar je, midden in de wereld, kon leren mens te zijn, zonder te vergeten wie er in je woont.

De omgekeerde boom

Wat je beneden ziet, begint boven

Arjuna had altijd gedacht dat een boom eerlijk was.

Je ziet de stam. Je ziet de takken. Je ziet bladeren komen en gaan. En als je geluk hebt, zie je in de herfst hoe alles loslaat zonder drama, alsof de boom niet rouwt om wat hij zelf heeft voortgebracht.

Maar die ochtend, langs de Prinsengracht, zag hij iets wat zijn gevoel voor “eerlijk” in één beweging verschuifde.

De wind had het water gladgestreken tot een donkere spiegel. Aan de overkant stond een oude plataan, groot en zwijgend, met een kroon die zich uitspreidde als een hand boven de straat. In het water stond dezelfde boom, maar dan op zijn kop.

De wortels hingen in de lucht. De kruin zat onder water. Het was zo helder dat Arjuna even het vreemde gevoel kreeg dat de echte wereld de weerspiegeling was, en de weerspiegeling de echte.

Hij bleef staan.

Niet omdat het bijzonder was, Amsterdam stond vol met spiegels, maar omdat iets in hem oplichtte, alsof een vergeten zin in zijn binnenste opnieuw werd uitgesproken.

“De omgekeerde boom,” zei iemand achter hem.

Arjuna hoefde niet om te kijken.

“Je wist dat ik hier zou zijn,” zei hij.

“Je wist dat jij hier zou zijn,” antwoordde de oude man.

Ze stonden naast elkaar op de brug, twee figuren boven een spiegelwereld. De stad reed verder; een fietsbel, een tram, een bezorgbus die haast ademde. Toch leek dit stukje brug even buiten het tempo te vallen.

Arjuna knikte naar het water. “Waarom raakt dit me zo?”

De oude man keek niet naar Arjuna, maar naar de boom in het water, alsof hij daar een tekst las die de meesten overslaan.

“Omdat je leeft in een omgekeerde wereld,” zei hij zacht. “En je bent het gaan geloven.”

Arjuna voelde weerstand opkomen, zoals altijd wanneer iets te dicht bij de kern kwam. “Hoe bedoel je?”

De oude man stak een hand uit, wees langs de gracht, naar ramen, schermen, mensen met oortjes in alsof ze met onzichtbare goden spraken.

“Boven is bron,” zei hij. “Beneden is vertakking. Maar in jouw tijd”, hij liet het woord even rusten, “is de vertakking gaan doen alsof zij de bron is.”

Arjuna dacht aan het internet. Aan de cloud die nergens was en toch overal. Aan algoritmes die leken te weten wat hij wilde vóór hij het zelf wist. Aan de manier waarop meningen als bladeren werden uitgedeeld, seizoensgebonden, vervangbaar.

“Het voelt alsof alles van beneden komt,” zei Arjuna. “Nieuws, trends, likes... alsof de wereld de mens maakt.”

“Ja,” zei de oude man. “En daarom lijkt iedereen zo moe. Want als je vergeet dat je wortel boven is, ga je beneden zoeken naar voeding. En beneden is nooit genoeg.”

Arjuna keek opnieuw naar de weerspiegeling. De boom trilde even door een golfje, een voorbijvarende boot, ergens verderop.

“Dus... de wortels horen boven?” vroeg hij.

De oude man glimlachte, maar niet met amusement, met herkenning. “De wortels zijn daar waar je niet met je ogen kunt komen. Daar waar stilte woont. Daar waar jouw ‘ik’ ophoudt met rennen.”

Arjuna voelde hoe zijn telefoon in zijn jaszak warm werd, alsof hij dat gesprek wilde onderbreken met een melding. Hij raakte het toestel aan, niet om het te pakken, maar om te voelen hoe snel hij geneigd was naar buiten te grijpen.

“En de takken?” vroeg hij.

“De takken zijn je handelen,” zei de oude man. “Je werk. Je woorden. Je relaties. Je schermen. Alles wat zich uitstrekt naar buiten.”

Arjuna knikte. Dat voelde logisch. De wereld was takkenwerk. Veel kruinen, veel beweging. Maar wortels... wortels waren ongemakkelijk. Wortels vroegen tijd, donkerte, wachten.

“Maar wat zijn dan de bladeren?” vroeg hij.

De oude man keek hem aan. “Woorden. Ideeën. Verhalen die mensen voeden of bedwelmen.”

Arjuna dacht aan de eindeloze stroom content. De slogans die zich voordeden als waarheid. De discussies waarin niemand luisterde, alleen schoot. De marketing die verlangens kweekte zoals een tuinman onkruid kán kweken als hij er geld voor krijgt.

“Bladeren zijn prachtig,” vervolgde de oude man. “Maar ze vallen. Dat is hun natuur. Als je jezelf aan bladeren vastmaakt, leef je in seizoenen van angst.”

Arjuna’s blik werd scherp. “En toch... de hele stad is gebouwd op bladeren. Iedereen jaagt op wat vandaag groen is.”

“Dat is de betovering,” zei de oude man. “Het groene blad fluistert: *blijf hier, dit is het leven.*”

Arjuna voelde hoe dat waar was. Hoe vaak hij niet dacht: als ik dit bereik, als ik dit begrijp, als ik dit bezit, dan... dan...

Hij had duizend keer “dan” gezegd, maar nooit aangekomen.

“Dus wat doe ik?” vroeg hij. “Als ik in die omgekeerde boom leef, hoe kom ik eruit?”

De oude man keek weer naar het water. De boom stond er nog steeds op zijn kop, rustig, onaangedaan. Alsof het beeld niet vroeg om paniek, maar om inzicht.

“Je komt er niet uit door de wereld te haten,” zei hij. “En ook niet door haar te aanbidden.”

Arjuna slikte. Hij herkende beide neigingen. Soms wilde hij alles uitzetten, verdwijnen in bos en stilte. Soms wilde hij meedoen, winnen, laten zien dat hij het “snapte”.

“Dan hoe?” vroeg hij.

De oude man liet zijn hand zakken, alsof hij iets onzichtbaars vastpakte, een zwaard dat niet van metaal was.

“Door te snijden,” zei hij.

Arjuna verstijfde even. “Snijden?”

“Niet in mensen,” zei de oude man meteen. “In gehechtheid.”

Arjuna ademde uit.

“Gehechtheid is de lijm waarmee de omgekeerde boom je vasthoudt,” ging de oude man verder. “Je hoeft de takken niet te breken. Je hoeft de bladeren niet te tellen. Maar je moet de drang doorsnijden die zegt: *dit moet mij gelukkig maken.*”

Arjuna keek naar zijn eigen weerspiegeling in het water: ook hij stond omgekeerd, een mens met voeten in de lucht.

“En wat is het wapen?” vroeg hij.

De oude man tikte zacht tegen Arjuna’s borst, niet hard, maar precies.

“Onderscheidingsvermogen,” zei hij. “Helder zien wat voedt en wat verdooft. Wat je dichter bij je wortel brengt en wat je naar bladeren trekt.”

Arjuna dacht aan zijn dagen: aan de momenten dat hij code schreef en alles stil werd in zijn hoofd, dat voelde voedend. Aan de momenten dat hij scrolde en daarna leeg achterbleef, dat voelde als verdoving, hoe spannend het ook leek.

“Maar zelfs als ik snij... wat dan?” vroeg hij. “Waar ga ik heen?”

De oude man keek omhoog. Niet naar de boom, maar naar de lucht boven de huizen, waar de dag langzaam openscheurde.

“Naar de bron,” zei hij simpel. “Naar dat wat niet valt.”

Arjuna voelde hoe zijn keel even dichtging. Niet van angst. Van herkenning. Alsof hij dat “niet vallende” al kende van vóór hij woorden had.

“En... de stad dan?” vroeg Arjuna. “De wereld? De mensen?”

De oude man glimlachte opnieuw. “Je wortel boven betekent niet dat je de takken verlaat. Het betekent dat je takken eindelijk eerlijk worden.”

Arjuna wachtte.

“Als je geworteld bent in de bron,” zei de oude man, “dan wordt je handelen zuiver. Je helpt zonder jezelf te verliezen. Je bouwt zonder te buigen voor hebzucht. Je spreekt zonder te branden in woede. Je verlangt zonder te verdoven.”

Arjuna keek naar de gracht, naar het spiegelbeeld dat nog steeds op zijn kop stond.

En toen zag hij het: niet alleen de boom was omgekeerd, alles was omgekeerd. De huizen, de lucht, zijn eigen gezicht.

Het water droeg de illusie zo overtuigend dat je kon vergeten waar boven was.

“Is dit wat het internet doet?” vroeg Arjuna ineens. “Een spiegel die zichzelf voor hemel houdt?”

De oude man knikte, langzaam. “Een spiegelwereld waarin schijn een kroon draagt. Waar aandacht de valuta is. Waar iedereen roept om gezien te worden, en daardoor vergeet te zien.”

Arjuna dacht aan de demonische en goddelijke kanten die hij zo scherp waarnam in mensen, alsof digitalisering het contrast harder had gemaakt. Het goddelijke werd dienstbaar, creatief, wakker. Het demonische werd hongerig, cynisch, manipulatief.

“Maar als de wortel boven is,” zei Arjuna, “dan kan ik in die spiegelwereld staan zonder erin te vallen.”

“Precies,” zei de oude man. “Je kunt kijken zonder te verdrinken.”

Arjuna haalde zijn telefoon uit zijn jaszak, hield hem in zijn hand alsof het een klein spiegervlak was. Het scherm bleef zwart.

“Alles wil mijn aandacht,” zei hij.

“En jij mag kiezen,” zei de oude man.

Arjuna keek naar het water, naar de omgekeerde boom. Hij zag hoe een blad losliet in de echte wereld en op het water dreef, precies over zijn eigen weerspiegelde gezicht heen. Even leek het alsof het blad hem in de spiegelwereld bedekte.

Toen dreef het door.

Zo simpel.

Zo natuurlijk.

Loslaten was geen prestatie. Het was een wet.

Arjuna stak zijn telefoon terug.

En terwijl ze samen langs de gracht liepen, merkte hij iets onverwachts: de stad voelde niet vijandig. Niet heilig. Gewoon... een veld.

Een plek waar bomen konden staan.

Waar spiegels konden bestaan.

En waar een mens kon leren om zijn wortel te herinneren, hoog, stil, onzichtbaar, terwijl zijn takken liefhadden, werkten en dienden in het lawaai beneden.

“Onthoud dit,” zei de oude man bij de volgende brug. “Wat je beneden ziet, begint boven.”

Arjuna knikte.

En voor het eerst in lange tijd voelde hij zich niet opgesloten in het systeem.

Hij voelde zich geworteld.

Leven zonder Angst

Het demonische herkend

De ochtend hing als een dunne mist tussen de grachten, alsof Amsterdam nog niet had besloten of ze wakker wilde worden. Arjuna fietste langs het water, en zag in de rimpelingen de stad zoals ze was: mooi aan de oppervlakte, onrustig daaronder.

Op elke hoek stond een scherm. Niet altijd zichtbaar als scherm, soms was het een poster, soms een melding, soms een vriendelijke stem die zei: *“Nog één stap en je bent klaar.”* Maar hij voelde het als hetzelfde: een hand die zachtjes trok aan de binnenkant van mensen.

In het café waar hij zijn laptop openklapte, zat een jongen met een kostbaar horloge te scrollen alsof hij aan een infuus lag. Naast hem een vrouw die haar koffie niet proefde, omdat haar ogen telkens naar haar telefoon sprongen. Arjuna hoefde niet te raden wat ze zag. Hij zag het in haar adem: kort. In haar kaken: strak. In haar schouders: omhoog.

Angst.

Niet de angst voor een tijger, dacht Arjuna, maar voor iets onzichtbaars:

te laat zijn, te weinig zijn, vergeten worden, falen, buiten de boot vallen.

Hij logde in op een dashboard dat hij voor een opdrachtgever had gebouwd. Grafieken als hartslagen. Cijfers als oordelen. Een rood percentage dat iets zei wat niemand hardop durfde te zeggen: *“Je bent niet genoeg.”*

Zijn vingers bleven boven het toetsenbord hangen.

Toen zag hij hem.

De oude man zat buiten op het terras, alsof hij daar altijd al had gezeten. Zijn jas was te dun voor de kou, maar zijn ogen waren warm. Hij keek niet naar mensen zoals de stad dat deed, niet om te meten, niet om te vergelijken, maar alsof hij iets herkende wat al lang bestond.

Arjuna pakte zijn koffie en liep naar buiten.

“Je hebt me gevonden,” zei de oude man, zonder op te kijken.

“Ik zocht je niet,” zei Arjuna.

“Precies,” antwoordde hij. “Dan ben je eindelijk beschikbaar.”

Arjuna wilde lachen, maar het bleef steken. “Ik zie het overal,” zei hij. “Mensen zijn... bestuurbaar. Met angst. Met beloning. Met schaamte. Het zit in apps, in werk, in politiek, in liefde zelfs. En ik... ik weet niet meer hoe ik erin moet leven zonder meegezogen te worden.”

De oude man roerde niet in zijn thee. “Je zegt: *ik zie het*. Maar je bedoelt: *ik voel het*.”

Arjuna keek naar de gracht. “Het is alsof er een hand in de stad ligt. Niet één hand, duizend. Ze trekken aan iedereen. Aan mij ook.”

“Dat is het eerste kenmerk van het demonische,” zei de oude man zacht. “Het trekt. Het dwingt. Het maakt haast. Het fluistert: *nu, nu, nu, anders ben je verloren.*”

Arjuna voelde iets in zijn borst. “En het goddelijke?”

“Het goddelijke duwt niet,” zei de oude man. “Het nodigt uit. Het wacht. Het zegt: *ga maar, ik ben hier ook als je struikelt.*”

Een tram rinkelde in de verte, als een herinnering aan een andere tijd. Arjuna’s telefoon trilde. Een melding: *‘Je schermtijd is gestegen.’*

Hij legde het apparaat omgekeerd op tafel, alsof hij een oog dichtdeed.

“Maar hoe ontwapen je het?” vroeg hij. “Als het zo slim is? Als het in systemen zit?”

De oude man keek hem nu aan. “Door te herkennen wat het eigenlijk verkoopt.”

“Wat dan?”

“Angst is de valuta,” zei hij. “Wie jouw angst kan activeren, kan jouw aandacht kopen. Wie jouw aandacht bezit, kan jouw gedrag sturen. En wie jouw gedrag stuurt, oogst jouw leven.”

Arjuna slikte. Hij had dat zelf gebouwd. Niet met kwade bedoelingen. Gewoon... efficiëntie. Groei. Optimalisatie. Maar nu voelde hij de achterkant van het woord *optimaliseren*: iemand anders koos het doel.

De oude man stond op. “Kom. We lopen.”

Ze liepen langs de gracht waar fietsen tegen hekken leunden als slaperige paarden. Arjuna merkte hoe zijn gedachten nog in het café bleven, bij de cijfers en deadlines. De oude man liep langzaam, maar toch leek de stad zich aan hem aan te passen.

Bij een brug bleef hij staan. Onder hen gleed een rondvaartboot voorbij, gevuld met mensen die lachten terwijl een stem door de speaker vertelde wat mooi was om te zien.

“Zie je dat?” vroeg de oude man.

“Een boot.”

“Nee.” De oude man knikte naar de speaker. “Een stem die bepaalt wat zij ervaren. Ze kijken waar de stem hen naar wijst. Niet omdat het kwaad is, maar omdat het gemakkelijk is.”

Arjuna keek naar de toeristen. Niemand leek ongelukkig. En toch... er zat iets vreemds in: alsof het leven voorgeselecteerd werd.

“Het demonische,” vervolgde de oude man, “is niet altijd duister van kleur. Soms draagt het glimlachende kleren. Het zegt: *ik zorg voor je*. Maar ondertussen maakt het je kleiner.”

Ze sloegen een straat in waar de wind meer ruimte had. Een jongen op een fatbike schoot langs hen heen, scheldend naar een voetganger. De voetganger schrok, keek boos, en vervolgens schaamde hij zich, alsof hij fout was dat hij bestond.

Arjuna voelde zijn eigen woede opkomen. Hij wilde iets zeggen, iets terugroepen, iets rechtzetten.

De oude man legde een hand op zijn arm. “Voel je dat?”

Arjuna knikte.

“Dat is hoe het werkt,” zei de oude man. “Angst roept woede op. Woede roept meer angst op. En ineens is iedereen een vijand. Dan wordt macht gemakkelijk, want verdeelde mensen zijn stuurloos.”

Arjuna dacht aan commentsecties. Aan threads die ontspoorde. Aan mensen die elkaar niet meer zagen, alleen nog labels.

“Maar wat kan één mens daartegen doen?” vroeg hij.

De oude man keek naar de lucht, waar een paar meeuwen cirkelden. “Eén mens kan stoppen met reageren vanuit angst.”

Arjuna zuchtte. “Dat klinkt... te simpel.”

“Het is simpel,” zei de oude man. “Maar niet gemakkelijk. Want angst is verslavend. Het geeft je het gevoel dat je leeft.”

Ze kwamen bij een stille binnenplaats, een kleine, verborgen plek tussen baksteen en tijd. Een boom stond daar, kaal in december, en toch vol belofte. Arjuna voelde hoe de stad even zachter werd.

De oude man ging op een bankje zitten. “Luister goed,” zei hij. “Het demonische herken je niet aan hoorns. Je herkent het aan de richting: het trekt je weg van jezelf.”

Arjuna zweeg.

“Wanneer jij bang bent,” ging de oude man verder, “word je iemand die je niet bent. Je zegt dingen die je niet bedoelt. Je koopt wat je niet nodig hebt. Je buigt waar je recht zou blijven. Je wordt ‘bruikbaar’.”

Arjuna voelde de waarheid ervan als een koude hand in zijn buik.

De oude man tikte met zijn vinger tegen Arjuna’s borst, zacht, alsof hij op een deur klopte. “En hier woont de Meester. Niet in het systeem. Niet in het scherm. Niet in de mening van de massa. Hier.”

Arjuna sloot zijn ogen. Hij hoorde de stad: verre sirenes, fietsen, stemmen. En onder dat alles hoorde hij iets anders: een stille aanwezigheid, alsof er een lamp brandde achter zijn ribben.

“Dus...” zei Arjuna, “als ik hier blijf, dan kan angst me niet besturen?”

“Je zult nog steeds angst voelen,” zei de oude man. “Maar je zult niet meer door haar geleid worden.”

Arjuna keek op. “En macht?”

De oude man glimlachte. “Macht zonder dharma is altijd angstig, omdat het weet dat het niet op waarheid staat.” Hij hield even stil. “Een echte koning, een wijze, heerst niet om te bezitten, maar om te dienen. Hij draagt verantwoordelijkheid, niet trots.”

Arjuna dacht aan leiders van bedrijven, platforms, systemen. Aan mensen die *de wereld schaalden* maar hun eigen hart niet konden dragen.

“Wat als het systeem mij dwingt?” vroeg hij. “Wat als ik mijn baan verlies als ik niet meedoe?”

De oude man keek hem lang aan. “Dan zal het je iets afnemen dat nooit van jou was.”

Arjuna fronste.

“De rol,” zei de oude man. “De status. Het gemak. Maar niet je ziel. Niet je waardigheid. Niet je vermogen om te dienen.”

Ze zaten een tijd stil. Toen klonk er ineens een zachte snik. Aan de rand van de binnenplaats zat een meisje op de grond, telefoon in haar handen, tranen op haar wangen. Ze sprak met iemand, maar Arjuna hoorde alleen haar kant.

“Nee... ik heb het al overgemaakt... ja... ik weet het niet... ik, ”

Arjuna stond op. Zijn lichaam bewoog voor zijn gedachten. Hij liep naar haar toe, knielde op afstand, zodat hij haar niet bedreigde.

“Gaat het?” vroeg hij.

Ze schudde haar hoofd. “Ze zeggen dat... dat mijn account wordt afgesloten. Dat ik moet betalen. Nu. Anders...”

Arjuna voelde de oude woede weer, maar hij zag nu de kern: *angst als drukknop*. Hij ademde uit. Langzaam.

“Mag ik even meekijken?” vroeg hij.

Ze aarzelde, maar gaf hem haar telefoon. Arjuna zag het meteen: een nepnummer, een nagmaakte pagina, een stem die deed alsof hij autoriteit was. Hij wees haar rustig op de signalen, zette samen met haar de telefoon op vliegtuigstand, en hielp haar iemand bellen die ze vertrouwde. Geen heroïek. Alleen helderheid.

Toen ze weg was, keek Arjuna naar de oude man. “Ik heb haar geholpen.”

“Je hebt angst ontwapend,” zei de oude man. “Met bewustzijn. Niet met geweld.”

Arjuna voelde iets warms, niet trots maar rust. Het was alsof hij een draad had losgemaakt die te strak om iemand heen zat.

“Is dat het?” vroeg hij. “Is dit de strijd?”

De oude man knikte. “De grootste strijd is subtiel. Ze vindt plaats in momenten waarop jij haast voelt, of schaamte, of de drang om te bewijzen. Daar kies je: word je een instrument van angst, of een kanaal van licht?”

Arjuna keek naar zijn handen. Hij dacht aan alle keren dat hij zichzelf kleiner had gemaakt om erbij te horen. Aan alle keren dat hij had meegedraaid omdat het makkelijker was. Aan alle keren dat hij zich had laten sturen door de angst om niet nuttig te zijn.

“En als ik faal?” vroeg hij.

De oude man glimlachte weer, bijna ondeugend. “Dan sta je op. Je faalt alleen echt als je vergeet wie je bent.”

Arjuna voelde de lamp in zijn borst helderder. De stad was er nog. De schermen zouden blijven. De systemen zouden blijven. Maar hij had iets gevonden dat niet klikbaar was, niet manipuleerbaar, niet te koop.

Hij stond op.

“Waar ga je heen?” vroeg de oude man.

“Naar het scherm,” zei Arjuna, “maar niet erin.” Hij keek de oude man aan. “Ik wil leren werken in deze wereld zonder haar te gehoorzamen.”

De oude man knikte, alsof hij dat al wist. “Leven zonder angst betekent niet dat je geen schaduw ziet,” zei hij. “Het betekent dat je je niet meer vergist in wat de zon is.”

En terwijl ze terugliepen naar de gracht, merkte Arjuna dat de stad nog steeds trok, maar dat er nu ruimte zat tussen de trek en zijn antwoord. In die ruimte woonde vrijheid.

Angst verliest zijn absolute toon zodra bewustzijn binnenkomt. Het blijft aanwezig, maar het klinkt niet meer als een bevel; eerder als een signaal dat je kunt onderzoeken. Manipulatie heeft haast nodig, een reflex, een onmiddellijke sprong, en precies daar breekt ze, omdat er iets nieuws verschijnt tussen prikkel en antwoord: ruimte. In die ruimte komt de mens terug. Niet als theorie, maar als lichaam dat weer ademt, als ogen die

opnieuw kunnen zien, als een hart dat niet meteen hoeft te kiezen voor verdedigen of aanvallen.

Arjuna merkte dat het niet ging om systemen vernietigen of schermen verbannen. De wereld zou blijven trillen van meldingen, meningen en cijfers. Wat veranderde, was zijn beschikbaarheid. Waar hij vroeger meteen mee resoneerde, een waarschuwing, een deadline, een dreigende toon, daar bleef hij nu even stil. Hij voelde de eerste golf, herkende haar smaak, en liet haar voorbijgaan zonder haar het stuur te geven. En hoe eenvoudiger hij dat deed, hoe duidelijker het werd: macht is zelden een monster dat jou persoonlijk wil verwonden. Macht wil vooral jouw reactie. Want een mens die schrikt, is voorspelbaar. Een mens die ademt, wordt lastig te sturen.

Op een middag, op de Dam, zag Arjuna hoe snel een mens in een storm kan veranderen. Een man schreeuwde tegen een medewerker van een telecomwinkel, zijn telefoon omhoog alsof het een wapen was. Omstanders filmde, sommigen lachten, anderen keken weg. In Arjuna kwam de oude reflex op: oordeel, afstand, de veilige gedachte dat dit niet zijn probleem was. Maar hij voelde ook de lamp achter zijn ribben, de stille Meester in het hart die niet duwt, maar uitnodigt.

Hij stapte dichterbij. Niet met grote woorden, maar met een zachte vraag, alsof hij de man niet als vijand zag maar als iemand die de weg kwijt was geraakt in zichzelf. “Wat is het ergste waar u bang voor bent dat er gebeurt?” vroeg Arjuna. De man hapte naar lucht, zijn ogen schoten heen en weer, en toen zakte zijn stem heel even, alsof er een steen uit zijn keel viel. Hij sprak over verlies: werk, geld, toegang, kinderen. Niet woede als kern, maar angst die zich had vermomd.

Arjuna knikte, liet stilte vallen, en nodigde hem uit om samen stap voor stap te kijken. Hij legde de telefoon op tafel, alsof hij het uit de storm haalde en terugbracht naar de aarde. Hij vroeg om feiten, om volgorde, om wat werkelijk was gebeurd. Terwijl ze dat deden, veranderde de man. De schouders zakten. De adem werd dieper. De wereld werd groter dan zijn paniek. Het was geen magie en geen overwinning met trompetten, alleen helderheid die brandstof wegnam.

De oude man stond op afstand en keek, niet trots maar tevreden, alsof hij iets ouds bevestigd zag. Later zei hij: “Je hebt macht niet bestreden. Je hebt haar voeding weggenomen.” Arjuna begreep wat dat betekende. Angst is pas almachtig zolang ze onzichtbaar blijft en onmiddellijk gehoorzaamd wordt. Zodra ze gezien wordt, zodra er adem in komt, wordt ze weer wat ze werkelijk is: een golf in het innerlijk, geen wet van het universum.

En toen zag Arjuna waarom dit pad zacht en tegelijk streng is. Het vraagt niet dat je de wereld eerst verandert, maar dat je jezelf niet langer uitlevert aan haar dwingende toon. De stad blijft een strijdveld, maar het strijdveld verschuift naar iets intiem: dat ene moment waarin je kunt kiezen om een instrument van angst te zijn, of een kanaal van bewustzijn. Hij keek naar het water van de gracht, waarin lucht en licht elkaar ontmoetten zonder bezit. “Dus dit is de weg,” fluisterde hij.

De oude man knikte. “Ja. Je verandert de wereld niet door harder terug te duwen. Je verandert haar door niet meer mee te trillen op haar angst.”

De Keuze om te Dienen

Vrij handelen in een onvrije wereld

De ochtend hing als nat linnen over Amsterdam.

Op de ruiten van Arjuna's kamer , een smalle bovenwoning met scheve muren en een trap die altijd kraakte alsof hij een geheim wilde verklappen , tekenden regendruppels kleine rivieren. In de verte klonk een tram als een langgerekte zucht. Op zijn bureau lag zijn laptop open, het scherm nog warm van de nacht: code, berichten, statistieken, een openstaand venster met een vacature die hem al dagen aankeek alsof het een deur was die vanzelf openging.

Senior Security Engineer.

Salaris: buiten proportie.

Bonus: afhankelijk van impact.

Impact , dat woord had zich in de digitale wereld gedragen als een heilige mantra, maar Arjuna had geleerd dat het vaak alleen betekende: *meer aandacht, meer groei, meer grip.*

Zijn telefoon trilde.

Een recruiter met een stem die klonk als een zorgvuldig gepolijste trapleuning vertelde hem dat zijn naam rondging, dat mensen "hem wilden", dat er "een plek voor hem klaarstond". Alsof hij een stoel was in een vergaderzaal, gereserveerd voor een belangrijk moment.

Arjuna luisterde, zei weinig, keek naar de regen. Toen het gesprek eindigde, bleef het scherm oplichten met ongelezen

berichten , vrienden die vroeg begonnen met scrollen, een nieuws-app die hem bang wilde maken, een notificatie die hem herinnerde aan iets dat hij nog niet wist dat hij wilde.

Hij klapte de laptop dicht.

In de stilte die volgde, voelde hij iets dat bijna schuldig was: opluchting. Het was dezelfde opluchting die hij vroeger voelde als hij een spel afsloot nadat hij te lang had gespeeld. Alsof hij even terugkeerde naar zijn eigen lichaam.

Toch kwam er meteen daarna een andere stem: *Je kunt niet blijven wegklappen. Niet nu.*

Want dit was niet alleen zijn kamer. Niet alleen zijn hoofd. Dit was Amsterdam, het strijdveld dat niet op pleinen lag, maar in harten. Een oorlog zonder rook, maar met flikkerende schermen. Meningen als zwaarden. Vergelijkingen als pijlen. Angst als een onzichtbare bevelhebber.

Hij trok zijn jas aan en liep de straat op.

De stad glom.

Fietsers schoten langs hem heen, elk met een eigen haast, elk met een eigen onzichtbaar verhaal. Een bezorger met een vierkante rugtas reed door rood, niet uit rebellie maar uit noodzaak. Toeristen hielden paraplu's vast alsof het kleine schilden waren tegen het onbekende. Een man in een strak pak staarde naar zijn telefoon bij de gracht alsof hij daar zijn toekomst in kon lezen.

Arjuna wist: *dit is het leger.*

Niet mensen tegen mensen , maar begeerte, woede en hebzucht die zich verkleedden als ambitie, rechtvaardigheid en zekerheid. De drie poorten waren niet verdwenen; ze waren alleen slimmer geworden.

Bij de Prinsengracht stond de oude man.

Hij was er alsof hij altijd al op die plek had gestaan, zelfs voordat de brug was gebouwd. Zijn jas was versleten, maar hij droeg hem met de waardigheid van iemand die niets meer hoefde te bewijzen. In zijn hand had hij een klein papieren bekertje met koffie dat dampte in de regen, alsof de warmte zich niet liet intimideren door het weer.

“Je loopt alsof je weg wilt,” zei hij, zonder begroeting.

Arjuna bleef staan. “Misschien wil ik dat ook.”

De oude man keek hem aan zoals water naar de lucht kijkt: geduldig, zonder oordeel.

“Waarheen?”

“Uit... dit.” Arjuna maakte een beweging die de stad omvatte. “Uit het spel. Uit de ruis. Uit de machine die alles meet en niets begrijpt.”

De oude man knikte. “En als je eruit stapt... wie blijft er dan achter?”

Arjuna wilde zeggen: *zij*. De anderen. De blinden. De slapers. De gretigen. Maar hij voelde hoe dat woord al een scheiding

maakte, een muur bouwde, een klein koninkrijk van superioriteit waarin hij zichzelf veilig kon verklaren.

“Ze blijven achter,” zei hij uiteindelijk zachter. “En ik... ik wil geen deel zijn van wat hen gevangen houdt.”

De oude man nam een slok koffie. “Je denkt dat je alleen twee keuzes hebt: meedoen of verdwijnen.”

Arjuna voelde de woorden in hem prikken. “Is dat niet zo?”

“Er is nog een derde,” zei de oude man. “Je kunt blijven , zonder jezelf te verkopen.”

Arjuna lachte kort, niet uit spot maar uit vermoeidheid. “Hoe blijf je in een onvrije wereld zonder te buigen?”

“Door te handelen,” zei de oude man, “zonder dat je geluk afhankelijk is van de uitkomst.”

Arjuna keek naar de gracht. In het water dreven bladeren, langzaam, alsof ze geen haast hadden om ergens te komen. Hij dacht aan zijn eigen leven: al die keren dat hij iets had gebouwd en daarna had gekeken naar cijfers alsof het de enige spiegel was die bestond.

“En als het misgaat?” vroeg hij.

“Dan mislukt het,” zei de oude man eenvoudig. “Maar jij mislukt niet.”

Ze liepen samen langs het water. De stad hing vol reflecties: lantaarns in plassen, ramen in grachten, gezichten in telefoons.

“Je ziet te scherp,” zei de oude man. “Dat is je gave. En ook je last. Wie helder ziet, wil soms zijn ogen sluiten om te rusten.”

Arjuna’s adem werd zichtbaar in de koude lucht. “Ik ben moe van wat ik zie.”

“Vertel me,” zei de oude man, “wat zie je vandaag?”

Arjuna wees met zijn kin naar een jongen bij een bankje, misschien zeventien, die met trillende handen op zijn telefoon tikte, ogen wijd, alsof hij in brand stond. “Begeerte.”

Hij knikte naar een vrouw die schreeuwde in een headset terwijl ze door een menigte liep, alsof ze iemand op afstand wilde verslaan. “Woede.”

Hij keek naar een man die een gesprek voerde over aandelen terwijl hij langs een slapende dakloze stapte zonder te kijken. “Hebzucht.”

De oude man bleef staan. “En jij?”

Arjuna wilde zeggen: *ik ben anders*. Maar zijn keel deed dat woord niet door. Want hij kende zijn eigen honger: naar erkenning, naar gelijk, naar veiligheid.

“Ik draag ze ook,” fluisterde hij.

“Mooi,” zei de oude man. “Dan ben je geen rechter. Dan kun je dienen.”

Arjuna fronste. “Dienen. Dat woord klinkt als verlies.”

De oude man glimlachte. “Alleen voor wie denkt dat hij eigenaar is van zichzelf.”

Ze liepen een brug op. De wind trok aan Arjuna's jas. Onder hen stroomde het water traag en trouw.

“Er zijn mensen,” zei de oude man, “die macht zoeken om te vullen wat leeg voelt. En er zijn mensen die verantwoordelijkheid dragen omdat het hun plicht is , niet omdat het hun ego voedt.” Hij keek Arjuna aan. “In oude verhalen noemden ze zo iemand een koning-wijze: iemand die niet heerst om zichzelf, maar bewaakt om het geheel.”

Arjuna keek hem onderzoekend aan. “Ik ben geen koning.”

“Je bent wel een bewoner van invloed,” zei de oude man. “In deze tijd regeert niet alleen wie wetten schrijft. Ook wie systemen bouwt, bouwt wegen waar anderen overheen moeten. Je code kan een poort zijn. Of een sleutel.”

Arjuna voelde het: dat hij zich vaak had verstopt achter het idee dat technologie neutraal was. Dat hij “gewoon” iets maakte. Dat verantwoordelijkheid altijd ergens anders woonde , bij politici, bij CEO's, bij “de wereld”.

Maar de oude man had gelijk.

Want Arjuna wist hoe algoritmes mensen konden sturen zonder dat ze het merkten. Hij wist hoe verslaving werd ontworpen. Hoe privacy werd verkocht als een klein ongemak. Hoe angst werd uitgemolken tot het laatste druppeltje aandacht. Hij wist dit niet uit theorie, maar uit het soort weten dat in je handen zit , het weten van de maker.

“En toch,” zei Arjuna, “als ik blijf, word ik alsnog besmet. Ik ga toch ook ergens werken. Ik moet toch ook geld verdienen. Ik

wil niet eindigen als... zoals zij.” Hij wees naar het pak bij de gracht.

De oude man keek naar de man, toen naar Arjuna. “Je verwacht geld met hebzucht. Werk met gehechtheid. Overleven met verkopen.”

Arjuna zweeg.

De oude man sprak verder, rustig, alsof hij woorden in het water liet vallen: “De wereld is niet onvrij omdat er systemen zijn. Ze is onvrij omdat mensen vergeten dat ze een keuze hebben in hoe ze handelen. Vrijheid is niet: geen ketens. Vrijheid is: weten welke ketens je niet hoeft te dragen.”

Arjuna voelde hoe iets in hem ontspande.

Niet omdat het probleem was opgelost , maar omdat de richting helder werd.

Ze kwamen bij een klein café. Binnen zaten mensen achter laptops, elk in een eigen bubbel van licht. Het was warm achter het glas, maar Arjuna bleef buiten met de oude man, onder de luifel waar regendruppels als kleine metronomen tikten.

“Wat wil je eigenlijk?” vroeg de oude man.

Arjuna wilde antwoorden met iets groots: *de wereld redden*. Maar hij had geleerd dat grootse woorden vaak een val waren voor het ego.

“Ik wil... helpen,” zei hij uiteindelijk. “Maar ik wil niet meegesleurd worden. Ik wil niet dat mijn hulp een manier wordt om mezelf belangrijk te voelen.”

“Dat is een zuivere angst,” zei de oude man. “En daarom is hij bruikbaar.”

Arjuna keek hem aan. “Hoe dan?”

“Maak je handelen een offer,” zei de oude man, alsof dat het eenvoudigste advies ter wereld was. “Niet aan een god buiten je, maar aan het hoogste in je. Aan dat stille centrum dat je al kent.”

Arjuna voelde een trilling in zijn borst, alsof iemand aan de binnenkant zacht op een deur klopte.

“Je denkt dat je moet kiezen tussen vluchten en vechten,” vervolgde de oude man. “Maar er is nog iets: *blijven om te dienen*. Blijven als een lamp, niet als een brand.”

Arjuna ademde diep in. Hij dacht aan alles wat hij wist en nog niet gebruikte: manieren om mensen te beschermen tegen digitale oplichting, tools die transparant maakten wat verborgen was, lessen die ouderen konden leren herkennen wanneer een scherm loog, open-source oplossingen die niet gebouwd waren om te grijpen maar om te geven.

“En als niemand het waardeert?” vroeg hij.

De oude man keek hem aan met een blik die bijna teder was. “Dan is het zuiverder.”

Arjuna lachte, dit keer echt.

Op dat moment trilde zijn telefoon opnieuw. Hij keek. Een bericht van een vriend:

Kun je me helpen? Mijn moeder is bijna al haar geld kwijt aan een nepbank-site. Ze schaamt zich. Ze durft niemand te bellen.

Arjuna voelde een oude reflex: irritatie om de onderbreking, vermoeidheid om weer “de redder” te moeten zijn. Hij zag de poort van woede al opengaan: *Waarom zijn mensen zo dom? Waarom leren ze het nooit?*

Maar hij ademde. En in die adem, heel even, zag hij het mechanisme: hoe het demonische niet altijd gruwelijk is, maar vaak gewoon haast, trots, hardheid. Hoe het zich voedt met het idee dat je beter bent.

Hij keek naar de oude man.

De oude man zei niets. Hij hoefde niets te zeggen. Zijn stilte was een spiegel.

Arjuna typte terug: *Ik kom. Geen zorgen. We fixen het samen.*

Hij voelde iets verschuiven. Een kleine knop in hem die werd omgezet van *weg* naar *aanwezig*.

“Dit is het,” zei hij.

“Wat is het?” vroeg de oude man.

“De keuze,” zei Arjuna. “Niet één keer. Maar telkens opnieuw.”

De oude man knikte. “Precies.”

Arjuna keek over de gracht. De stad bleef dezelfde: regen, verkeer, schermen, haast. Maar hij voelde dat hij niet meer dezelfde was.

“Dus ik blijf,” zei Arjuna, langzaam, alsof hij een gelofte uitsprak die geen publiek nodig had. “Niet om mee te draaien in het rad. Niet om het rad kapot te slaan. Maar om... om ernaast te lopen en mensen eruit te helpen wanneer ze vallen.”

De oude man glimlachte. “Dat is dienen.”

Arjuna keek hem aan. “En jij? Blijf jij dan ook?”

De oude man keek naar het water, alsof hij daar iets las wat Arjuna nog niet kon zien. “Ik ben er wanneer je luistert.”

Arjuna voelde kippenvel, niet van de kou.

Hij dacht aan Krishna in zijn hart, niet als een figuur op een schilderij, maar als een innerlijke meester, een stille aanwezigheid die nooit schreeuwde, nooit dwong, maar altijd wees naar het hogere in hem.

“Vrij handelen,” fluisterde Arjuna, “in een onvrije wereld...”

“Ja,” zei de oude man. “Vrij van de uitkomst. Vrij van de lof. Vrij van de angst. En precies daarom: bruikbaar.”

Arjuna stak zijn telefoon weg. Hij keek naar de stad alsof hij haar voor het eerst zag, niet als vijand, niet als verleiding, maar als veld. Als plek waar bewustzijn oefent. Waar liefde moet leren lopen, ook als de straat nat is.

Hij draaide zich om. “Ik ga.”

De oude man hief zijn koffiebekertje een klein beetje, als een zegen die niet religieus hoefde te zijn om echt te voelen.

Arjuna liep weg.

En terwijl hij liep, voelde hij iets bijzonders: niet dat de wereld lichter werd , maar dat hijzelf niet meer zo zwaar was.

Want hij had gekozen.

Niet voor de vlucht. Niet voor de roes van verzet. Maar voor het stille, koppige, dagelijkse wonder van dienstbaarheid.

En dat, begreep hij, was misschien wel de grootste vrijheid die een mens in een onvrije wereld kon vinden.

Voorbij de Drie Poorten

Vrijheid in verbondenheid

De stad ademde nog, maar zachter nu.

Amsterdam was op deze winterochtend geen ansichtkaart. Geen opgepoetste grachtengordel voor toeristische ogen, geen rijen fietsen als decor. Het was een lichaam in rust, een dier dat even niet opgejaagd werd door haast. De lucht had die kleur die je alleen ziet vlak vóór de dag echt begint: niet donker, niet licht, een soort geduld.

Arjuna liep zonder doel, en juist daarom liep hij precies goed.

Zijn telefoon zat in zijn jaszak. Stil. Niet omdat er niets gebeurde, er gebeurde altijd van alles, maar omdat hij hem niet opzocht. Het was alsof hij een deur gesloten hield zonder hem op slot te hoeven doen.

Langs het water stonden de huizen schuin, zoals ze altijd hadden gestaan, alsof ze wisten dat rechtop blijven soms betekent: meebewegen zonder te breken. De ramen waren donker. Hier en daar brandde een vroege lamp, als een klein waakvlammetje in een groot systeem van slapende kamers.

Op de brug bij de gracht waar hij de oude man vaak had gezien, bleef hij staan.

Hier had hij geluisterd. Hier had hij geworsteld. Hier had hij geleerd dat de strijd niet buiten hem begon, maar in hem. Hier had hij ontdekt dat begeerte, woede en hebzucht niet alleen

“slechte” dingen waren, maar poorten: doorgangen waar het bewustzijn doorheen moest om groter te worden.

Drie poorten, had de oude man gezegd, en Arjuna had toen nog gedacht aan symboliek zoals je aan iets denkt dat mooi is maar niet noodzakelijk.

Tot hij merkte dat ze echt waren.

Niet in steen, niet als bouwwerk, maar als impulsen in de borst, als stroom in het bloed, als gedachten die zich vermomden als waarheid.

Begeerte had het gezicht van “nog even”. Nog één scroll. Nog één compliment. Nog één aankoop. Nog één succes. Nog één bewijs dat hij bestond.

Woede had zich gedragen als rechtvaardigheid, als vuur dat zichzelf heilig verklaarde. Als het gevoel dat hij gelijk móést krijgen omdat de wereld anders zou instorten.

Hebzucht had zich verstopt achter planning. Achter zekerheid. Achter “verstandig zijn”. Achter het idee dat er ooit een punt zou komen waarop hij eindelijk genoeg had, genoeg geld, genoeg controle, genoeg status, genoeg adem.

En elke keer als hij dacht dat hij voorbij een poort was, bleek hij er soms weer voor te staan. Niet omdat hij faalde, maar omdat poorten niet één keer passeren vragen. Ze vragen herhaaldelijk: “Wie ben jij nu?”

Hij keek naar het water. In de trage rimpelingen zag hij de stad bewegen, maar ook zichzelf. Niet het gezicht, niet de jas, maar iets daarachter: een blik die minder haast had dan vroeger.

“Je bent vroeg,” zei een stem.

Arjuna draaide zich om.

Daar was hij. Op dezelfde plek, alsof tijd hem niet raakte. De oude man zat op de rand van de brugleuning alsof het een bank was. Zijn jas was dun, zijn handen lagen rustig op zijn knieën, en toch straalde hij iets uit dat warmer was dan wol.

“Of ik ben laat,” zei Arjuna.

De oude man glimlachte. “Dat is al een antwoord.”

Arjuna ging naast hem staan. Niet te dichtbij, niet te ver. Hij wist niet meer wanneer hij opgehouden was de oude man als “een ander” te zien. Er was een moment geweest, hij kon het niet precies aanwijzen, waarop hij was gaan voelen dat deze ontmoeting niet zomaar toevallig was.

“Vandaag voelt het... stiller,” zei Arjuna.

“De stad is nooit stil,” antwoordde de oude man. “Maar jij luistert anders.”

Arjuna knikte. Zijn adem kwam dieper dan vroeger, alsof hij eindelijk ruimte had gemaakt in zichzelf.

“Is dit het dan?” vroeg hij. “Ben ik erdoorheen? Voorbij de drie poorten?”

De oude man keek hem aan met ogen die niet beoordeelden, niet onderzochten, maar simpelweg zagen.

“Wat denk jij?” vroeg hij terug.

Arjuna wilde iets zeggen als: *ja, ik heb het begrepen*, maar een andere waarheid kwam sneller.

“Ik ben er niet altijd voorbij,” zei Arjuna eerlijk. “Soms voel ik ze nog. Soms trekt iets aan me. Soms... haak ik in.”

“Goed,” zei de oude man.

Arjuna keek hem scherp aan. “Goed?”

“Wie denkt dat hij ‘klaar’ is, maakt van bewustzijn een trofee. En dat is een nieuwe vorm van hebzucht.”

Arjuna lachte zacht, bijna beschaamd. Het was waar. Zelfs verlichting kon een ego-project worden, een nieuw label op een oude honger.

De oude man wees met zijn kin naar het water. “Kijk.”

Arjuna keek. Hij zag de weerspiegeling van de huizen. Van de brug. Van de lucht. Alles stond op z’n kop in het water en toch klopte het.

“Zie je,” zei de oude man, “de wereld is vaak omgekeerd. Je zoekt buiten wat binnen woont. Je vraagt om bevestiging terwijl je al gedragen wordt. Je vecht tegen de storm terwijl je zelf de lucht bent.”

Arjuna voelde iets in zijn borst, niet een emotie, maar een herkenning. Alsof iets in hem knikte, ouder dan zijn gedachten.

“Maar wat moet ik dan doen?” vroeg hij. “Ik bedoel... praktisch. Ik kan niet alleen maar kijken. De stad is een strijdveld. Mensen worden gestuurd door systemen. Angst wordt verkocht als nieuws. Woede wordt gemolken voor clicks. Begeerte wordt ontworpen. Hebzucht wordt beloond. Wat is mijn plek daarin?”

De oude man zuchtte niet. Hij glimlachte niet. Hij werd ernstiger op een manier die zacht bleef.

“Je plek is niet in de vlucht,” zei hij. “En niet in de aanval.”

Arjuna voelde hoe dat in hem landde. Hij had vaak gewisseld tussen die twee: verdwijnen of vechten. Beide gaven een soort opluchting, maar geen vrijheid.

“Dan wat?” vroeg hij.

“Dienen,” zei de oude man.

Het woord hing even in de lucht, alsof het getest werd door de ochtend. Dienen klonk oud. Het klonk alsof je jezelf kleiner moest maken.

Arjuna trok zijn wenkbrauwen op. “Dienen... zoals een knecht?”

De oude man schudde langzaam zijn hoofd. “Dienen zoals een koning-wijze dient: niet vanuit ego, maar als instrument van orde.”

Arjuna dacht aan macht. Aan leiders die schreeuwden en manipuleerden. Aan bedrijven die glimlachten terwijl ze trokken aan aandacht. Aan mensen die zichzelf “vrij” noemden terwijl ze elke dag op commando online kwamen.

“Maar ik ben geen koning,” zei Arjuna.

“Je bent wel een bewoner,” zei de oude man. “En elke bewoner regeert een klein rijk: jouw aandacht. Jouw woorden. Jouw keuzes. Jouw daden. Dáár begint bestuur. Dáár begint dharma.”

Arjuna keek naar zijn handen. Hij zag ze niet als handen van een jongen, maar als gereedschap van een bedoeling. Niet dramatisch, eerder eenvoudig.

“En als ik faal?” vroeg hij.

“Dan keer je terug,” zei de oude man. “Niet naar schuld, maar naar richting.”

Arjuna voelde ineens hoe moe hij vroeger was geweest. Moe van proberen perfect te zijn. Moe van denken dat bewustzijn een constante staat moest zijn. Moe van het idee dat hij zijn menselijkheid moest overstijgen om spiritueel te zijn.

“Vrijheid is niet dat je niets meer voelt,” zei de oude man, alsof hij Arjuna’s gedachten las. “Vrijheid is dat je voelt zonder gevangen te raken.”

Ze zaten een tijd zonder woorden. In de verte hoorde Arjuna een tram beginnen, alsof de dag zijn motor startte.

Toen kwam het.

Niet als bliksem. Niet als visioen met engelen. Geen kosmisch theater.

Eerder als een gordijn dat niet weggetrokken werd, maar vanzelf losliet.

Arjuna voelde dat de oude man naast hem niet los stond van hem.

Niet dat hij “Arjuna’s verbeelding” was, dat zou het kleiner maken. Het was groter dan dat. Het was alsof de oude man altijd al een vorm was geweest waarin iets tijdloos met hem kon spreken. Een spiegel die woorden gebruikte. Een stilte die klank werd.

Arjuna keek naar het gezicht van de oude man, en tegelijkertijd voelde hij een zachte aanwezigheid in zijn eigen borst, niet nieuw, maar eindelijk herkend.

“Jij...” begon Arjuna.

“Zeg het maar,” zei de oude man.

“Ben jij...” Arjuna zocht naar taal. “Ben jij Krishna?”

De oude man lachte niet. Hij ontkende niet. Hij keek hem aan met een blik die zei: *Wat maakt de naam uit, als je de bron gevonden hebt?*

“Waar woonde ik volgens jou al die tijd?” vroeg hij.

“In...” Arjuna legde een hand op zijn borst, alsof hij zichzelf wilde aanwijzen. “Hier.”

“En waar zocht je mij?” vroeg de oude man.

“Buiten,” fluisterde Arjuna.

“Daarom moest ik naast je lopen,” zei de oude man. “Zodat je ooit zou durven blijven staan.”

Arjuna’s ogen werden warm. Niet van verdriet, maar van iets dat leek op thuiskomen. De stad was ineens niet vijandig. Zelfs de netwerken, de schermen, de markten, ze waren niet “slecht”. Ze waren velden. Spiegelingen. Context.

De strijd zat niet in de technologie. De strijd zat in de onbewuste mens die door technologie uitvergroot werd.

“Voorbij de drie poorten,” zei Arjuna langzaam, proevend aan de woorden.

De oude man knikte. “Niet omdat de poorten verdwijnen,” zei hij, “maar omdat jij niet meer hoeft te wonen vóór de poort. Je mag erdoorheen lopen. Telkens weer. Zonder drama.”

Arjuna ademde diep in. Zijn adem voelde als toestemming.

“Wat nu?” vroeg hij, zachter dan tevoren.

De oude man wees naar de stad die wakker werd: een fietsbel, een deur die openging, een hond die zijn poot optilde tegen een paal alsof hij zijn naam in de straat schreef.

“Nu leef je,” zei hij. “Met open ogen. Met open handen. Je doet wat gedaan moet worden, maar je offert je hart niet op aan het resultaat.”

Arjuna dacht aan zijn vaardigheden. Zijn begrip van code, van systemen, van de onzichtbare routes waarlangs informatie liep. Hij had altijd gedacht dat dat “werelds” was, iets wat hem zou vervuilen als hij er te diep in zou gaan.

Maar nu voelde hij iets anders: dat ook dit dienstbaar kon zijn. Dat je in het digitale rijk een rājarṣi kon zijn zonder kroon, een beheerder van aandacht, een beschermer van waarheid, een dienaar van orde.

“Je hoeft de wereld niet te verlaten,” zei de oude man, “om vrij te zijn van de wereld.”

Arjuna keek hem aan. “En jij dan?” vroeg hij. “Blijf jij...?”

De oude man glimlachte alsof de vraag al een antwoord droeg.

“Sluit je ogen,” zei hij.

Arjuna deed het.

Even was er alleen adem. De kou op zijn wangen. Het zachte suizen van de stad in de verte.

En toen, heel dichtbij, diezelfde aanwezigheid. Niet naast hem, maar in hem. Niet als stem, maar als helderheid.

Doe het juiste. Laat het los. Heb lief. Blijf wakker.

Arjuna opende zijn ogen.

De oude man was weg.

Geen voetstappen. Geen afscheidswoord. Geen dramatische verdwijning.

Alleen een leeg plekje op de brug, alsof daar altijd al alleen maar lucht had gezeten.

En toch voelde Arjuna geen verlies.

Want iets was gebleven.

Niet “iets” als een herinnering. Iets als een vuur dat je niet ziet maar dat alles verwarmt.

Hij stond nog even, keek naar het water, en zag zijn eigen weerspiegeling. Dit keer niet als een jongen die twijfelde. Maar als iemand die wist dat hij kon bewegen zonder zichzelf kwijt te raken.

Hij haalde zijn telefoon uit zijn jaszak.

Het scherm lichtte op: meldingen, berichten, nieuwskoppen, de gebruikelijke roep van de wereld.

Hij keek ernaar, en voelde de oude reflex: begeerte om te checken, woede om te reageren, hebzucht om te grijpen.

Drie poorten.

Hij glimlachte.

Niet cynisch. Niet triomfantelijk. Gewoon... menselijk.

Hij tikte het scherm uit.

En stak de telefoon weer weg.

Toen liep hij de stad in.

Niet om te winnen.

Niet om te verdwijnen.

Maar om aanwezig te zijn, als dienst, als liefde, als stille kracht.

En terwijl hij stapte, stapte iets met hem mee.

Niet achter hem.

Niet vóór hem.

Maar in het midden van zijn borst, als een meester die nooit weg was geweest.

Voorbij de drie poorten was geen plek.

Het was een manier van lopen.

Nawoord

Soms voelt een boek niet als iets dat je maakt, maar als iets dat je wordt toevertrouwd. Alsof het al bestond, ergens achter de woorden, en jij alleen maar de taak kreeg om het naar deze tijd te dragen.

Ik schrijf dit nawoord in dankbaarheid. Dankbaar dat ik in de positie ben gekomen om de *Bhagavad Gītā* te mogen benaderen en haar wijsheid in een verhaal te gieten, niet om haar te “vertalen” alsof zij oud of ver weg zou zijn, maar om een poging te doen haar hartslag hoorbaar te maken voor een nieuwe generatie. Een generatie die opgroeit in een wereld waarin aandacht wordt gekocht, verlangen wordt geprogrammeerd en waar de marketingkrachten van de hebzuchtigen als een voortdurend getij over onze Moeder Aarde spoelen.

Toen het internet kwam, zag ik het als een geschenk uit de hemel. Een open veld van kennis, verbinding en vrijheid. Wars van hebzucht kon ik me niet voorstellen dat we hier zouden uitkomen: in een tijd waarin snelheid het wint van stilte, waarin bezit ons bezit, en waarin het menselijk hart zo vaak wordt verward met een doelwit.

En toch... zelfs nu geloof ik dat het geschenk niet verdwenen is. Het is alleen bedekt geraakt, door lagen van lawaai, verleiding en de oude illusie dat meer ons zal redden.

Daarom dit verhaal.

Niet als antwoord op alles, maar als een kleine deur. Een kier in de muur. Een herinnering dat er een terugweg bestaat: terug naar eenvoud, naar innerlijke waardigheid, naar zelfkennis, het begin van alle wijsheid. Zelfkennis is niet alleen weten wie je bent, maar ook herkennen wat je niet bent: de honger die nooit verzadigt, het beeld dat applaus zoekt, de angst die alles wil controleren. En daarachter: iets stillers, iets groters, iets dat niet koopt en niet verkoopt, maar draagt.

Als dit boek één ding mag doen, dan hoop ik dat het dat doet: een zachte verschuiving teweegbrengen. Van “wat levert het op?” naar “wat dient het?” Van “ik” en “jij” naar “ons”. Want uiteindelijk gaat het niet om mij. Het gaat niet om jou. Het gaat om ons, mens en dier, om het web van leven dat we samen bewonen en waarvoor we samen verantwoordelijkheid dragen.

Als je tijdens het lezen ook maar één moment hebt gevoeld dat je hart ruimer werd, dat je blik helderder werd, of dat er in jou een stille stem opstond die zei: *er is meer dan dit*, dan is de poging geslaagd.

Moge dit verhaal een lampje zijn in de mist.

En moge de weg terug, naar menselijkheid, naar maat, naar het hogere in ons, weer begaanbaar worden.

Met dankbaarheid.

Woordenlijst

Arjuna – De jonge zoeker die midden in de stad leert kiezen voor waarheid, ook als alles in hem wil vluchten.

Bhakti – Toewijding die niet bezit, maar draagt: liefde als richting van je hart.

Dharma – Jouw innerlijke juistheid: dat wat je te doen hebt omdat het klopt, niet omdat het loont.

Bhagavad Gītā – Het oeroude gesprek over leven, plicht en bevrijding; hier herboren tussen schermen en straten.

Guna's – Drie krachten die je natuur kleuren en je dag sturen als wind door een open raam.

Sattva – Helderheid, eenvoud, vrede; de stille kracht die niet hoeft te winnen.

Rajas – Drang, actie, onrust; vuur dat bouwt, maar ook kan verbranden.

Tamas – Zwaarte, mist, verdoving; rust die kan helen, of je kan laten vergeten.

Kāma – Begeerte; het “ik wil” dat steeds nieuwe vormen zoekt om zichzelf te vullen.

Krodha – Woede; een vlam die verblindt of, als je haar begrijpt, de weg verlicht.

Lobha – Hebzucht; grijpen uit schaarste, zelfs wanneer je handen al vol zijn.

Karma – Gevolg en samenhang; elke handeling werpt een schaduw én een licht vooruit.

Karma-yoga – Handelen zonder je vast te klampen aan de uitkomst: doen wat juist is, en loslaten.

Krishna – De meesterlijke aanwezigheid: de stem van het hogere die niet dwingt, maar herinnert (in het verhaal vaak via de oude wijze man).

Māyā – De sluier van schijn: wat echt lijkt omdat het schittert, niet omdat het waar is.

Rājarsi – De koning-wijze: leider die regeert als dienaar, niet als eigenaar.

Brāhmaṇa – De hoeder van inzicht en maat; degene die macht herinnert aan betekenis.

Śāstra – Richtinggevende kennis; teksten en principes die je handelen toetsen aan waarheid.

Manusmṛti – Een klassieke dharma-tekst die spreekt over orde, plicht en samenleving (bronlaag, geen dogma).

Upanishads – Mystieke teksten over het Zelf en het onzichtbare fundament achter alles.

Kṣatriya-dharma – De plicht van de beschermer: kracht onder ethiek, moed zonder wreedheid.